

Her kriz aynı değil

Gökhan Karabulut 29.07.2011

Ekonomik kriz beklentisi yeniden yoğunlaşarak Türkiye'yi sardı. Son 20 yılda iki büyük kriz yaşamış bir ülke olarak, ekonomik krizin ne kadar acılı bir süreç olduğunu hepimiz biliyoruz. Bu yüzden de endişeleniyor ve kendimize soruyoruz: Aynı şeyleri bir daha mı yaşayacağız? Oysa 2.500 yıl önce Anadolu'nun en büyük şehri olan Efes'te yaşayan bir felsefeci olan Herakleitos'un öne sürdüğü "aynı ırmaklara girenlerin üzerinden farklı sular akar" önermesi, ekonomi bilimi için hâlâ geçerli. Kriz kavramı üzerinde tartışırken, şu anda içinde bulunduğumuz ekonomik koşullar ile 1994 ve 2001 yıllarındaki koşullar arasındaki farkın ne kadar büyük olduğunu unutmamalıyız. Bu durumu gözardı etmeden, bugünkü riskleri ve önümüzdeki süreçte neler yaşanabileceğini değerlendirelim.

Öncelikle ortada bazı riskler olduğu açık. Bu risklerden bir tanesi uzun süredir gündemimizden düşmeyen cari açık sorunu. Merkez Bankası, bu riske karşı kullanabileceği ortodoks önlemleri tüketmiş durumda. Mevduat karşılıkları ve faizler arttırıldı ama işe yaramadı. Ekonominin ısınma süreci hız kesmiyor. Türkiye ürettiğinden daha fazla tüketmeye devam ediyor. Bu durum ise cari açık sorununu her geçen gün büyütüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İnsanlar, tavuklar ve generaller

Gökhan Karabulut 01.08.2011

Türkiye, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi... Kalkınmanın bu aşamasına gelen ülkeler uzun vadeli stratejiler geliştirmeye ve gelecekte karşılaşılabilecek sorunlara şimdiden çözüm aramaya başlarlar. Yakın gelecek için Türkiye'nin de çözüm üretmesi gereken birçok sorunu var. Bunlar işsizlik, terör gibi bunaltıcı gündemimizin ötesinde sorunlar. Örneğin gıda sorunu veya deprem gibi... Oysa demokrasimiz, ekonomik büyümemize paralel bir seyir izleyemediğinden biz bu sorunları tartışmıyoruz. Tam uzun vadeli süreçleri analiz edecekken gündemimizi generallerin istifası gibi önemsiz bir konu işgal ediveriyor. Gelin biz inatla Türkiye'yi gelecekte bekleyen gıda sorununu analiz edelim ve o gelecekte bu istifaların ne anlama geldiğine bakalım.

Geçtiğimiz aylarda National Geographic dergisi dünya genelindeki toplam insan nüfusunun yedi milyarı aştığını açıkladı. Bu hesaba göre, böcek olmayan canlılar içersinde dünyada, insandan daha kalabalık nüfusa sahip tek bir canlı grubu var: Tavuklar.

İnsanoğlu, iki yüz bin yıl önce başlattığı gelişme yolculuğunda, evrimsel strateji olarak son derece başarılı oldu. Bu başarının ardında çok basit bir taktik yatıyor. Bir bölge çok kalabalıklaşmışsa en yakın boş topraklara göç etme taktiği olarak özetleyebileceğimiz bu yöntem sayesinde artık bugün Antarktika dışından her yerde insan yerleşimi var.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İmparatorlukların çıkmazı

Gökhan Karabulut 04.08.2011

ABD senatosu, kamu borçlanma limitini arttırma yasasını onayladı. Cumhuriyetçiler ve Demokratlar arasında yoğun tartışmalara konu olan problem şimdilik ertelendi. Bu tartışmanın arka planında ülke ekonomisinin nasıl yönetileceğine ilişkin derin bir görüş ayrılığı var. Problemin kaynağına ve olası çözümlerine kısaca göz attığımızda bu görüş ayrılığının çok uzun bir geçmişi olduğu görülüyor.

ABD’de bütçe açıkları, 1961’den itibaren genel bir artış trendi izliyordu. Durumun iyice kontrolden çıktığı nokta ise mortgage krizi oldu. ABD yönetimi, bu krizde batmanın eşiğine gelen kurumları kendi kaderine bırakmayı göze alamadı. Çünkü böyle bir politikanın sosyal sonuçları son derece yıkıcı olacaktı. Dolayısıyla batmanın eşiğindeki bu kurumların önemli bir kısmı, yüzlerce milyar dolar destekle kurtarıldı.

Şimdi bütçe açığı sorunu ile boğuşan ABD için, bu kurtarmaların yarattığı ekstra maliyeti karşılayacak dört politika seçeneği söz konusu: Vergileri arttırmak, parasal genişleme yapmak, borçlanmak veya harcamaları kısmak. Cumhuriyetçiler ile Demokratlar arasındaki borçlanma limitini arttırma tartışması da bu çerçevede şekillendi. Çünkü bu dört seçenekten her birinin kendine özgü sakıncaları var. Borçlanmaya devam etmek, problemi geleceğe erteleyecek.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Merkez Bankası’nda çelişki yok

Gökhan Karabulut 06.08.2011

2 ağustosta ABD ekonomisi, içinde bulunduğu borç problemini bir kere daha ertelemeye gayret etmiş ve borçlanmaya devam etme kararı almıştı. Fakat piyasalar durumun, bu yöntemle sürdürülebilir olmadığı sonucuna vardılar. Dow Jones ve Nasdaq endeksleri yüzde 5’lik sert bir düşüşle bu kanaati dünyaya ilan etti. Bu gelişme üzerine Obama, ABD ekonomisi iyiye gidebilir derken yarını veya gelecek haftayı kastetmiyordum şeklinde bir açıklama yaptı. ABD bütçe açıklarının, son elli yılda artarak bu düzeye ulaştığı gözönünde bulundurulursa, sorunun basit bir borçlanma tavanı artışıyla çözülemeyeceği açıktı. Ne var ki tepki bu kadar çabuk beklenmiyordu. Artık dünya ekonomisinin lokomotif raydan çıkmışken çözümün öyle kolay olmayacağı görülüyor. Çözüm için acilen harcamaların kısılması ve vergilerin arttırılması gerekiyor. Fakat ne Cumhuriyetçiler ne de Demokratlar böyle bir sorumluluğu almak istediğinden, şimdilik geçici bir çözümle idare etmeye çalışarak nihai kararı 2012’deki seçimlerde, seçmene bırakmayı denediler. Olmadı... ABD piyasaları âni bir tepki verdi ve dünya ekonomisinde soğuk rüzgârlar esmeye başladı Avrupa, zaten ekonomisini birleştirmenin sancılarını yaşarken, şimdi de böyle bir durumla karşılaştı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Andy Warhol ve Türkiye

Gökhan Karabulut 08.08.2011

Türkiye’de kişi başına düşen milli gelir yirmi bin dolara doğru tırmanıyor. **Acaba şu anda kapitalistleşme sürecinin neresindeyiz?** Bu soruya ekonomi biliminin aletleri ile cevap vermek çok zor. Fakat bu konuda, 20. yüzyılın en büyük ressamlarından biri bize yardım edebilir: **Andy Warhol**.

Warhol’un sanatı “Kolektif Bilinçdışı” kavramına dayanıyor. Bu kavram, psikoloji biliminin ünlü ismi **Carl Gustav Jung** tarafından ortaya atılmış. Jung’a göre tüm insanların paylaştığı bir evrensel bilinçdışı var. Yani bazı semboller yüz binlerce yıldan süzülerek bize aktarılıyor. “Anne”, “Ak Sakallı Dede” “Yılan” “Şeytan” gibi böyle birçok sembol, bir Amazon yerlisi veya New Yorklu bir borsacı için, aşağı yukarı aynı şeyleri simgeliyor. Bu teoriye göre insan psikolojisini de önemli ölçüde bu semboller şekillendiriyor. Fakat günümüzde bu yaklaşım sadece bireyleri değil, toplumları da anlamak için kullanılıyor. Jung’un öne sürdüğü bu yöntemle, toplumsal bilinçdışı, bir arkeolog titizliği ile kazılarak, o toplumu şekillendiren sosyolojik olgular gün ışığına çıkarılabiliyor. Yani **kolektif bilinçdışının oluşması için binlerce yıl beklenmiyor ve semboller daha oluşma sürecindeyken ortaya çıkarılıyor.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güvenli liman nerede

Gökhan Karabulut 11.08.2011

Dünyanın en büyük kredi derecelendirme kuruluşlarından biri olan S&P, ABD’nin kredi notunu düşürünce, dünya ekonomisinde hâlihazırda başlamış olan yangının ölçeği büyüdü. Hâl böyle olunca, S&P’ye karşı bir öfke seli oluştu. **Paul Krugman**, *The New York Times*’ta yayımlanan makalesinde ABD’nin içine düştüğü borç çıkmazının, 2008 krizinden kaynaklandığını ve bu krizin en büyük sorumlularından birinin S&P olduğunu vurguladı. Ardından bu kuruluşu, **anne ve babasını öldürdükten sonra, “Beni bağışlayın, çünkü ben yetimim” diye ağlayan bir çocuğa benzetti.** Gerçekten de 2008 krizi başlamadan bir ay önce S&P, dünyanın en büyük yatırım şirketlerinden biri olan Lehman Brothers’ın kredi notunu A olarak açıklamıştı. Bir ay sonra Lehman Brothers iflas etti...

Kısa bir süre önce **Pelin Cengiz** köşesinden **“Rating kuruluşlarının ratingini kim ölçecek”** diye sormuş ve bu soruna dikkat çekmişti. Bu hafta gördük ki bu görevi, ABD Senatosu Bankacılık Komitesi üstlendi ve S&P hakkında bir soruşturma başlattı. Geçmişte, aynı kredi derecelendirme kuruluşları, Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeleri zora sokarken, hiç sesini çıkarmayan Senato, bugün harekete geçmekte gecikmedi.

Obama ise, doğrudan kredi derecelendirme kuruluşlarına yüklenmektense, suçu Cumhuriyetçilere attı. Obama’ya göre ABD ekonomisi hâlâ AAA’lık bir ekonomiydi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Son masalcı

Gökhan Karabulut 15.08.2011

Geçen yıl eylül ayı başında, Suriye'ye gitmek üzere Hatay'dan otobüse bindim. Bin bir gece masallarının diyarına gittiğim için son derece heyecanlıydım. Kısa bir yolculuktan sonra sınıra vardık ve başladık beklemeye...

Türkiye'yi geçip Suriye'deki kontrol noktasına geldiğimizde, sınır görevlileri otobüsün bagaj kapaklarını açtı. Bavulları arayacaklarını düşündüm ve o sıcakta bu işlemin ne kadar süreceğini hesaplayarak derin bir iç geçirdim. Ama bavulları açmadılar. Başladılar otobüsteki kolilerce içme suyunu almaya...

Saf bir ses tonuyla şoföre sordum. İçme suyu mu satıyorsunuz? Meğerse, Suriye sınır görevlileri otobüsleri kontrol ederken, hoşlarına giden ürünleri doğrudan alıyorlarmış. Böylece bizim de sınırda bekleme süremiz kısalıyormuş! En beğendikleri ürünler: **Su, çikolata, sigara ve patates cipsi...**

İşlemleri bu yöntemle hızlandırmamızın ardından yola koyulduk. Uzun bir çöl yolculuğunun ardından Şam'a vardık. Önce büyüleyici Emevi Camii'ni, ardından Arap dünyasının son Hakawati'sini görmeye gittim. Hakawatiler kalabalıkları toplayarak başlıyorlar masallar anlatmaya... Arap dünyasındaki son kalan masal anlatıcısı da Şam'da yaşıyor. Adı **Ebu Şadi...** Zaman yolculuğu dedikleri şey Ebu Şadi'nin, Şam'ın dar sokaklarında masal anlatması olsa gerek...

Diğer Arap ülkelerinde olduğu gibi Suriye'de de ülkenin her tarafı resimlerle dolu dolu. Kafanızı çevirdiğiniz her yerden baba ve oğul Esad size el sallıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Altın fiyatı nereye gidiyor

Gökhan Karabulut 18.08.2011

George Soros, 2011 yılının ilk çeyreğinde elindeki bütün altın varlıklarını sattığında, birçok yatırımcı bunu bir sinyal olarak ele almıştı. Piyasalarda kısa bir süre de olsa altın fiyatının artık artmayacağı konuşulur olmuştu. Altının ons fiyatı o günlerde 1577 dolar düzeyindeydi. Fakat temmuz ayında Soros'un yönettiği fonu tamamen nakde dönüştürüp emekliye ayrıldığını gördük. Böylece Soros'un gerçekleştirdiği altın satışının nedeni ortaya çıkmış oldu: emeklilik. O günden sonra da altın fiyatı yükselişini sürdürdü ve dün itibarıyla 1785 dolara ulaştı.

Uzun insanlık tarihinde, altının kısa bir geçmişi var. Topraktan altın çıkarmayı yaklaşık 7000 yıl önce başardık. Fakat şunu biliyoruz ki o günden sonra altın, insanoğlunun en sevdiği varlıklardan birine dönüştü. Bulunuşundan kısa bir süre sonra deniz kabuklarından yaptığımız takıların yerini bu ışıltılı metal aldı. Ardından altını değişim aracı, yani para olarak kullanmaya başladık. Nadir bulunması ve bölünebilir olması nedeniyle çok hızlı bir şekilde hayatımızın bir parçası haline geldi. Bugün de hâlâ öyle olmaya devam ediyor...

2000 yılında ortalama ons fiyatı 265 dolar olan altın, geçtiğimiz hafta 1800 dolar sınırını zorluyordu. Şimdi akıllarda şu soru var: Bu yükseliş nereye kadar devam edecek?

Bu yükselişi tartışırken bir durumu gözardı etmemeliyiz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Sarkozy ve Merkel şaşırttı

Gökhan Karabulut 22.08.2011

Avrupa'nın, ekonomik sorunlarını kısa vadede çözmesi mümkün değil. Yine de şu anda Avrupa Birliği'nden, yayılan yangını kontrol altına alacak politikalar bekleniyor. Bu çerçevede geçtiğimiz hafta gerçekleşen Sarkozy-Merkel zirvesi çok önemliydi. Piyasalar bu zirveden, borçlarını döndürmekte zorlanan AB üyesi ülkelere yönelik bir çözüm planı bekliyordu. Fakat beklentiler boşa çıktı...

Sarkozy, zirve sonrasında **"kesinlikle Euro'yu savunacağımızı, Almanya ve Fransa'nın, Avrupa'da özel sorumluluklar üstleneceğini ve bu konularda tam bir görüş birliğine sahip olduğunu ifade etmek istiyoruz"** şeklinde bir açıklama yaptı. Bunun yanı sıra Almanya ve Fransa'nın Eylül ayında, AB için bir finansal işlemler vergisi önereceğini ekledi. Dinleyen herkes, açıklamaların esas can alıcı noktasına geldiğini düşünüp nefesini tutmuştu ki iki lider arkasını dönüp gitti...

Zirve bu şekilde sonuçlanınca AB borsaları da haftayı düşüş ile sonlandırdı. Problemin bugüne nasıl geldiğini hatırlarsak, piyasaların bu açıklamayı neden tatmin edici bulmadığı da ortaya çıkar.

Aralık 2009'da Yunanistan, borçlarının 300 milyar doları aştığını itiraf etmişti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kıtlık ve insan

Gökhan Karabulut 25.08.2011

Doğu Afrika'da 12 milyon insan açlık tehdidi altında... Yaklaşık bir milyon insan bu tehditten kaçmak için Kenya ve Etiyopya'ya sığındı. 20 temmuzda Birleşmiş Milletler, bölgede kıtlık yaşandığını dünyaya ilan etti. Fakat o güne kadar onbinlerce insan için artık yapacak bir şey kalmamıştı. Şimdi, her zamanki gibi nedenler ardı ardına sıralanıyor. Kuraklık, küresel ısınma... Ve ben tüm bu tartışmaların ortasında Kenya'ya doğru yol alıyorum... Kenya'da geçireceğim 10 gün içinde 400 bin Somalilinin yaşadığı kamplara da gitmeyi deneyeceğim. Uzun yolculuğum boyunca şu soru aklımdan çıkmıyor:

Böylesi dramların nedenini sadece kuraklığa bağlamak mümkün mü? Eğer böyleyse, kuraklık bu koca dünyada sadece Somali'yi mi etkiledi?

Bu soruların cevabını bulmak umuduyla geçmişe baktığımızda kıtlığın uzun bir tarihi olduğunu görüyoruz. Yazılı kayıtlara geçen ilk kıtlık, milattan önce 436'da Antik Mısır ve Ortadoğu bölgesinde gerçekleşmiş. Fakat arkeologlar kıtlıkların, insanlık tarihi kadar eski olduğunu ispatlamış durumda. Anadolu toprakları da bu olgu ile sıklıkla karşılaşmış. Döneminde dünyanın en güçlü ülkelerinden biri olan Hititler'in sonunu bile bir kıtlık getirmiş.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Sivrisinekler ve sömürgeciler

Gökhan Karabulut 29.08.2011

KENYA / Bir grup öğretim üyesi ve ilköğretim öğrencisi ile birlikte, İstanbul Üniversitesi ve Doğa Koleji'nin işbirliği ile kurulan **Çocuk Üniversitesi**'nin bir etkinliği için Kenya'dayız. **Genç Kâşifler Programı** olarak adlandırılan bu etkinlikte, her sene birçok çocuk, dünyanın ilginç bölgelerine giderek, bilim adamları ile çalışmalar yapıyor. Bu çerçevede gençlerimiz dünyaya daha farklı gözlerle bakarken, geleceğin bilim insanları yetiştiriyor. Elbette bu ziyaretin tek amacı bilimsel değil... Grup kıtlıkla mücadele eden bölgelere yardım da götürmeyi amaçlıyor...

Kenya, Somali ve Etiyopya, Afrika'nın doğusunda bulunan bir çıkıntıda yer alıyor. Bu nedenle bu bölgeye, **Afrika'nın boynuzu** da deniyor. Afrika'nın boynuzunda çok uzun bir süredir kıtlıktan kaynaklanan sorunlar hiç bitmedi. Adı hep kıtlıkla anılan Kenya'ya vardığımızda bizimde dikkatimiz ilk olarak kuraklık çıktı. Ülkenin kuzeyi dışında kalan her yerde çölleşme var. Bu nedenle ekilebilir çok az toprak mevcut. Kenya'daki toprakların sadece yüzde 8'i ekilebilir durumda... Somali'de ise tablo daha da kötü çünkü topraklarının sadece yüzde 1'i tarıma müsait... Dolayısıyla bu üç ülkede 1970'den bu güne, sekiz kez kıtlık yaşanmış.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sefaletin Lordları

Gökhan Karabulut 05.09.2011

Geçtiğimiz hafta Türkiye'nin, Somali için topladığı yardımın miktarı, **çeyrek milyar doları** aşmıştı. Bu yardım kampanyasının son derece başarılı olduğunu vurgulamak gerek çünkü dünyanın fakir bölgelerine yardım ulaştırmak, karmaşık, bazen kirli ve genellikle başarıya ulaşma ihtimali düşük bir eylem... Dünyada az gelişmiş ülkelere yardım etme amacıyla toplanan fonların yıllık ortalaması 60 milyar dolar... Ne var ki son yıllarda yapılan araştırmalar gösterdi ki **bu yardımların çok azı yerine ulaşabiliyor.**

Gazeteci **Graham Hancock**, dünya genelinde 27 dile çevrilen *Sefaletin Lordları* adlı kitabında, yardım kuruluşlarının her yıl topladığı 60 milyar doları nerelerde harcadığını araştırmış. Hancock'un araştırmasının inanılmaz sonuçlarını şöyle özetleyebiliriz:

Öncelikle toplanan yardımların çok azı, ihtiyaç sahiplerine ulaşabiliyor. Örneğin dünya genelinde açlıkla mücadele etmeyi amaçlayan organizasyonlardan biri olan **The Hunger Project**'in 1985 yılındaki bütçesi, ABD Ulusal Yardım Enformasyon Bürosu tarafından incelendiğinde ortaya şaşırtıcı bir tablo çıkmış. Organizasyon, 1985'te yaklaşık yedi milyon dolar toplamış. Ardından bu paranın 210 bin dolarını diğer yardım kuruluşlarına bağışlamış. Geri kalan paranın tamamı komite çalışmaları, yayınlar, yönetim giderleri gibi başlıklar altında harcanmış! **Bu örnek üzerine yapılan diğer incelemeler göstermiş ki yardım kuruluşlarının topladıkları paranın yaklaşık yüzde 40'ı, o parayı toplamak için verdikleri ilanlara gidiyor.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Enflasyon geri mi dönüyor

Gökhan Karabulut 08.09.2011

Türkiye enflasyon problemini o kadar uzun süre yaşadı ki en ufak bir fiyat artışı bile herkesi endişelendiriyor. **Ne var ki Merkez Bankası'nın benzer bir endişe yaşamadığı açık...** Ağustos rakamlarına göre yıllık tüketici fiyat endeksindeki (TÜFE) artış yüzde 6,7'ye yükseldi. Bu yükseliş ile Ramazan'da yaşanan gıda talebi artışının ilişkisi yadsınamaz. Fakat diğer endekslerden gelen sinyaller daha kalıcı değişikliklerin varlığına işaret ediyor. Enflasyondaki yükselişin geçici olmadığı, üretici fiyat endeksi (ÜFE) ile H ve I endekslerine bakınca anlaşılıyor. H endeksi, enerji, işlenmemiş gıda, alkollü içecekler, tütün ürünleri ve altın fiyatlarının dışlandığı bir endeks. Bu endeksten bir de işlenmiş gıda ürünlerini dışlarsak, I endeksine ulaşıyoruz. Bu mallardan altın ve enerjinin fiyatları dünya piyasalarında belirleniyor. Gıda fiyatları ise hava koşulları ile yakından ilişkili. Alkol ve tütün ürünlerinin de talebi çok katı olduğundan fiyatları, genel trendden bağımsız bir seyir izliyor. Yani tüm bu ürünlerin fiyatları, Merkez Bankası'nın uygulayacağı para politikalarından pek etkilenmiyor. Ayrıca bu malların fiyatlarındaki artış ve azalışlar bize enflasyonun genel seyri ile ilgili bir bilgi de vermiyor. Dolayısıyla enflasyonun yönünü anlamak için H ve I endekslerine bakmak daha doğru bir yol.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Garip bir plan

Gökhan Karabulut 12.09.2011

ABD, 2 ağustosta aldığı kararla borçlanma limitini 2,1 trilyon dolar daha arttırmış ve yaşadığı borç problemini ertelemişti. Gidişat belli olduğundan, bu karar piyasaların ateşini söndürmeye yetmemişti. Ardından tüm gözler, ABD Merkez Bankası (Fed) başkanı Ben Bernanke'ye çevrildi. Umutlar üçüncü parasal genişlemeye bağlanmıştı. Bu yöntemle Fed, ABD Hazinesi'nin borçlanma araçlarını satın alarak para arzını genişletecekti. Bu yöntemle umut bağlanıyordu çünkü ABD'de, uzun süredir faiz oranları düşürmek bir işe yaramıyordu. Fakat Bernanke, Jackson Hole'da yaptığı açıklamada, üçüncü parasal genişlemeye onay vermeyip sadece moral verici açıklamalar yapmakla yetindi.

Bernanke'de, piyasaya bir miktar daha para enjekte edilerek hiçbir sonuç alınamayacağını görüyordu. Fed ne yaparsa yapsın yatırımlar ve istihdam artmıyor. Piyasalar daha akılcı bir çözüm sürecini önlerinde görmek istiyorlar.

Aslında bu günlerde, şu soruların cevaplanması gerekiyor: **Borçları makul bir düzeye çekmek için nasıl bir planınız var? Vergileri mi arttıracaksınız? Harcamaları mı kısıcaksınız? Yoksa uzun bir parasal genişleme süreciyle enflasyon vergisi mi yaratacaksınız? Çünkü ikinci dibin gerçekleşme ihtimali, bu sorulara verilecek cevaplar ile yakından ilişkili...**

Ne var ki Obama, bu sorulara cevap vermek yerine perşembe günü ortaya garip bir plan koydu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomik büyüme ve savaş ilişkisi

Gökhan Karabulut 15.09.2011

Türkiye büyümeye devam ediyor. Bir kere daha Çin'den sonra dünyanın en hızlı büyüyen ekonomisi olduk. **Tarihte birçok devletin ve hatta Anadolu'nun da geçtiği yollarda, yeniden yürüyeceğiz.** Belki refah devleti olmayı seçeceğiz ki bugüne kadar bu yolu hiç tercih etmedik... Belki de silahlar üretip diğer ülkelere, ben de artık güçlüyüm diyerek yolumuzu kan ve gözyaşı ile çizeceğiz...

Geldiğimiz yol ayrımını görünce, ünlü iktisatçı W.W. Rostow'un "Büyümenin Aşamaları" adlı teorisini hatırlamamak elde değil...

Rostow'a göre ülkeler ekonomik büyüme yolunda ilerlerken, beş aşamadan geçiyor. 1. Geleneksel toplum, 2. Kalkış Öncesi, 3. Kalkış, 4. Olgunluk, 5. Kitle tüketimi...

Beşinci aşamanın özel bir durumu var. **Bu aşamaya gelen bir ülke refah devleti veya askerî bir güç olmak arasında bir tercih yapıyor.**

Örneğin, bu tercihi 150 yıl önce yapan Japonya'yı ele alalım. **1870'de Japonya, dünyanın on birinci büyük ekonomisiydi. Tıpkı bugünkü Türkiye gibi, hızlı bir büyüme dönemine girmişti.** İmparator Mutsihito tahta çıkmalı üç yıl olmuştu ki, ekonomik ve politik yapıyı değiştirmek, askerî gücü modernize etmek gibi bir dizi reformla ülkeyi şaha kaldırdı. Yaptığı reformlar o kadar başarılı oldu ki halk onu başka bir isimle anmaya başladı: **Meiji... Yani aydınlık yönetim...**

Ne var ki Japonya, büyüyen ekonomik gücüyle bir refah devleti yaratmaktansa, askerî bir güç olmayı seçince, **en azından halk için yol yeniden karardı.** Japonya, 1894'te Çin'e saldırdı. İşgal ettiği topraklardan, Rusya yüzünden geri çekilmek zorunda kalınca, bu sefer 1904'te Rusya'ya saldırdı. Kore ve Çin'in bir kısmını işgal etti. Ardından işgal ettiği tüm bölgelerden çıkması yönünde baskı yapan Milletler Cemiyeti'nden çıkarak Çin'e bir kere daha saldırdı ve topraklarının büyük bir kısmını ele geçirdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Okullar açıldı fakat...

Gökhan Karabulut 19.09.2011

Türkiye'de ilk ve ortaöğretim öğrencilerinin yüzde 98'i devlet okullarında okuyor. Dolayısıyla bizi geleceğe taşıyacak insan kaynağının ana lokomotifi de devlet okulları... Bu, o kadar yüksek bir oran ki devlet okulları ile özel okulların başarılarını kıyaslayacak, sağlıklı bir istatistik oluşturmak bile zor. Fakat yine de elimizde bazı ilginç bulgular var. Örneğin **devlet okullarından birincilikle mezun olan öğrencilerin yaklaşık üçte biri üniversiteye giremiyor.** Özel okulların üniversite sınavı başarıları, devlet okullarına göre çok daha

yüksek. Bu tabloya rağmen **özel okullarda çalışan öğretmenlerin çoğu kendini bir devlet okuluna atmak istiyor. Peki, ama neden?** Kim başarılı bir okuldan başarısız bir okula geçmek ister? Bu durumun **birinci nedeni devlet okullarındaki öğretmenlerin maaşlarının, özel okullardaki ortalama maaştan daha yüksek olması. İkinci neden ise devlet okullarındaki çalışma saatlerinin özellere göre çok daha az olması.** Böyle bir maaş sistemine bakınca iyi olan öğretmenlerin devlette toplanması gerek. Ne var ki sistem, iyi olan öğretmeni aldıktan sonra kendi haline bırakıyor. Özel okul öğretmenleri sürekli kendilerini geliştirip başarılı sonuçlar üretme yönünde düzenli olarak denetlenirken devlet okulları için böyle bir baskı yok.

Aynı tartışma uzun bir süredir ABD’de de yapılıyor. Orada da devlet okulları başarılı sonuçlar üretemiyor. Yakın zamana kadar, devlet okullarının öğretmenleri bu soruna bir açıklama getiriyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Rasyonalite ve bombalar

Gökhan Karabulut 22.09.2011

PKK ve MİT arasındaki görüşmenin internete sızmasının ardından kendimizi çok ilginç bir tartışmanın içinde bulduk. Muhalefet partilerinin liderlerinden gelen açıklamalara baktığımızda Türkiye’nin, bu sorunu çözmesi için gereken sosyolojik altyapıda ve toplumsal bilinçte hâlâ sorunlar olduğu ortaya çıkıyor.

Devlet Bahçeli görüşmeyi “İhanet mızrağı çuvala sığmadı” diye yorumladı. Kemal Kılıçdaroğlu ise *Ankara’daki patlamanın PKK ve MİT arasında yapılan görüşmenin bir sonucu olduğunu iddia etti!* Suç duyurusunda bulunanlar... Meseleyi şeref ve haysiyete getirenler... Liste böyle uzayıp gidiyor.

Şüphesiz bu açıklamalar, sadece basit politik manevralar olarak ele alınamaz. Öyle olsaydı, aynı politik manevraların ve oy hesaplarının yaşandığı İngiltere, bizim geçtiğimize benzer bir süreçten geçip, başarıya ulaşamazdı.

İngiltere Başbakanı John Major “**IRA ile pazarlıkların sonuna geldik. Barışa çok yakınız**” açıklamasını **yaptığı 1994’de alkışlanmıştı. Türkiye’de ise Başbakan Erdoğan, barış görüşmeleri yaptığı için köşeye sıkıştırılıyor.** Peki ama İngiltere’nin tüm diplomasi kanallarını kullanmasını sağlayan aklın yerini bizde neden garip bir hamaset alıyor?

İstanbul Üniversitesi Psikoloji Bölümü öğretim üyelerinden Sevim Cesur’un Türkiye’de modernizmin ve rasyonalitenin ne aşamada olduğunu inceleyen araştırması sorunun kaynağına ışık tutabilir.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Şimdi ne olacak

Gökhan Karabulut 26.09.2011

Geçtiğimiz hafta piyasalar açısından **vahşi bir haftaydı**. Özellikle cuma günü tüm gözler G-20 zirvesine çevrilmişti. Bu toplantıda, dünya ekonomisinin içinde bulunduğu bunalımı atlatmak için gereken çözüm açıklanacakmış gibi bir beklenti oluşmuştu. Sanki kapitalist dünyanın içine düştüğü tüketim-borç sarmalı sorunu burada çözülecekti. Ne var ki toplantıdan **“gereken bütün adımlar atılacaktır”** şeklinde bir açıklama çıktı. Bu açıklamanın yarattığı etkiyi, önemli felsefeci Kiekgard’ın kullandığı terminoloji ile şöyle özetleyebiliriz: **Anksiyete**.

Anksiyete var çünkü korktuğumuz durumun ana kaynağı ve çözümü hakkında fikrimiz yok... Aslında neler olup bittiğini ve çözümü biliyoruz. Ama bu çözüm o kadar geniş çaplı değişiklikler içeriyor ki uygulanabileceği yönündeki şüphelerimiz her geçen gün artıyor. Bu güne kadar yeni dünyanın tanrıları, bir sorunla karşılaştığında sorunun çözümünü bilir ve uygulardı. Bugünkü durumda ise ABD ve AB çözümün ne olacağı konusunda, bir açıklama bile yapamıyor. Kilise bir kere daha çöküyor...

16. yüzyılın Kant’çı dünyasında sebep-sonuç ilişkileri, dinleri bir anda ezip büzmeğe başladığında da benzer bir bunalım oluşmuş ve insanların omuzlarına büyük bir yük binmişti. Dünyada olan her şeyin sorumluluğunu, omuzlarına alan bu yeni insanın durumunu inceleyen Kiekgard, durumun kendini toplumsal bir anksiyete olarak gösterdiğini iddia etmişti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Daha başlamadı

Gökhan Karabulut 29.09.2011

Yunanistan çok kısa bir süre içinde borçlarını ödeyemeyecek duruma gelecekti ki en sonunda beklenen oldu... AB ve IMF temsilcileri, bu iflasa izin vermeyeceğini gösteren somut adımlar atmaya başladı. Yunanistan’a iflassız bir çıkış yolu planlandı. Daha da önemlisi bu yardım planının uygulanabilir olduğu görüldü. Şimdi Yunanistan’ın içinde bulunduğu duruma ve kurtarma planına bir göz atalım (tüm miktarlar milyar dolar olarak ele alınmıştır).

Yunanistan

Yıllık Gelir: 121

Yıllık Gider: 160

Borç: 470

Planlanan yardım: 110

Böyle bir bütçeye bakan herkes Yunanistan’ın iflas ettiğini açıkça görüyordu. Fakat beklenen yardımla ilgili adımlar atılmaya başlanınca, piyasalar AB’nin, olası bir iflasla mücadele edebileceğini anlamış oldu. Dünya borsaları rahat bir nefes aldı.

AB’nin mi, yoksa ABD’nin mi ekonomik sorunların daha derin olduğunu anlamamız açısından aynı sorunun ABD bütçesindeki görünümüne baktığımızda tablo şöyle şekilleniyor:

ABD

Yıllık Gelir: 2162

Yıllık Gider: 3456

Borç: 14.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çin ne kadar büyüyecek

Gökhan Karabulut 03.10.2011

Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı, İstanbul Finans Zirvesi'nde dolar ve avronun uluslararası rezerv para olarak dünyaya yetmediğini, bu nedenle Çin parası yuanın da uluslararası ödemeler sistemine dâhil edilmesi gerektiğini vurguladı. **Eğer sisteme üçüncü bir rezerv para girecekse bu paranın dünyanın ikinci büyük ekonomisinden gelmesi beklenen bir gelişme olur.** Gerçekten de Çin o kadar hızlı büyüyor ki, uluslararası yatırım bankası Goldman Sachs'ın hesabına göre 2027'de dünyanın en büyük ekonomisi olacak. **Peki ama Çin, gerçekten ekonomik büyümesini bu tempoda sürdürebilir mi? İddia edildiği gibi yeni teknolojiler üretmede ABD'nin önüne geçip dünyanın en zengin ve güçlü ülkesi haline gelebilir mi?**

Bugün ABD'de, böyle bir ihtimal üzerine yoğun tartışmalar yapılıyor. **Öncelikle teknoloji ve bilim konusunu ele alalım. Çin'in akademik makale ve patent başvuruları sıralamasında da dünya ikinciliğini yakalaması konusunda, ABD üniversitelerinde birçok yeni araştırma mevcut.** Bu araştırmalarda yapılan bazı hesaplara göre 2015 yılında Çin'in yeni teknolojiler üretme hızı ABD'yi geçecek. ABD'li politikacılar bunun ciddi bir risk olduğunun farkındalar. **Çünkü yeni teknolojilerin zincirlerini elinde tutmadan, süper güç olunamayacağının bilincindeler.** Farklı düşünen birçok akademisyen ise ortada bir tehlike olmadığını iddia ediyor. Bu iddialara göre Çin'in, bilimsel çalışmalarda, sayısal anlamda ABD'nin önüne geçmesi mümkün.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Üç ihtimal

Gökhan Karabulut 05.10.2011

Tam aşağıdaki yazıyı bitirmiştik ki Merkez Bankası piyasaya sert bir şekilde müdahale etti. Müdahalenin ilk bölümü 1,35 milyar dolarlık satım ihalesi şeklinde gerçekleşti. Bu 26 Haziran 2006'dan sonra gerçekleşen en büyük satım ihalesi... Fakat Merkez Bankası burada da durmadı ve döviz cinsinden karşılıkları 50 baz puan indirdi. Bu adımla da piyasadaki döviz miktarı 1,3 milyar dolar daha arttı. Böylece bir günde piyasaya bir günde 2,65 milyar dolar girmiş oldu. Bu politikanın ne anlama geldiğini inceleyelim.

Çok değil daha 20 gün önce Merkez Bankası Başkanı Erdem Başçı şöyle bir açıklama yapmıştı: **“Yüzde 50 dolar, yüzde 50 avrodan oluşan döviz sepeti yüzde 5-10 arasında, olması gereken seviyenin üzerinde ve Türk Lirası’nın döviz sepeti karşısında daha fazla değer kaybetmesini istemiyoruz.”** Bu hesaba göre Merkez Bankası, doların fiyatının maksimum 1,7 TL olması gerektiğini işaret ediyordu. Merkez Bankası Başkanı, bu açıklamanın sonuna önemli bir uyarı da eklemeyi ihmal etmeyerek **“Merkez Bankası’nın bunu söylemesi çok daha farklıdır. Merkez Bankası’nın elinde çok güçlü araçlar var”** demişti.

Bugün dolar 1,9 sınırını zorluyor. Peki, ama Merkez Bankası’nın böylesine kuvvetli bir açıklama yapmasına rağmen piyasalar neden bu baskıya devam ediyor? Şüphesiz son günlerde olanları, “hodri meydan” anlamına gelecek bir spekülasyon atak olarak ele alamayız. **Ne var ki piyasaların Merkez Bankası’nı elinin tersi ile iterek, şöyle bir yokladığını söyleyebiliriz.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çin’e dur demek kolay mı

Gökhan Karabulut 10.10.2011

ABD ve Çin arasındaki kur savaşlarının ne anlama geldiğini anlamak için yaklaşık 30 yıl önce olanları ele almakta fayda var. Geçmişte bugün yaşananlara benzer bir sürecin, dünya ekonomisinde ne gibi sonuçlara yol açtığını incelemeden önce, geçtiğimiz hafta neler olduğunu bir hatırlayalım. 4 ekimde ABD senatosu “2011 Döviz Kuru Gözetim Reform Yasası” adlı tasarıyı gündemine almaya karar verdi. ABD son zamanlarda Çin’in yerel parası Yuan’ın değerinin düşük tutulduğunu ve bu yolla ABD ekonomisinin ciddi zarar gördüğünü iddia ediyordu. Bu iddiaya göre Çin’in yürüttüğü bu kur rejimi ABD ekonomisine, hem işsizlik hem de cari açık sorunu olarak yansiyordu. İlgili yasa tasarısı Obama’ya, bu tehditle mücadele etmesi için ticari yaptırımlar uygulamak da dâhil geniş yetkiler veriyordu. Tasarı büyük bir çoğunlukla kabul edildi. Yasa eğer Temsilciler Meclisi ve Obama’nın onayından geçerse yürürlüğe girecek.

Doğal olarak ABD’de atılan bu adım, Çin tarafında sert bir tepkiye yol açtı. Çin Ticaret Bakanlığı bu yasanın Dünya Ticaret Örgütü kurallarına ve ikili anlaşmalara aykırı olduğu vurguladı. Aynı açıklamada ABD’nin bugün yaşadığı sorunların kendi iç dinamiklerinden kaynaklandığı öne sürüldü. **Daha da önemlisi Çin’in, bu yasa onaylanırsa şiddetli bir karşılık vereceği ve bu durumun da ticaret savaşlarına doğru giden bir süreç yaratacağı iddia edildi.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bugünün borçları gelecekte ödenir

Gökhan Karabulut 13.10.2011

2011 Nobel İktisat ödüllerini iki Amerikalı iktisatçı aldı. Thomas J. Sargent ve Cristopher A. Sims adlı bu iki iktisatçı birbirlerinden bağımsız olarak geliştirdikleri teorilerle, ekonomi literatürüne önemli katkılar yaptılar. Şimdi bu iktisatçıların, dünyada yaşanan ekonomik problemlerden kurtulmak için ne önerdikleri merak

konusu... Şüphesiz Sargent ve Sims'in ödülü aldıklarının açıklandığı gün, gazetecilerin ilk işi onlara, bu soruyu yöneltmek oldu.

Sims, Avrupa'da yaşanan krizin, ekonomik değil politik bir kriz olduğunu söyledi. AB'nin para ve maliye politikalarının farklı ellerden yönetilmesinin, sorunun ana kaynağı olduğunu vurguladı. Sargent de Avrupa'nın içinde bulunduğu ekonomik problemlerle ilgili benzer görüşler dile getirdi. Uzun bir süredir, bu açıklama üzerinde neredeyse tüm iktisatçılar konsensüs sağlamış durumda. Oysa ABD'nin durumu daha karmaşık. Sims'e ABD'nin ekonomik sorunlarının nasıl çözüleceği sorulduğunda cevabı şöyle oldu: **Bu sorunun çözümü ile ilgili basit bir reçetem olsaydı bunu bütün dünyaya yayınlardım. Fakat maalesef böyle bir çözüm önermem için verilerle çok daha uzun bir zaman geçirmem gerekiyor...** Sargent de bu soruyu **ABD'nin ekonomik sorunlarının basit bir çözümü olmadığını** söyleyerek cevapladı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Zenginim ama mutlu muyum

Gökhan Karabulut 17.10.2011

Türkiye on yıl öncesine göre çok daha zengin. Hiç kimse hızımızı kesemiyor. Hatta bu mesele öyle bir düzeye geldi ki çalışma saatlerimizi sabahın yedisine çekip cumartesi günleri de çalışmayı tartışır olduk. Son yıllarda büyük şehirlerdeki çalışma temposu, inanılmaz bir düzeye ulaştı. Öyle ki İstanbul'da yaşayıp ayakta kalmayı başaran bir kişinin dünyanın her yerinde aynı başarıyı gösterebileceğini söyleyebiliriz. **Yakında birçok New York'lunun yaptığı gibi, bir değil iki işte çalışmaya başlayacağız. Bazılarımız şimdiden başladı bile... Bir taraftan da herkesin kafasında şu soru var: zenginleşiyoruz ama bu durum bizi daha mutlu hale getiriyor mu?**

İktisat bilimi de son otuz yılda bu konuya ilgi duymaya başladı. Dolayısıyla elimizde bu sorunun cevabını arayan yüzlerce çalışma var. Öncelikle bireylerin mutluluğu ile toplumun genel mutluluğunu birbirinden ayıralım. Zenginleşme ve mutluluk arasındaki ilişkiyi bireysel düzeyde ele alan **P. Brickman** ve arkadaşları, 1978'de yayımladıkları bir çalışmada, piyangoda büyük ikramiyeyi kazanan insanların mutluluk düzeylerini incelemişler. Sonuçlar son derece ilginç. **Brickman'a göre insanlar piyango kazanıp, âniden zengin olduklarında mutlulukları da hızlı bir şekilde artıyor.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çocuklarımıza yazık oluyor

Gökhan Karabulut 20.10.2011

İnsanların uzaya yolladığı ilk uydudan bugüne 54 yıl geçti. Bu teknoloji o kadar eskidi ki bazı ülkelerde artık çocuklar bile uzaya roket hatta uydu gönderebiliyor. Örneğin 10 gün önce ABD'de bir grup öğrenci uzaya bir roket fırlattı. Öğrenciler arasında gerçekleştirilen bir roket yarışması için toplanan liseliler,

tasarladıkları sekiz metrelik roketi Black Rock çölünde ateşlediler. Bir dakika sonra ses hızının üç katı hızına ulaşan roket, 90 saniye sonra da uzaydan çektiği kamera görüntülerini dünyaya yollamaya başladı. Geçtiğimiz yıl Hindistan'da da lise ve üniversite öğrencileri, yaptıkları bir roketi 60 kilometre yüksekliğe ulaştırmıştı. Yollanan cihaz şu anda hâlâ yörüngede ve her gün dünyaya görüntü yolluyor.

Bir süredir İstanbul Üniversitesi de, çocuklarımızı erken yaşta bilimle ve bilim insanları ile biraraya getirmeyi amaçlayan bir proje yürütüyor. Dolayısıyla biz de Çocuk Eğitimi Araştırma ve Uygulama Merkezi adındaki bu birimimizde, **bir roket yarışması düzenlemek için kolları sıvadık. Sonuçta inanılmaz bir durumla karşılaştık.** İlk incelememiz tamamlandığında Türkiye'de, bu konuda bize yardımcı olabilecek yaklaşık 10 kişi olduğunu öğrendik. Amatör roketçilik konusuyla uzun süredir ilgilenen bilim insanlarından birinden randevu alıp gittik. Ne yapmaya çalıştığımızı kendisine anlattık. İlk önce çok heyecanlandı sonra durgunlaştı. Konuşmamız şöyle devam etti:

– **Hocam bizim çocuklar da uzaya olmasa bile gökyüzüne bir roket gönderebilir mi?**

– **Uzaya bile gönderebilir. Yani aslında gönderebilir ama... Şu anda bu basit yarışmayı bile yapmanız zor görünüyor.**

– **Neden?**

– **Çünkü bu roketlerin motorlarının ithalatı yasak.**

– **İthal etmeyelim biz üretelim.**

– **Bunun da önünde engeller var.**

– **Peki, öncelikle bizim bu motorları veya roketleri herhangi bir şekilde görmemiz mümkün mü?**

Bu sorumuzun ardından birden kendimizi sanki bir film içinde bulduk. Kapılar kapatıldı. Sesler kısıldı... Hoca gergin bir şekilde dolapları açarak bir motor ve bir roket çıkardı. Elindeki serçe parmağı boyutlarındaki kartondan silindiri masaya koydu. **Açıkçası ben, ithalatı yasak bir roket motoru derken casus filmlerinde gördüğümüz türden nükleer başlık ateşleyicilerine benzeyen karmaşık bir şey bekliyordum.** Meğerse ithalatı yasak olan şey, bir küçük karton kutudan ve çok az sıkıştırılmış baruttan oluşuyormuş. Bildiğiniz çatapat gibi bir şey. Zaten çocuklar oyun tadında yarışmalar düzenlesin diye yapılmış. Model roketler de, kartondan yapılma küçük basit bir borudan oluşuyor. Emin olmak için sordum: Bu motorlar tehlikeli mi? İthalatı yasak olduğuna göre... Bir kutu kibritten bile daha az tehlikeli olduğunu şaşırarak öğrendim. Ama yine de her yıl milyonlarca havafişek ithal eden ülkemizde bunların ithalatı yasak.

Geriye tek bir seçenek kaldı. Bu motoru bizim yapmamız. Gördük ki o yol da kapalı. Bu çatapatı üretme iznini almamız yıllarca sürebilir hatta hiç alamayabilirmişiz. Mevzuat yetersizmiş. Aslında İzmir'de bilime meraklı bir vatandaşımız roket motoru üretiyormuş. Ne var ki akreditasyonu olmayan bu ürünleri çocukların eline vermemiz mümkün değil. Hâlâ bu sorunu aşmanın bir yolunu arıyoruz ama işimiz zor görünüyor.

2007’de hükümet, uzaya uydu yollama konusunda bir çalışma başlatmıştı. Eminim ki bu çalışmalarda ilerleme kaydedilmiştir. Fakat benim burada bahsettiğim Türkiye’nin uzaya uydu göndermesi değil. Bilimsel merakın toplumda yer bulması. Prof. Dr. Eser Karakaş’ın sıklıkla vurguladığı gibi, **felsefe yapmanın saçmalamak anlamına geldiği bir ülkeden, bilimde öncü bir ülkeye dönüşmek**. Bunun için de gençlerimizden başlamanız ve onlarda hâlihazırda olan merakı yok etmeyecek bir sistem yaratmamız gerekiyor. Aksi takdirde her teknolojik gelişmeyi, yarım asırlık bir gecikme ile takip etme durumumuz hep devam edecek...

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biz insanız

Gökhan Karabulut 24.10.2011

Devlet Tiyatroları’nda bu sene yepyeni bir ruh var. Birçok yeni oyun sahneleniyor ve bu oyunların seçiminde, felsefenin, bilimin ve sanatın 21. yüzyılda tartıştığı konuların ağırlığı hissediliyor. Yeni oyunlardan biri de **John Logan**’ın yazdığı ve ünlü ressam **Mark Rothko**’nun hayata bakışını konu alan **Kırmızı** adlı eser.

Rothko, soyut resmin dünyadaki en önemli isimlerinden biri. New York’ta yaşayan Rothko’nun, resim sanatında yeni bir pencere açması, ABD’de şiddet eğiliminin doruğa çıktığı, İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme rastlıyor. Yani **aydınlanma projesinin “Tanrıya ihtiyaç olmadan da insanlara mutlu bir yaşam sunabileceği” iddiasının, soykırımlar ve atom bombaları ile duvara çarptığı bir dönemde**. McCarthy’nin komünist avına çıktığı ve soğuk savaşın başladığı yıllarda. ABD halkına, nükleer savaş çıktığında ne yapmaları gerektiğini öğretmek için yaptırılan tatbikatların sıklaştığı ve şiddetin toplumun beyinlerine kazıldığı bu ortamda Rothko, resim sanatını yepyeni bir amaç için kullanmaya başlayarak tamamen farklı bir tarzda çizmeye başlıyor. **Rothko’nun amacı resimlerine bakanların, dünyanın hangi kültüründen geldiklerinden bağımsız olarak aynı şeyi hissetmeleri: İnsan olduklarını.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İş dünyasında dâhiler ve kahramanlar

Gökhan Karabulut 27.10.2011

Ülkeler kalkınma yolunda ilerlerken, o ülkelerde faaliyet gösteren şirketlerin uzunca bir süre, gelişmiş ülkelerdeki ürünleri ve organizasyon kalıplarını takip etmesi kaçınılmaz bir süreç. Ancak bu şirketler belli bir büyüklüğe ulaştıktan sonra, önlerine bir yol ayrımı çıkıyor. **Seçeneklerden biri çokuluslu bir kurumsal şirket haline gelmek. Kapitalist ekonomilerde yerinde saymak diye bir şey olmadığına göre ikinci seçenek ise yok olmak ve rakipleri tarafından yutulmak.** Ülke kalkınmasının başlangıç aşamalarında maliyet avantajını kullanan şirketler, bu kritik noktaya geldiklerinde fiyat ve maliyet üzerinden pazar kazanamaz hale geliyorlar. Büyümek için artık fark yaratmaları gerekiyor. Fark yaratmak ise son derece zor. Bu noktada çalışanların önünü

açacak ve onların yaratıcılıklarını göstermesini sağlayacak bir kurumsal yapı oluşturmak gerekiyor. Çünkü ancak böylesi yapılarda çalışan şirketlerden, iş dünyasının dâhileri ve kahramanları çıkıyor.

Bu çerçeveden baktığımızda Türkiye'nin önünde çok uzun bir yol olduğunu söyleyebiliriz. Türkiye'de bugün gerek kurumsallaşma gerekse insan kaynağının etkin yönetimi açısından çok farklı bir atmosfer var.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tüketim nehri kuruyor

Gökhan Karabulut 31.10.2011

Dünyanın içinde bulunduğu ekonomik krizin bir daha yakamızı bırakmayacağı endişesi gittikçe artıyor. Tartışmanın ana sorusu şu: İnsanların eskisi kadar tüketemeyeceği bir sistemin devamlılığı olabilir mi? *Star* gazetesi başyazarı Mehmet Altan, "Yeni bir dünya savaşı mı çıkacak" başlıklı yazısında, "Wall Street'i isgal et" protestolarını, dikkatle analiz edilmesi gereken bir olgu olarak ele alıyor. Gerçekten de bu protestolar ve hatta Yunanistan'da son günlerde sokaklara dökülen insanlar, tüketim nehri kurumaya başladığında dünyanın nasıl bir yer olacağını bize gösteriyor.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun verilerine göre dünya nüfusu, 31 Ekim 2011'de, yani bugün yedi milyara ulaştı. Fosil yakıtları tüketmeye başladığımız andan itibaren nüfusumuz patladı. Bir süpermarkete girdiğimizde gördüğümüz ürünlerin neredeyse tamamında petrol var. Petrol temelli gübrelerin yerine koyacağımız henüz hiçbir şey yok. Yani aşırı üretimden bitirdiğimiz topraklarımıza petrol ürünleri püskürtmezsek verim almamız imkânsız. Petrol ürünleri olmadan araba parçalarını, lastiklerini üretmemiz imkânsız. Bu kadar balık avlamamız, tarlaları sulamamız veya ürettiğimiz yemekleri marketlere taşımamız imkânsız. Nükleer enerji başta olmak üzere alternatif enerji kaynaklarından bir miktar elektrik üretsek bile, eski refahın yanına bile yanaşmamız mümkün değil. İki hafta önce Zagreb'de gerçekleştirilen EBES (Eurasia Business and Economics Society) konferansının enerji konulu oturumlarında da beklenen bu tehlikeye dikkat çekiliyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sonsuza kadar büyümek

Gökhan Karabulut 03.11.2011

Sonunda beklenen oldu. Yunanistan'da hükümet düşmenin eşiğine geldi. İktidar partisinden, milletvekili istifalarının ardı arkası kesilmiyor. PASOK'un parlamentodaki sandalye sayısı, son istifalardan sonra 152'ye düştü. Yunanistan parlamentosunda toplam 300 milletvekili olduğuna göre, iktidar partisi sona çok yakın. **Başbakan Papandreou bu gelişmelerin yarattığı baskıya dayanamayarak, AB'nin kurtarma planını**

referanduma götüreceğini ilan etti. Sonuç olarak piyasalar açısından her şey başa döndü ve referandum açıklamasının ardından Avrupa borsaları inişe geçti.

Papandreou'ya göre borçların silinmesi planına, Yunan halkı karar verecek. **Referandumdan hayır çıkarsa Yunanistan'ın iflas edeceği ve Avro'dan çıkacağı açıkça görülüyor.** Bunu gören Atina Ticaret Odası Başkanı Constantine Michalos, referandum kararının intihar anlamına geldiğini öne sürdü. Michalos'a göre oylamadan hayır çıkma olasılığı çok yüksek. Çünkü Yunanistan Avro sisteminde dünya ile rekabet etmekte zorlanıyor. Ayrıca gururu incinen, işlerini kaybeden ve gelirleri azalan bir halkın böyle bir tabloya tepki vermesi, beklenen bir gelişme olur. **1 kasımda George Soros da, AB'nin kurtarma planının en fazla üç ay işe yaracağını söylemişti.** Soros, bu iddianın gerekçesi olarak da Yunanistan'ın silinen borçlarının, özel sektörün elindeki tahvillere yönelik olmasını ve kamu borçlarını kapsamamasını gösterdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: [taraf.com.tr](#), [web.archive.org](#) (arşiv bağlantısı)

Turbo Türkiye ne kadar hızlı ilerleyecek

Gökhan Karabulut 07.11.2011

Geçtiğimiz hafta başbakan Erdoğan'ın Almanya ziyareti sırasında, *Stern* dergisi Türkiye'yi kapak yaptı. Yayımlanan makalenin adı **"Turbo Türkiye"**. Uzun zamandır İstanbul'da yaşayan *Stern* yazarı Stefanie Rosenkranz'ın Türkiye ile ilgili görüşleri şöyle: "Türkiye, dramatik bir şekilde değişti. Bir zamanlar İstanbul yaşlı bir kadın gibiydi. Bugün patlama yaşayan bir dünya metropolü, gürültülü, kaotik, genç ve enerji dolu. **İnsan Türkiye'den Avrupa'ya seyahat ettiğinde, kendini bakımlı bir huzurevine gitmiş gibi hissediyor.**" Üstelik böyle düşünen sadece Rosenkranz değil. Son zamanlarda Avrupa'nın Türkiye'ye bakışında ciddi bir değişiklik var. Gerçekten de, çok zorlu bir yoldan sonra dünyanın 17. büyük ekonomisi olduk. Ama listenin üst tarafındaki ülkelere bir göz atarsak esas rekabetin şimdi başladığını söyleyebiliriz. Listenin yukarısı, bilim ve teknoloji'de öncü olan ve katma değeri yüksek ürünler üreten ülkelerle dolu. Bu ülkelerde bilim ve teknoloji alanındaki rekabet son derece yüksek. **Hatta o kadar yüksek ki geçtiğimiz hafta ABD Kongresi, bilim ve teknoloji casusluğu yaptıkları iddiası ile Rusya ve Çin'i bir kere daha suçladı.**

Son yıllarda Türkiye'de üretilen bilimsel makale sayısında da ciddi bir artış var. Dünyada bir yılda üretilen bilimsel çalışma sıralamasında, 16 ile 20 arasında bir yerlerde dalgalanıyoruz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: [taraf.com.tr](#), [web.archive.org](#) (arşiv bağlantısı)

Mucizeler ülkesi İtalya

Gökhan Karabulut 10.11.2011

PEKİN- Eurozone'un Yunanistan'dan sonra ikinci zayıf halkası olan İtalya'nın ekonomik sorunları gittikçe derinleşiyor. Berlusconi'nin de başında olduğu koalisyon hükümeti, salı günü gerçekleştirilen bütçe oylamasında Meclis çoğunluğunu yitirdi. Oylama, 308 kabul oyu ile Meclis'ten geçerken 321 milletvekili ya oylamaya gelmedi ya da çekimser oy kullandı. Doğal olarak, bu sonuçtan sonra Berlusconi'nin istifa etmesi

gerektiği yönündeki baskılar da arttı. Sonunda bu baskılara dayanamayan Berlusconi İtalya'nın AB yardımlarından yararlanması için uygulaması gereken mali reform paketini Meclis'ten geçirdikten sonra istifa edeceğini açıkladı. **Şüphesiz İtalya'nın ekonomik problemleri büyüdükçe dünya ekonomisini daha zor günler bekliyor. Her şeyden önce Yunanistan'dan farklı olarak İtalya'nın borçlarını ödeyememesinin dünya ekonomisi üzerindeki etkileri son derece büyük olur. Almanya ve Fransa'dan sonra Avrupa'nın üçüncü büyük ekonomisi olan İtalya ekonomisi, şu anki sorunlu haliyle bile Rusya'dan ve Hindistan'dan büyük.** Dolayısıyla bu büyüklükte bir ekonominin, borçlarını ödeyememesi ihtimali bile dünya piyasalarını sarsmaya yetiyor. İtalya bonoları dünyada en çok işlem gören bonolardan biri ve bugünkü toplam hacmi 2,6 trilyon dolar. AB ekonomik krizi derinleştikçe daha yüksek faizle borçlanabilen İtalya'da, son gelişmelerden sonra 10 yıllık bono getirisi de 6.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

1911 ve 2011'de Avrupa

Gökhan Karabulut 14.11.2011

PEKİN- 1911'de dünyanın en büyük ekonomik gücü olan Avrupa, Çin'e borç veriyordu. O yıl Çin'de bir devrim gerçekleşmiş ve imparatorluk yerini cumhuriyete bırakmıştı. Avrupa ülkeleri ise bu devrimi desteklemiş ve Çin'e istikrar getirmek için borç vermeye başlamıştı. Bu desteğin en önemli nedeni ise büyük bir pazar olan Çin'in ekonomik olarak dengeli hale gelmesini sağlamaktı. 2011'de durum tersine döndü. **Şimdi Çin, en büyük ihracat pazarı olan Avrupa'ya ekonomik istikrar getirmek için borç veriyor. Bu son derece önemli bir gelişme. Dolayısıyla Çin'de bulunduğum süre içinde bu konuyu düşünmekten kendimi alamadım. Borcu veren yönettiğine göre, bu durum dünyadaki güç dengelerinin değiştiği anlamına geliyor.**

Gerçekten de bugün Çin, Avrupa'ya borç vermek için bazı şartlar öne sürüyor. Bu şartlardan ilki, Çin'in piyasa ekonomisini tam olarak uyguladığının kabul edilmesi. Bugüne kadar bunu 97 ülke kabul etti. Ama AB, ABD, Japonya ve Hindistan, Çin'in piyasa ekonomisinin kurallarını ihlal ettiğini iddia ederek sürekli anti-damping davaları açıyor. Gerçekten de başta enerji ve sermaye piyasaları olmak üzere birçok piyasanın liberalizasyon süreci henüz tamamlanmış değil. **Daha dün biraz döviz bozdurmak için yaklaşık bir buçuk saat bürokrasi ile boğuştuğum. Pasaportumun fotokopisinin çekilmeyen bir sayfası kalmadı. Bunun yanı sıra Çin devleti birçok endüstriye büyük miktarlarda sübvansiyonlar da veriyor.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Cari açık neden durmuyor

Gökhan Karabulut 17.11.2011

Salı günü Türkiye ekonomisinden bir iyi bir de kötü haber aldık. İyi haberle başlayalım. İşsizlik oranı düşmeye devam ediyor. Mevsimsel etkilerden arındırılmış haliyle işsizlik, yüzde 9,6'ya düşmüş durumda. İşsizliğin dünyada artış trendinde olduğu düşünülürse bu önemli bir başarı. Kötü haber ise her zamanki gibi cari açıktan.

Eylül ayı itibarıyla cari açık hâlâ artıyor. 2011 yılının ilk dokuz ayında cari açık 60,6 milyar dolar oldu. Bir önceki yılın aynı döneminde cari açık 30,2 milyar dolardı. Kur artışı etkisini bir türlü görmek bir yana dış ticaretimiz tam tersi yönde ilerliyor. **Peki, ama TL değer kaybettiği halde neden cari açık hâlâ artmaya devam ediyor?**

Öncelikle eylül sonunda dolar kuru 1.85'ler civarında seyrediyordu. Bu kur seviyesinde TL'nin eksik veya fazla değerli olmadığını biliyoruz. Yani hesaplarımıza göre bu kurun biraz gecikmeli de olsa dış ticaret dengesini sağlaması gerekiyor. Ne var ki bu hesapları yaparken baz alınan yılın Türkiye'si ile bugünkü Türkiye arasında önemli bir fark oluşmuş olmalı... Çünkü piyasalar kurlardaki değişime en ufak bir tepki vermiyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Profesyonel ordunun ekonomik maliyeti

Gökhan Karabulut 21.11.2011

Geçen haftanın en hararetli tartışma konularından biri de vicdani ret meselesi oldu. İlk önce kulaklarıma inanmadım. AB'nin zoruyla da olsa bu konu, Türkiye'de tartışılır hale geldi. **Sonra kulaklarıma bir kez daha inanmadım. Çünkü çok tecrübeli birçok gazeteci, televizyon programlarına çıkıp, vicdani ret hakkının Türkiye'yi, altından kalkamayacağı bir duruma sürükleyebileceğini iddia ediyordu. Üstelik iddialarını da genellikle ekonomik gerekçelerle dayandırıyorlardı.** İddialar şöyle:

- Vicdani ret hakkı verilirse beklenenden daha çok genç bu hakkı kullanmak isteyebilir.
- Eğer böyle olursa profesyonel orduya hızla geçilmesi kaçınılmaz olur.
- Profesyonel orduya geçiş çok ciddi bir iştir ve ekonomik olarak bu maliyetin altından şu anda kalkabilir değiliz.
- Dolayısıyla bu geçiş uzun yıllara yayılmalı ve vicdani ret ile ilgili düzenleme bu olgular gözetilerek yapılmalıdır.

Bu iddiaları test etmek için öncelikle şu anki ordunun Türkiye'ye maliyetini bilmemiz gerekiyor. Bu kısım biraz bulanık. Harcamaların nasıl dağıldığı ve nerelere gittiği çok net değil. Milli Savunma Bakanlığı Bütçesi'ni tek başına ele almak yetmiyor. Farklı bakanlıkların ve kamu kurumlarının bütçeleri içine sızmış maliyetler de var. Tüm bu maliyetler alt alta toplanıp, satın alma gücü paritesine göre hesaplandığında Türkiye'de 2011 yılı için savunma harcamaları 46,6 milyar doları buluyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bu durumun gerçek sorumluları: Merkel ve Sarkozy

Gökhan Karabulut 24.11.2011

Avrupa liderlerinin kötü ekonomi yönetiminin sonuçları, AB'nin varlığını tehdit eder duruma geldi. Sanki bu başarısızlıkta büyük pay, Yunanistan ve İtalya gibi ülkelerinmiş gibi görünse de aslında öyle değil. Avrupa'nın

bugüne gelmesinin en önemli sorumlusunun Merkel ve Sarkozy ikilisi olduğu artık açıkça görülüyor. **Bu iki liderin, Türkiye'nin AB üyeliğine karşı olmaları, uzun vadeyi göremediklerinin bir ispatıydı ama Avrupa'yı bu kadar kısa bir sürede bataklığa saplayacaklarını kimse tahmin etmiyordu.** AB ekonomisinin kendi iç dinamiklerinde bir sorun olmadığını söylemiyorum. Avrupa ülkelerinin yaşlanmış ve içine kapanmış yapısı, bugün yaşanan krizin en önemli nedeni. **Fakat yine de Fransa ve Almanya tüm bu süreçten hiçbir maliyete katlanmadan sıyrılmaya kalkışmasalardı bugün Avrupa, güney cephesi çökmüş bir savaş alanına benzemezdi.** Merkel ve Sarkozy AB'nin, ortak bir maliye politikası oluşturmaya direndiler. Ortak bono ihracına karşı çıktılar. Çünkü diğer AB ülkelerinin borçlarına ortak olmak istemiyorlardı. Diğer yandan Avrupa Merkez Bankası'nın parasal genişleme yapmasına da karşı çıktılar çünkü enflasyondan korkuyorlardı. Dünya, kriz öncesi dönemlerde para politikasının işe yaradığını, yirminci yüzyılın ilk çeyreğinde ABD'de yaşanan krizler sayesinde öğrenmişti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyüyen ekonomiden üç örnek

Gökhan Karabulut 28.11.2011

Ekonomik olarak hızla büyümenin, toplumsal psikoloji açısından karşılığı nedir? Sonuçta her şey kafamızın içinde gerçekleşiyor. Ekonomik büyüme bile... Türkiye ise bu açıdan gözlemleyebileceğimiz en uygun adaylardan biri. **Farklı kesimlerden, farklı örnekler ele alarak ekonomik başarının nasıl bir duygu durumundan kaynaklandığını anlamaya çalışalım.** İlk örneğim iktidardan.

Biliyorsunuz Başbakan Erdoğan, eğitimin daha modern teknoloji ile yapılması konusunda bir proje başlattı. Fatih Projesi adı verilen proje ile Türkiye'nin eğitim sisteminin en son teknolojileri kullanacak şekilde revize edilmesi amaçlanıyor. Akıllı tahtalar ve tablet bilgisayarlar gibi birçok yeni teknolojiyi sınıfa sokmayı amaçlayan bu proje gerçekleştiğinde, gençlerimiz teknoloji kullanımında çok ileri seviyelere ulaşacaklar. Dünyada bu uygulamayı hayata geçiren ülke yok. Bazı ülkelerde kısmi denemeler ve planlar var. Örneğin Güney Kore'de bazı okullarda defter ve kitabın olmadığı, eğitimde tamamen elektronik ortamların kullanıldığı bir sistem deneniyor. Yine ABD'de benzer bir denemenin yapılması hususunda tartışmalar var. Yani Türkiye bu projeyi gerçekleştirdiğinde sonuçlarını bizle birlikte bütün dünya görmüş olacak.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dikkat hâlâ yaşıyorlar

Gökhan Karabulut 01.12.2011

ABD'nin beklenenden en az çeyrek asır önce duvara çarpmasına neden olanlara... Dünyaya bir virüs gibi yaydıkları zehirli finansal varlıklarla, AB'nin yarısını iflasa sürükleyenlere... Türkiye'de işsizliğin arttıranlara... **Dünyanın ekonomik düzenini geri dönülmez bir biçimde değiştirenlere ne oldu?** ABD'nin finansal sistemi üzerindeki denetimleri kaldıran yasa tasarısını öneren ve destekleyen senatörler, finansal balonu sessizce büyüten AIG, Merrill Lynch, Citigroup gibi şirketlerin yöneticileri, yani dünyayı emlak krizine doğru itenler şimdi

hapiste mi? **Salı günü dünya piyasalarında olanlara bakarsak hiçbir değişiklik olmadan yollarına devam ettiklerini görebiliriz...**

Emlak krizinin mimarlarının kim olduğu artık bir sır değil. İşin içinde ABD Merkez Bankası FED'in bürokratları, birçok büyük finans kuruluşunun yöneticileri vardı. S&P, Moody's gibi denetim kuruluşları, senatörler, danışmanlar ve lobiciler vardı. Dünyanın en prestijli üniversitelerinde çalışan akademisyenler vardı. Yaklaşık bin kişiden bahsediyorum. Bu insanlar ne yaptıklarını çok iyi biliyorlardı ama hırsları da çok büyüktü. Birçoğunun iki-üç uçağı, onlarca şatosu ve her şeyi vardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ekonomiyi yönetmek zordur

Gökhan Karabulut 05.12.2011

Obama geçtiğimiz hafta Washington'da gerçekleşen ABD-AB zirvesinde AB'ye moral desteği verdi. **ABD Başkanı bu toplantıda AB'ye yardıma hazır olduklarını ilan etse de durumun farklı olduğunu biliyoruz.** ABD'nin kendi borçlarını nasıl ödeyeceği bile henüz belli değil. Hatta IMF'nin İtalya'ya borç vermesine de en başta ABD karşı çıkıyor.

Hatırlarsanız IMF, emlak krizini gerçekleşmeden önce gören kurumların başında yer aldı. Sorunun çok ciddi olduğu konusunda ilk uyarıyı IMF baş ekonomisti Raghuram Rajan yapmıştı.

Dolayısıyla krizin geleceğini gören IMF, daha 2007'de fonlarını arttırarak hazırlık yapmaya başladı. O zamana kadar sadece ülkelere borç veren bu kurum, 2007'den itibaren küresel bir felakete hazırlık yapmaya başladı. Fakat emlak krizinin boyutları beklenenden çok daha büyük olunca, IMF yardımlarının da ötesinde doğrudan kamusal müdahaleler kaçınılmaz oldu.

IMF, AB borç krizinin başında da bir kez daha yardım fonlarını arttırarak 950 milyar dolara çıkardı. Ne var ki AB'nin ihtiyacı olan yardım miktarı çok daha fazla...

Oysa bugün IMF'nin elinde 400 milyar dolar kalmış durumda. Yani İtalya'yı kurtarmak için yeterli fonu yok. Bu durumda üyelerine dönüp yeni fonlar bulması gerekiyor. Bu fona katkıda bulunacak her ülke verecekleri paranın geri dönmeyeceğini de biliyor. Dolayısıyla hiçbir ülke böyle bir katkıda bulunmak istemiyor.

İşte böyle bir ortamda gözler Almanya'ya çevriliyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Dünya zombilerin mi olacak

Gökhan Karabulut 07.12.2011

Batı ekonomilerinin yaşadığı zorluklar dünyaya yayılırken kapitalizmin ve dünyanın geleceği tartışılır hale geldi. Bence bu tartışmanın önemli bir ayağı da kapitalizm ve demokrasi ilişkisidir.

Ünlü felsefeci S. Žižek, Batı dünyasında yaşananların farklı bir yorumunu yapıyor. Ona göre küresel krizle birlikte kapitalizm ve demokrasi arasındaki bağ kopuyor. Yani F. Fukuyama'nın "Tarihin sonu" tezi artık dünyayı açıklamakta yetersiz kalıyor.

Fukuyama 1992'de yazdığı kitapta, liberal demokrasinin diğer bütün totaliter rejimlere galip geldiğini ve insanlığın geldiği en ileri politik nokta olduğunu iddia etmişti. Fukuyama'ya göre liberal demokrasi, kapitalizm ile son derece uyumluydu ve bu iki yapı birlikte sinerji yaratıyordu. Tarihin sonu tezine göre kapitalizm ve nasyonal sosyalizm gibi totaliter sistemlerin birlikteliği aynı sinerjiyi yaratmadı. Liberal demokrasi diğer sistemleri silip süpürdü.

Ne var ki Žižek'e göre küresel krizin bize gösterdiği, ama şimdilik gözardı edilen çok önemli bir husus var. O da kapitalizmin totaliter rejimlerle birlikte iyi sonuçlar üretebilmesi hususu... Çin örneğinde olduğu gibi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Krizle değişen AB

Gökhan Karabulut 12.12.2011

8-9 aralıkta gerçekleşen AB Hükümet ve Devlet Başkanları Zirvesi, borç krizine karşı somut adımların atıldığı önemli bir toplantı oldu. **Bence bu toplantıda alınan kararlar, AB'nin ekonomik entegrasyonunu için Maastrich Antlaşması'nda atılan adımlar kadar önemli.**

7 Şubat 1992'de imzalanan Maastricht Antlaşması'nda, Avrupa Parasal Birliği ve Avro şekillenmişti. 1999'da Avro'ya geçildi. Ardından bilinen süreç gerçekleşti ve AB'nin maliye politikaları ile para politikaları uyumsuz hale geldi.

Parasal birliğin zorlamaya başladığı Yunanistan ve İtalya gibi ülkeler, maliye politikalarındaki serbestlikten yararlanarak aşırı borçlandılar. Bu durumu, ilk yıllarda tesbit etmek hiç kolay değildi. Fakat birkaç yıl sonra sorun, derecelendirme kuruluşlarının tesbit edebileceği düzeye gelmişti. Tahmin edeceğimiz gibi onlar da herhangi bir uyarıda bulunmadılar.

Bu süreçte AB'nin mali politikalarını uyumlaştırma konusunda karar alamadığını gördük. Çünkü bu adım, ulus-devletlerin egemenliğinin bir kenara bırakmasının son adımı olacaktı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Çalışan Türkiye'yi incitmeyelim

Gökhan Karabulut 15.12.2011

Türkiye'nin üçüncü çeyrek büyüme rakamları açıklandı. Yıllık büyüme yüzde 8,2... Bu performansı ile Türkiye, bir kez daha Çin'den sonra, büyümede dünya ikincisi oldu. Türkiye'nin, cari açık riskine rağmen dünyanın en hızlı büyüyen ülkelerinden biri olması son derece sevindirici...

Ekonomileri olgunluk aşamasında olan gelişmiş ülkelerin, geçmişteki büyüme maceralarına baktığımızda, şu anda Türkiye'nin en güzel günlerini yaşadığı görülebilir. Şimdi farkına varmasak da ekonominin bu fazındaki Türkiye'yi, gelecekte özleyeceğiz. Neden bu başarıyı bugün yakaladık da geçmişte yakalayamadık sorusuna cevap vermek ise kolay değil. Yine de Türkiye'nin bugünkü başarının arkasında siyasi yapı ve demokrasi olduğu bir gerçek. Geçmişte yaşanan toplum mühendisliği çalışmaları nedeniyle ülkenin enerjisi ekonomiye yönlenebiliyordu. Şimdi ise bireyin ön plana çıktığı ekonomi hızla büyüyor. **Ama nereye kadar?**

Borç krizinin AB'yi önemli kararlar almaya ve değişmeye zorladığını pazartesi yazımda tartışmıştım. O yazımda ekonomilerin bazı zamanlarda acılı bir şekilde kendini revize ettiğini vurgulamıştım.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Erzurum'da kar kokusu

Gökhan Karabulut 19.12.2011

Dünyanın en yüksekte kurulmuş şehirlerinden birindeyim. Türkiye'nin ise en yüksekinde...

Erzurum'un sadece bu özelliğine bakarak, onun birçok doğa harikasının ortasında yer aldığını tahmin edebilirsiniz. Gerçekten de öyle. Fakat bu özelliği bile Erzurum'un dışarıya göç vermesini engelleyemiyor.

Oysa Erzurum, doğunun en gelişmiş şehirlerinden biri. Alışveriş merkezleri, Atatürk Üniversitesi, Palandöken, sinema, tiyatro... **Uzun lafın kisası bu şehirde güzel bir yaşam için her şey var.**

Şimdi olmayanlara gelelim. Neredeyse yılın sekiz ayı süren kışı nedeniyle burada geniş çaplı bir tarım yapmak zor. Sanayi de yok. Böyle bir konumdaki şehirde, hayati öneme sahip olan hayvancılık ise tüm Türkiye'de olduğu gibi burada da gerilemiş. **Peki, bu şehir nasıl yaşar. Gençleri için iş olanakları nelerdir?**

Şehrin en önemli istihdam kaynağı hizmet sektörü. Bu sektör ise memurlara ve öğrencilere dayanarak ayakta duruyor. Fakat bu gelir kaynağı ile alınabilecek yol da bir yere kadar. **Dolayısıyla mevcut koşullar altında nüfus artışı gelmiş bir duvara dayanmış.**

Yani yaklaşık yüz yıllık bir nüfus patlamasının ardından Erzurum nüfusu yeniden statikleşiyor. Böylesi bir statikleşme, buralarda yaşamın zorlaşp, sınırlarda gezinmeye başladığının bir göstergesi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Demokratik halk cumhuriyeti

Gökhan Karabulut 22.12.2011

Asya borsaları sert inişler yaşıyor. Nedeni yirmi yaşında bir delikanlı... Herkes ondan korkuyor. Babası ve dedesi dünyanın en karanlık diktatörleriydi. Ellerinin altında nükleer silahlar olan bu diktatörler, sürekli olarak dünyayı cehenneme çevirmekle tehdit ederlerdi. Sıra şimdi oğul, Kim Jong-un'da.

Evet, Kuzey Kore'nin gizemli lideri, baba Kim Jong-il öldü. Ya da yasal açıklamalara göre cennete yükseldi ve oradan ülkesini seyrediyor. İsterse her an aşağıya inebilir. Geçtiğimiz günlerde tüm dünyaya servis edilen Kuzey Kore vatandaşlarının sokaklarda bağırarak ağladığı görüntülerin nedeni de bu...

Ne var ki bu görüntüler sizi aldatmasın. Dede Kim Il-sung'un cenazesinde de milyonlarca insanı ağlarken görmüştük. **Ardından Güney Kore'ye iltica edenlerden öğrendik ki ağlamayanı öldürüyorlar. Yani bütün bu gözyaşının içinde bir can pazarı var.**

Yirmi birinci yüzyılda böyle bir diktatörlük nasıl var olabildi? Bu soruyu cevaplayabilmek için Kuzey Kore'nin tarihini kısaca hatırlamakta fayda var.

Kuzey Kore 1948'de "Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti" adıyla kuruldu (**Bu ülkeler nedense hep demokratik olur**). Rusya ve Çin'in desteği ile kendini bu yeni oluşumun lideri ilan eden Kim Il-sung (Dede), egemenliğini kabul etmeyen güneydeki güçlere 1950'de saldırdı. ABD'nin başını çektiği ve içlerinde Türk askerinin de bulunduğu Birleşmiş Milletler güçleri ise Güney oluşumuna destek verdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Gelir dağılımına ne kadar müdahale

Gökhan Karabulut 26.12.2011

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) geçtiğimiz hafta gelir dağılımında geldiğimiz son noktayı açıkladı. Son 10 yılda Türkiye'nin gelir dağılımında az da olsa bir düzelme var. Bu düzelme henüz gündelik yaşamda hissedilebilecek düzeyde değil ama gelir dağılımı kötüleşiyorlar diyenlerin bu iddiasını çürütmeye yetecek düzeyde.

Bazı iktisatçılara göre ise gelir dağılımı konusu, iktisat biliminin sınırları içinde bir yerlerde değil. Bu araştırmacılara göre iktisatçılar, gelir dağılımı konusuyla ilgilenmemeliler. Onların tek amaçları olmalı: büyüme...

Bu yaklaşıma göre iktisatçılar ekonomiyi büyütür. Büyüyen pastanın nasıl paylaşılacağı konusundaki kararı sosyologlar, siyaset bilimciler ve halk verir. Bu yaklaşım bana her zaman yanlış gelmiştir. **Bana göre paylaşım sorunu bir iktisatçının karşılaşılabileceği en felsefi meydan okumalardan biridir.**

Bu tartışmanın kökleri, mantıksal pozitivizm dönemlerine ve hatta daha öncesine dayanmaktadır. İnsanoğlunun bilim ve metafiziği birbirinden ayırma çabalarına. Gelir dağılımının iktisatçının araştırma konuları içinde olmadığını vurgulayanlara göre iktisatçı bir gözlemci olarak hareket etmeli ve gözlemlediği ortama müdahale etmemelidir. Dolayısıyla gerçek bir bilim adamı, gelir dağılımı konusunda yorum yapmaktan kaçınmalıdır. Hatta en çok da bu konudan kaçmalıdır. Çünkü bu konuyla ilgili düşünen bilim adamı objektif olamaz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ermeni tasarısı ve akut psikoz

Gökhan Karabulut 29.12.2011

Türkiye geçtiğimiz haftalarda tüm enerjisini Fransa'da oylan yasa tasarısına harcadı. Tasarının gündeme gelmesi ile dünyada yaşanan gerçeklikten bir kez daha koptuk. Sanki delirdik...

Bugünlerde televizyonları seyretmeye yüreğim dayanmadı. Ama yine de seyrettim. Ekranlarda yoğun bir panikatakrizi hâkimdi. Gelişmiş bir ülkenin gözünden bakıldığı zaman anlaşılamayacak bir telaş ve gerginlik vardı tüm kanallarda. Sanki ülke savaş halindeydi...

Resmî tarih ile şu an konuşulanlar arasındaki fark o kadar belirgin hale gelmişti ki Türkiye Oedipal bir kriz yaşıyordu. Yalancı baba, yani devlet ile hayatın gerçekleri arasında gidip gelen insanlar, ne yapacağını şaşırmış halde bir histeri krizine kapılmışlardı.

Tüm bunlar olurken Fransa meclisinden görüntüler geldi. Meclis boştu. Ardından bir avuç uyuklayan milletvekili yasanın meclisten geçmesine karar verdi. Anlaşılan bu yasa onlar için hiç de önemli değildi. Oy verenlerin gönlünü almak için çıkarılan sıradan bir yasaydı. Geçti gitti...

Peki, biz gözyaşları içinde bu yasayı tartışırken Fransa'nın veya diğer gelişmiş ülkelerin gündemindeki gerçek önemli konular neydi? **Biz geçtiğimiz haftalarda bu histeri krizinin halüsinatif âlemindeyken dünyada neler oldu?**

Öncelikle İsrail istihbaratına yakınlığı ile bilinen internet sitesi Debka önemli bir iddia yayınladı. İddiaya göre Türkiye 21 aralıkta Doğu Akdeniz'de petrol arayan Rum ve İsrail gemilerine ateş açmıştı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İlk çeyrek önemli

Gökhan Karabulut 02.01.2012

2011 yılının son işgününde Merkez Bankası bir kez daha döviz piyasasına sert bir şekilde müdahale etti. Bu tarz müdahalelerin ilk sinyalleri 2011 yılının ağustos ayında gelmişti. Merkez Bankası o zamana kadar fiyat istikrarını ön planda tutan bir politika izliyordu. Fakat iki büyük problem ağustostan itibaren kendini daha fazla hissettirmeye başladı.

Bu problemlerden ilki AB ve ABD'nin borç kriziydi. Bu krizin er veya geç Türkiye ekonomisini de etkileyeceğini biliyorduk. Bu etki kıyılarıımıza vurduğunda Türkiye ekonomisinin kırılganlığını arttıracaklarını da tahmin etmek zor değildi. Dolayısıyla Merkez Bankası, yılın ikinci yarısında cari açık nedeniyle uzun zamandır artmaya devam

eden kırılmalığa müdahale etmeye karar verdi. Çünkü önlem alınması gereken ikinci büyük problemimiz cari açıldı...

Bu aşamada Merkez Bankası'nın "dövizle borçlanmayın" gibi açıklamalar yaparak TL'nin değeri için bir hedef işaret ettiğini gördük. Kurun yukarı tırmanışı başlarda daha kontrollüydü. Fakat bir süre sonra spekülâtif baskı arttı. Dolar 1,8 TL'yi aştığında ise Merkez Bankası sert bir müdahale ile üst sınırı işaret etti.

Geçtiğimiz hafta kur 1,9 sınırını zorlarken Merkez Bankası bir kez daha piyasalara müdahale etti. Yaklaşık 2,5 milyar dolarlık bu müdahale ile piyasalara sıkça verdiği mesajını yineledi: Döviz kurunun yukarı hareketinin bir sınırı var.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Hürmüz Boğazı ve dünya ekonomisi

Gökhan Karabulut 05.01.2012

Son yıllarda dünyada yaşanan ekonomik problemleri tetikleyen unsurlar arasında yüksek petrol fiyatlarının önemli bir yeri var. Aslında enerjinin son 20 yılda gittikçe daha pahalı hale gelmesi, dünya ekonomisinde genel bir yavaşlama etkisi yaratıyor. Yatırımcının önünü görmesini zorlaştıran bir başka olgu da petrol fiyatlarının volatilitésinin yüksek olması. **Peki ama petrol fiyatları eskiye oranla neden daha fazla dalgalanıyor? Bu dalgalanmanın dünya ekonomisine nasıl bir etkisi oluyor?**

Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'nun (IAEA) Kasım 2011'de yayınladığı raporun ardından ABD'nin, İran üzerindeki baskıları arttı. IAEA, bu raporda İran'ın nükleer silah geliştirmek üzere gizli deneyler yaptığını şüphelendiğini dünyaya açıklamıştı.

B. Obama, bu rapora dayanarak İran'a karşı uygulanan ekonomik yaptırımları genişletti. Bu karara göre İran Merkez Bankası ile iş yapan finans kuruluşlarının, ABD ile iş yapması engellenecek. Yani İran'ın dünyaya petrol satması gittikçe zorlaşıyor.

Yaptırımların ağırlaşmasının ardından bölgedeki gerginlik de arttı. İran 2011 yılının son günlerinde Aden Körfezi'nde büyük bir tatbikat gerçekleştirdi. Tatbikatın genel amacı, olası bir saldırı durumunda Hürmüz Boğazı'nı geçişe kapatmak. Dünya petrol arzının yüzde 40'ı bu boğazdan geçiyor. Dolayısıyla ABD ile İran arasında artan gerginliğin son günlerde petrol fiyatlarına yansıdığını görüyoruz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

2012'nin riskleri

Gökhan Karabulut 09.01.2012

Türkiye ekonomisini 2012'de bekleyen tehlikeler artık gittikçe netleşiyor. Bu tehlikelerin başında AB ekonomisinin yaşadığı sorunlar geliyor. Son veriler gösteriyor ki AB'nin ekonomik sorunları gün geçtikçe

derinleşiyor...

2011 yılının son çeyreğine ait Avro Bölgesi büyüme rakamları şubat ayında açıklanacak. Fakat ilk gelen bilgiler bölgenin gayri safi yurt içi hâsılasının son üç ayda yüzde 1,7 küçülmüş olduğu yönünde... 2012'nin ilk çeyreğinde de bu düşüşün devam etmesi bekleniyor.

Ekonomi biliminde, iki çeyrek üst üste küçülme '**durgunluk**' anlamına gelir. **Yani beklenen ikinci dip artık kapımızda...**

Avrupa İstatistik Ajansının açıkladığı Avro Bölgesi işsizlik rakamları da pek iç açıcı değil. Kasım 2011'de Avro Bölgesi işsizlik oranı yüzde 10,3'e yükseldi. İspanya, Avrupa'nın en yüksek işsizlik rekorunu hâlâ elinde tutuyor. Kasım 2011 itibarıyla İspanya'nın işsizlik oranı yüzde 22,9...

Tüm bu rakamlar, Avrupa'nın mali dengesini düzeltme çabalarının geçici bir yan etkisi olarak ortaya çıkıyor. Ağır borçluluktan kurtulmak üzere kısılan kamu harcamaları, Avrupa ekonomisini hızla yavaşlatıyor. Mali dengeyi sağlayıp borçluluğu azaltmaya yönelik çabalar Avrupa ekonomisinin düzelme yolunda olduğunu gösterse de, bu düzelme 2012'de gerçekleşmeyecek.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eriyen rezervler ve kıyamet senaryoları

Gökhan Karabulut 12.01.2012

Merkez Bankası'nın piyasaya ısrarla müdahale ederek döviz fiyatında bir tavan yaratmaya çalışmasını doğru bulmadığımı önceki yazılarımda vurgulamıştım. Fakat son günlerde sanki Türkiye büyük bir krize doğru gidiyormuş gibi panik yapanları da anlamak mümkün değil.

Öncelikle ilk sert müdahaleden itibaren Merkez Bankası'nın bir kur hedefinin olduğunu biliyoruz. Merkez Bankası'na göre bu hedef öyle bir hedef ki, burada Türk Lirası ne eksik ne de fazla değerli... Hedeflenen kurun er veya geç cari işlemler dengesini sağlaması bekleniyor.

Bu kurun nasıl hesaplandığı da sır değil. Öyle çok gizli istatistikler falan da gerekmiyor. Elimizde geçmişte cari işlemler dengesinin sağlandığı bir yıl, o yıldan itibaren kurlar ve enflasyon oranları olması yetiyor.

Benzer bir hesabı yaptığımda, Merkez Bankası'nın yaptığı hesabın doğru olduğunu görüyorum.. **Ama her şeyi bu hesaba dayandırabilseydik dünyada kriz diye bir şey kalmazdı herhalde veya bu hesabı yapabilenler çok zengin olurdu.**

Ekonomi literatüründe reel kur hesaplarının neden tutmadığını anlatan yüzlerce makale var. Şüphesiz ki, Merkez Bankası bu kur hesabının yanı sıra, verimlilikleri, hane halkı eğilimlerini, ticarete konu olan ve olmayan malları, dünya ekonomisine ait birçok farklı veriyi de hesaba katarak bazı modeller oluşturuyor ve bu tahminlerle reel kur hesabını destekliyor.

Fizik bilimi ile uğraşsaydık, dünyanın gerçekleri ile bizim modellerimizin öngördükleri arasındaki fark ihmal edilebilir kadar küçük olabilirdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Artık dünya tüketicilerin

Gökhan Karabulut 16.01.2012

Herhangi bir piyasada üretici sayısı belli bir sayınının üzerine çıkmaya başladığında tüketici tercihlerinin önemi artmaya başlar.

Geçmişte büyük üreticilerin az olduğu bir dünyada yaşarken neyin üretilceğine ve hangi fiyata satılacağına şirket yöneticileri karar verirdi.

Tüketiciler bu kararlara mecburen uyarlardı. Fakat artık dünya tüketicilerin...

Son zamanlarda Apple'ın Çin'de yaşadığı sorunlar ve dünyanın en büyük süpermarketler zinciri Tesco'nun İngiltere'de başına gelenler, tüketici odaklı dünyanın ne anlama geldiğinin iyi bir göstergesi...

Geçtiğimiz hafta Apple bir rapor yayınladı. Bu rapor sayesinde serbest piyasa ekonomisi ile demokratik olmayan yönetim biçimlerinin nasıl çeliştiğini bir kez daha gördük. Çin piyasası Apple'ın en önem verdiği piyasalardan biri. Çünkü bu piyasada yıllık 13 milyar dolarlık bir satışa ulaşmış durumda.

Ne var ki son yıllarda Çin yönetimi, Apple üzerinde garip yaptırımlar uygulamaya başladı. Örneğin Wi-Fi özelliği olan Apple ürünlerinin satışını yasakladı. Yani kablosuz olarak internete giren ürünlerin Çin'de satışı yasak.

Çünkü kablosuz ürünlerin varlığı, internet üzerindeki kontrolü zayıflatıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Almanya'nın kaderi değişiyor

Gökhan Karabulut 19.01.2012

Avrupa borç krizi gittikçe derinleşirken Almanya ekonomisi inatla bu krize direniyor. Özellikle son birkaç yılda yaşananlar, Alman ekonomisinin gücünü bir kez daha gözler önüne serdi.

S&P geçen cuma günü dokuz Avrupa ülkesinin kredi derecesini düşürdükten sonra, bu haftanın başında Avrupa Finansal İstikrar Fonu'nun (EFSF) AAA olan kredi notunu da AA'ya indirdi ve Fransa Cumhurbaşkanı Sarkozy'nin tüm tehditlerine rağmen, kredi notu düşen ülkeler arasında Fransa da var...

Ne var ki Almanya sağlam ekonomisi nedeniyle hâlâ Avrupa'nın göbeğinde durmaya devam ediyor.

Dünya ticaretindeki payı yaklaşık yüzde 10 olan Almanya, Çin'den sonra dünyanın en fazla ihracat yapan ülkesi... 82 milyonluk nüfusuyla dünyanın en büyük dördüncü ekonomisine sahip olan Almanya, özellikle

mühendislik ve kimya alanlarında katma değeri çok yüksek ürünler üretiyor.

Peki ama Almanya'yı diğer Avrupa ülkelerinden farklı kılan ne?

Her ne kadar bu sorunun cevabını verirken Almanya ekonomisinin sanayi devriminden bugüne kadar olan bütün gelişimini gözönünde bulundurmak gerekse de 1980'lerden sonrası önemli...

Bildiğiniz gibi 1980'lerde, Reagan ve Thatcher ile birlikte liberalizm rüzgârları bütün dünyayı sarmaya başlamıştı. Bu süreçte sermaye ve emek piyasaları üzerindeki kontroller iyice zayıfladı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Renkler solarken...

Gökhan Karabulut 21.01.2012

27 Nisan e-muhtırası Genelkurmay'ın sitesinde yayımlandıktan birkaç saat sonraydı. Birçok kişi muhtırayı, yaklaşan darbeden önceki son adım olarak görüyordu. Medyaya garip bir sessizlik hâkim olmuştu.

Muhtıra haberi televizyonlarda yorumsuz veriliyordu ki **Mehmet Altan**'ın bir kanala telefonla bağlandığını gördüm. "Yeter artık, ne zaman bitecek bu müdahaleler? Ne zaman demokratik bir ülke olacağız?" diyerek muhtıracılara yükleniyordu. **Tiananmen Meydanı'ndaki tankların önünde elinde poşeti ile duran adama benzetmiştim o gün onu...**

O günlerde bile yazıları kesilmemiş, işten atılmamıştı. 28 Şubat post-modern darbesinde de öyle... Ülkenin yaşadığı birçok zor günde de yazılarını okumaya devam ettik. Uzun yıllar boyunca... **Ama çarşamba günü Star gazetesi ile ilişkisi kesildi.**

Ülke her geçen gün sessizleşiyor. Yakında karanlık yerlerde fısıldaşma dışında Başbakan Erdoğan'ı eleştirmenin bir yolu kalmayacak.

Oysa Erdoğan, modern ve özgür Türkiye için engelleri ortadan kaldıran bir kahraman olarak çıkmıştı yola.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Biz kimiz

Gökhan Karabulut 23.01.2012

Boğaziçi Üniversitesi Moleküler Biyoloji Bölümü'nün bir süredir üzerinde çalıştığı Türkiye Genom Projesi'nin ilk sonuçları geçtiğimiz cuma günü açıklandı. Çalışma ekibinin liderlerinden, sevgili dostum Dr. Cemalettin Bekpen ile olan sohbetlerimiz sayesinde, çalışmanın birçok zor aşamadan geçerek bugüne geldiğini

biliyorum.

Her şeyden önce bugüne kadar Türkiye'nin, herhangi bir genom projesi gerçekleştirmemiş olması inanılır gibi değil.

Bu durumun en önemli nedeni ise bugüne kadar bize sunulan Türk kimliği ile genetik çalışmaların sonuçları arasındaki büyük uyumsuzluk...

Ne var ki birkaç yıl önce Güney Koreli bir grup bilim adamı bu boşluğu görüp, Türk Genom Projesi'ni yapmak isteyince, Boğaziçi Üniversitesi akademisyenleri kolları sıvamış.

İlk sonuçlara göre Türkiye, genetik çeşitlilik açısından muhteşem bir yer. Avrupa ile kıyaslandığında Türkiye'nin genetik çeşitliliğinin çok daha yüksek olduğu açıkça görülüyor. Biyologlar, bu durumun çok önemli bir avantaj olduğunu belirtiyorlar. Çünkü genetik çeşitlilik Türkiye'yi evrimsel darboğazlara, salgınlara, hastalıklara ve her türlü tehdide daha dayanıklı hale getiriyor.

Türkiye Genom Projesi'nin bir diğer sonucu da bize özgü, ayırt edici bir genetik yapının tesbit edilememesi... Yani bir insanda şu genomu gördüğümüzde, onun Türkiye'de yaşayan biri olduğunu anlarız diyebileceğimiz bir genom yok...

Genom Projesi'nin sonuçlarına göre Türklük meselesine gelince, durum ilginçleşiyor... Gazeteci arkadaşlarımdan öğrendiğim kadarı ile araştırma ekibi bu konuda çok sıkıştırılmış.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sıfır faiz (2): Çatlaklardan sızanlar

Gökhan Karabulut 30.01.2012

Yazının birinci bölümünde tartıştığım üzere tarihte faize pek hoş gözlerle bakılmıyordu.

Ne var ki iş bilimsel gerçeğe gelince değişiyor. Faiz, her şeyden önce insan doğasının bazı yönlerinin ekonomiye bir yansıması olarak ortaya çıkıyor.

Bugün değil, gelecekte tüketmek isteyenler ellerindeki fonu piyasaya arz ediyor, gelecekteki gelirini bugün tüketmek isteyenler ise taleplerini ortaya koyuyorlar. Arz ve talep dengesi faizi belirliyor.

Faiz politikasına geldiğimizde 1950'lerde faiz politikasında J.M. Keynes'in yaklaşımının hâkim olduğunu görürüz. Bu yaklaşımda konjonktür daralırken faizler aşağıya çekilir, ekonomi potansiyelinin ötesinde büyüdüğünde ise faizler arttırılırdı. Pasif bir mekanizma söz konusu değildi. İnce ayar politikaları uygulanırdı. Yani ekonomiyi hızlandırmak veya yavaşlatmak amacı ile faiz politikası aktif olarak kullanılırdı.

Günümüzde faiz politikası için hâkim olan yaklaşımlar ise Taylor Kuralı gibi daha pasif bir yapıya dayanır. Bu yapıda faiz, ekonomik büyüme hızına ve enflasyona otomatik tepki verecek bir kurala bağlanır.

Şöyle ki gerçekleşen enflasyon, hedef olarak açıkladığınız enflasyonu aşmışsa, frene basma zamanıdır. Faizler otomatik olarak artar (veya tam tersi). Büyüme hızınız ülkenizin potansiyelinin altında kalmışsa faizler otomatik

olarak düşer (veya tam tersi).

Yani Türkiye'deki gibi enflasyon yukarı hareketlenmişse fren yapılır. Faizler artar... Merkez Bankası'nın açıkladığı üzere Türkiye'nin potansiyel büyüme sınırı da yüzde 4-5 arası bir yerde.

Dolayısıyla yine Türkiye'deki gibi büyüme yüzde 8,9 oldu mu fren yaparsınız faiz artar...

Peki, sıfır faiz politikası diye bir politika olur mu? Tabii olur.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nadir metaller, doğal kaynaklar ve Ay kolonisi

Gökhan Karabulut 02.02.2012

ABD'li biyofizikçi Jared Diamond'ın popülerleştirdiği **"coğrafi determinizm"** yaklaşımında, ulusların zenginliğini belirleyen en önemli faktör doğal kaynaklardır. Bu yaklaşıma göre Neoklasik iktisatın, zenginliğin ve büyümenin temelleri olarak ele aldığı verimlilik, üretkenlik, nüfus artışı ve teknoloji gibi olgular, uygun çevresel koşulların bir ürünüdür.

Bugün literatürde bu teoriyi destekleyen birçok çalışma bulunabilir. Ayrıca şu bir gerçek ki dünyada, doğal kaynaklar üzerindeki baskı her geçen gün artıyor. **Yani coğrafi determinizme göre zenginliğimiz ve ekonomik büyümemiz tehdit altında...**

Bu çerçevede bazı ülkeler de, doğal kaynak ihracatını kısıtlayarak ellerinde kalan son kaynakları yüksek fiyattan dünya piyasalarına arz etmeye çalışıyor. Bu politikayı en yoğun uygulayan ülkelerden biri de Çin...

Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) ise kaynakların paylaşımı ile ilgili sorunları, hâlâ serbest piyasa koşulları ile halletmekte kararlı... DTÖ'nün, Çin'in ihracatı ile ilgili aldığı son karar buna iyi bir örnek...

Çin, özellikle son yıllarda, bazı hammaddelerin ve bazı ara mallarının ihracatını sınırlandırmıştı. İhracatı sınırlandırılan maddeler arasında çelik, kok kömürü, magnezyum, mangan, sarı fosfor ve çinko da vardı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Metafizik varlık

Gökhan Karabulut 06.02.2012

Aslında faiz lobisi var...

Faiz lobisi yok derken sosyolojik bir gerçekliği gözardı ettiğimi anladım.

Bu nedenle konuyla ilgili iki yazıma bir üçüncüsünü eklemeye karar verdim. Bu yazı, konuyla ilgili yazacağım son yazı olacak.

İşin bilimsel kısmına bir kez daha girmekten kaçınacağım. Çünkü bunun bir anlamı olmadığını düşünüyorum... Neden anlamı olmadığını da anlatacağım ama önce meseleye teknoloji çağına uygun bir test ile yaklaşalım...

Google’da faiz lobisi kavramını İngilizce olarak ve tırnak içinde yazıp aratalım: “interest rate lobby” Şaşırmaya hazırsanız siz de deneyin.

On binlerce sonuç gelecek... **Ne var ki içinde, Türkiye’nin bulunmadığı tek bir sonuç yok.** Sonuçlar, bizim gazetelerin İngilizce baskıları ve Türkiye’deki bu garip tartışmadan bahseden yabancı gazetelerden ibaret... Başka bir ülkede bu kavramı tartışan tek bir kişi bile yok.

O zaman soru şu: **Bu faiz lobisi, onca gelişmekte olan ülke varken niye kafayı Türkiye’ye taktı?** Brezilya, Rusya, Güney Kore, Endonezya, Arjantin, Polonya, Vietnam değil... Türkiye... Bu ülkelerde hiç mi durumun farkında olan yok? Yoksa faiz lobisi koca dünyada bir tek Türkiye’den mi kazanç sağlamak istiyor?

Dünyada binlerce üniversite var.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

O masada başbakan olmak: Papademos

Gökhan Karabulut 09.02.2012

6 şubat pazartesi Yunanistan’ın borçlarının tartışıldığı masaya, başbakan olarak oturmayı herhalde hiçbir politikacı istemezdi. Bu görev Lucas Papademos’a düştü.

Ekonomi alanında çok önemli bir kariyere sahip olsa da Papademos’un, acemisi olduğu politikada zorlandığı da çok açık... **O masada nasıl zorlu bir pazarlığın döndüğü de öyle...**

Masadaki pazarlığa geleceğim ama Papademos’un o masada neler hissettiğini de ayrıca merak ediyorum. Bunu tahmin etmek için önce onun kim olduğunu incelemekte fayda var.

Başlangıçta fizikçi olan Papademos, ekonomiyle ilgilenmeye 1972’de yüksek lisans yaparken başlamış. Bu durum pozitif bilimciler arasında nadir görülen bir olgu değil. Tam tersine pozitif bilimlerin deterministik ve dingin yapısından sıkılan birçok fizikçi veya mühendisin iktisat ile ilgilenmeye başlaması sık görülen bir olgu...

İktisadın matematikten yoğun olarak yararlanması bunda bir etken olsa da benim gördüğüm örneklerde hep farklı bir neden ön plana çıkıyordu: iktisadın belirsizlik ve kaosla kol kola yürüyen, ilginç bir yapısının olması...

Maceralı bir bilimdir iktisat... **Krizler, kitle hareketleri, sömürü, ekonomik savaşlar, ticaret satrançları, kısaca hayatın ta kendisidir...**

Papademos da benzer hislerle mi fiziği bıraktı bilinmez ama 1972’de MIT’de (Massachusetts Institute of Technology) ekonomi alanında doktora yapmaya başladı. Doktorasını tamamladıktan sonra ABD Merkez

Bankası Fed’de bir süre çalıştı. 1975- 1984 arasında Columbia Üniversitesi’nde sonra da Atina Üniversitesi’nde hocalık yaptı.

1985’ten itibaren Yunanistan Merkez Bankası’nda da çalışmaya başlayan Papademos 1994-2002 arasında Yunanistan Merkez Bankası Başkanı, 2002-2010 arasında da Avrupa Merkez Bankası Başkan Yardımcısı görevlerini yürüttü.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Google: Her şeyi gören göz

Gökhan Karabulut 13.02.2012

Artık elimizde, insanın nasıl bir varlık olduğuna dair çok fazla bilgi var. Daha doğrusu Google’ın elinde...

Son günlerde, bu bilginin kullanım amaçlarının neler olabileceği de yoğun bir şekilde tartışılıyor. Geçtiğimiz hafta ABD Kongresi ve AB Komisyonu’nun ardından, Türkiye de Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu da (BTK) bu tartışmaya katıldı.

Konunun gündeme gelmeye başlamasının nedeni ise Google’ın açıkladığı yeni güvenlik politikası.

Google’ın kullanıcılarına önerdiği yeni güvenlik politikasında, bütün Google ürünlerinin veri ve güvenlik açısından bir entegrasyonu söz konusu.

Yani bu yeni güvenlik politikasına göre Gmail, Google Plus, YouTube ve Google gibi birçok ürünün kullanım bilgileri birbirine entegre edilebilecek. **Bu noktada Google’ın kullanıcılarından sadece bilgi entegrasyonu ile ilgili izin istemediğini vurgulamak isterim. Bu bilgiyi serbestçe kullanmak ve isterse satmak için de izin istiyor.**

Söz konusu gelişmeye izin demek de çok iyimser olur. Çünkü Google yeni güvenlik politikalarını kabul etmeyen kullanıcıların bu ürünleri kullanmaya devam etmesine izin vermiyor. Yani ya bilgilerinizin kullanılmasına izin verirsiniz ya da Google veya YouTube’a giremezsiniz.

Tartışmanın boyutlarını anlamak için öncelikle Google’ın elindeki bilginin boyutlarını incelemekte fayda var. **Şu anda Google’ın elinde insanlığın “kolektif bilinçdışını” bile incelemesine yetecek kadar veri bulunuyor.**

Örneğin bir ülkedeki belli bir siyasi görüşe ait siteleri arama motoru ile arayanların YouTube’da hangi müzikleri dinlediğini, hangi filmleri seyrettiğini, ne tarz ürünleri aradığını ve siparişini verdiğini görebilirsiniz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

ABD düşüşe mi geçti

Gökhan Karabulut 16.02.2012

ABD’li yazarlar ve siyaset bilimciler, yaklaşık bir aydır yoğun bir şekilde önemli bir soruyu cevaplamaya çalışıyorlar: ABD düşüşe mi geçti?

Gazetelerde bu konuda o derece hararetli bir tartışma dönüyor ki Başkan Obama bile geçtiğimiz hafta ülkesine moral verici bir açıklama yapmak zorunda kaldı. **Meselenin bir diğer ilginç yönü de tartışmaya katılan yazarların hepsinin makalelerinde istisnasız Türkiye’nin adının geçiyor olmasıydı.**

Bu çerçevede dünya değişirken Türkiye’nin, yavaşlamadan ve hata yapmadan yoluna devam etmesi gereken bir sürecin tam ortasında olduğu da açıkça görülüyor. Bunu başarabilirsek Türkiye’nin dünyanın en güçlü on ülkesi arasına gireceği günler de çok uzak değil. Ama ayağımız takılır da tökezlersek geçtiğimiz yüzyıllarda olduğu gibi, 21. yüzyılda da nereden hata yaptığımızı aramaya devam edeceğiz.

ABD’nin 21. yüzyıldaki konumunu ile ilgili tartışmayı doğru okuduğumuzda önümüzdeki yirmi yılın, Türkiye açısından neden çok önemli olduğu da açıklığa kavuşacaktır. Ne var ki konu, neredeyse yarım asırdır dünyayı arkasından sürükleyen gücün geleceği olunca meseleyi bir solukta özetlemek neredeyse imkânsız. Bu nedenle, son günlerde yoğun bir şekilde tartışılan “*ABD’nin gücünün gerilemesi*” olgusunu farklı yönleri ile ele alacağım.

Öncelikle ABD’nin bugününün ve geleceğinin ABD’li entelektüellerin gözünden nasıl görüldüğünü özetlemekte fayda var.

Siyaset bilimci **Paul Kennedy**, 1987’de yazdığı ***Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşü*** adlı kitabında imparatorlukların sonunu getiren olgunun artan askerî harcamalar olduğunu öne sürmüştü. Kennedy’nin **Emperyal Aşırı Gerilme (Imperial Outstretch)** adını verdiği bu durum, yüksek askerî harcamaların aşırı borçlanma olgusu yaratarak ekonomik gücü zayıflatması ile ortaya çıkıyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

ABD düşüşe mi geçti (2)

Gökhan Karabulut 20.02.2012

Paul Kennedy, Thomas Friedman, Fareed Zakaria gibi birçok önemli araştırmacı, ABD’nin düşüşe geçtiğini son günlerde daha yüksek sesle dile getirmeye başlayınca **Başkan Obama** tepki vermekte gecikmedi.

Obama, 24 ocakta kongrede yaptığı geleneksel konuşmada, **ABD’nin düşüşe geçtiğini iddia edenlerin neyle ilgili konuştuğunu bilmediğini** söyleyerek konuyla ilgili görüşünü dile getirdi.

Aslında bu bir savunmaydı. Çünkü 2012 Başkanlık seçimlerine, Cumhuriyetçi Parti’nin adayı olarak girmek için yarışan **Mitt Romney**, Obama’yı bu bağlamda eleştiriyor. Obama’nın, ABD’nin düşüşe geçtiğine inanan gruptan olduğunu iddia edip *Amerika’ya inanın* sloganı ile bir kampanya yürütüyor.

ABD’nin güç yitirmediğini iddia eden birçok makale içerisinde en çok ses getireni ise yeni muhafazakâr kanatın önemli tarihçisi **Robert Kagan**’ın *Amerika’nın düşüş efsanesi- The myth of American decline* adlı makalesi oldu.

Kagan, konu ile ilgili analizine, **Türkiye, Hindistan ve Çin gibi ülkelerin ekonomik büyümesinin, ABD’nin değil Avrupa ve Japonya’nın aleyhine olduğunu vurgulayarak başlıyor.**

Fakat burada bazı ülkelerin, hangi ülkeler aleyhine büyüdüğü ele almak yanıltıcı olabilir. **Büyük güçlerin, ekonomik anlamda ne kadar güçlü olduğunu anlamak için ele alınacak en iyi göstergelerden biri o ülkenin dünya üretimi içindeki payıdır.**

Kagan da analizinde bu konuya değinerek, ABD'nin dünya üretimi içerisindeki payının 1969'dan bugüne kadar değişmediğini ve yüzde 25 düzeyinde kaldığını iddia ediyor. Kagan'a göre aynı dönemde Türkiye'nin payı yüzde 1 ve Brezilya'nın payı ise yüzde 2 düzeyinde sabit kaldı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Güneş İmparatorluğu'nda rekabet sorunu

Gökhan Karabulut 23.02.2012

Japonya bu ay dış ticaret açığında kendi rekorunu kırdı. Ocak 2012 itibarı ile 19 milyar dolar dış ticaret açığı veren Japonya'nın 2011'deki açığı 32 milyar dolardı.

2011'de Türkiye'nin de 105 milyar dolar ticaret açığı verdiğini hatırlarsak, Japonya'nın 32 milyar dolarlık bir açığı nispi olarak önemsiz görünüyor. Hele bu rakamların Gayri safi yurt içi hâsıllar (GSYİH) içindeki paylarına bakarsak Japonya'da bir dış ticaret açığı sorunundan bahsetmek mümkün değil.

Fakat Ocak 2012 verileri durumu değiştirdi. Eğer durum böyle devam ederse Japonya'nın ticaret açığının çok yüksek seviyelere çıkması söz konusu.

Türkiye ve Japonya'nın dış ticaret açığının ana kaynaklarına indiğimizde birtakım benzerlikler göze çarpsa da temel nedenler birbirinden çok farklı.

Murat Belge, *Militarist Modernleşme: Almanya, Japonya Türkiye* adlı harika eserinde Japonya'nın modernleşme sürecinin arka planında yatan dinamikleri ayrıntılı bir biçimde analiz etmişti. Bu çalışmanın da işaret ettiği gibi Japonya, Asya'da modernleşme yolunda adım atan ilk ülke oldu.

Dahası Japonya, kökleri 19. yüzyıla dayanan ekonomik başarısını 2. Dünya Savaşı'ndan sonra da devam ettirmeyi başardı. Nitekim 1960'larda Japonya ekonomisi 'mucize' olarak adlandırılıyordu.

Peki ama bugün Japonya ekonomisinin düzenli olarak güç yitirmesinin nedeni ne?

Bu soruyu ele almadan önce cevaplamamız gereken bir soru daha var: **ülkelerin bir büyüme sınırı var mı?**

18 ve 19. yüzyıllarda aynı soruyu soran Klasik iktisatçıların, bu konuda biraz karamsar olduklarını söyleyebilirim. Adam Smith, uzun dönemde ücretlerin asgari düzeye ineceğini, doğal kaynakların son derece kıt hale geleceğini ve uzmanlaşma limitlerine yaklaşıldığını iddia etmiş ve bir kez bu dengeye ulaşıldığında nüfus ve büyümenin sabitleneceğini vurgulamıştı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Amazonda demokrasi mücadelesi

Gökhan Karabulut 27.02.2012

Bu hafta bir grup özel yetenekli öğrenci ile birlikte **Amazon Ormanları**ndayız. İstanbul Üniversitesi ve Doğa Koleji'nin ortaklaşa yürüttüğü bir sosyal sorumluluk projesi olan **Çocuk Üniversitesi**'nin **Genç Kâşifler Programı** için seçilen bir grup öğrenci ile birlikte.

Yanımızda bu projeye destek veren sevgili dostum **Coşkun Aral**'in da bulunması genç kâşifleri ayrıca heyecanlandırıyor. Gençlerin Amazon macerasına ayrı bir renk katıyor.

Yaklaşık 10 saat kadar Amazon Ormanlarında mahsur kaldığımızda, *Genç Kâşiflerin* demokrasi ve kuvvetler ayrılığı ile ilgili yaptığı tartışmayı birazdan anlatacağım. Ama önce buraya gelen öğrencilerin nasıl seçildiğinden biraz bahsetmek istiyorum.

Yaşları 13-16 arasında olan bu öğrencilerin hepsi, bir bilim dalında çok özel bir yeteneğe sahip. İstanbul Üniversitesi ve Doğa Koleji, her sene *Genç Kâşifler Programı* için Türkiye genelinde seçmeler düzenleyerek felsefe, tarih, matematik, biyoloji gibi alanlarda ileri düzeyde bilgi sahibi olan bu öğrencileri tesbit ediyor. Seçimlerin ardından öğrenciler, öğretim üyeleri tarafından sıkı bir eğitim sürecine sokuluyorlar. Eğitimler bazen üniversitede bazen de Hindistan, Kenya ve Amazonlar gibi dünyanın ilginç bölgelerinde gerçekleştiriliyor.

Amazonlara ulaşmak için önce İstanbul'dan Brezilya'nın en büyük şehri olan Sao Paulo'ya 14 saatlik bir yolculuk gerçekleştirdik. Ardından Brezilya'nın Amazonlar eyaletinin başkenti olan Manaus şehrine varmak için uçakla beş saat daha yol aldık. Sonra kanolarla üç saat de Amazon Nehri üzerinden ilerledik.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Manaus'un yükselişi ve düşüşü

Gökhan Karabulut 01.03.2012

Brezilya'daki son günümde size kauçuk şehri Manaus'un tarihinden bahsedeceğim. **Manaus, doğal kaynaklara dayalı bir ekonominin yükselişi ve düşüşü ile ilgili güzel bir örnek oluşturuyor.**

Manaus, 1669 yılında Portekizli sömürgeciler tarafından Amazon Nehri üzerinde yapılan ticareti kontrol etmek için kurulmuş. İlk önce Brezilya'nın ortalarında bir yerde, Amazon Nehri'nin Rio Negro (Kara Nehir) adı verilen büyük koluna savunma amaçlı bir kale inşa edilmiş.

Hemen ardından bölgeye misyonerler gelip kiliselerini kurmuşlar. Misyonerler, dünyanın birçok yerinde olduğu gibi burada da yerli halka hediyeler ve en önemlisi ilaçlar vererek işe koyulmuşlar. Her derde deva küçük hapların, şaman ayinlerinden daha etkili olduğunun görülmesi, yerel dinin sorgulanmasına ve terk edilmesine neden olmuş. Bugün bölgenin neredeyse tamamı Katolik.

Ne var ki kauçuk ağaçlarının bol olduğu bir bölge olan Manaus'un yükseliş hikâyesi, bu önemli ürünün ticari değerinin anlaşılması ile başlamış.

Kauçuk ile ilk karşılaşan kâşif olan Christoph Colomb, anılarında bu maddeden yapılmış topraklarla oynayan yerlilerden bahsediyor. Kauçuğun ekonomik değeri Colomb'dan sonraki 200 yıl pek anlaşılamıyor.

1766'da bölgeye seyahat eden bir İngiliz yazar, bu maddenin kurşunkalemle yazılan yazıları silmekte kullanılabileceğini görüyor ve maddeye silgi anlamına gelen rubber adını veriyor.

Sonraları yerlilerin kauçuktan yapılan ayakkabılar giydiklerini gören sömürgeciler bu hammaddeyi silgi, ayakkabı ve yağmurluk yapımı için kullanmaya başlıyorlar.

Bu dönemde yoğun bir kauçuk sömürüsü başlıyor. Bu sayede 18. yüzyılda Manaus, çok zengin bir bölge haline geliyor. Kauçuk baronları zenginlik içinde yüzerken, bölgeye dev katedraller ve opera binaları bile inşa ediliyor. O dönemde şehirde nüfus patlaması yaşanıyor.

Manaus'un zirve yaptığı yıllarda kauçuk baronlarının nasıl yaşadığını birçok kaynaktan okumak mümkün. **Bu kaynaklar sayesinde, o yıllarda sömürgecilerin büyük yatlarla gezdiğini, evlerinin arka bahçesine hayvanat bahçeleri yaptığını, atlarını şampanya ile yıkadıklarını biliyoruz.**

Böylesi bir lüks içinde yaşayan sömürgeciler, tahmin edebileceğiniz üzere **kauçuk ağacı tohumlarının bölgeden çıkarılmasını yasaklıyorlar.** O yıllarda birçok İngiliz casus tohum kaçırmaya çalışırken yakalanıp idam ediliyor.

Fakat esas büyük ticaret, kauçuktan yapılan ürünlerin çok sıcak havalarda erimesi sorunu çözüldükten sonra başlıyor. Bu sorunu çözen ise **Charles Goodyear.**

Goodyear kauçuğu daha dayanıklı hale getirmek üzere birçok deney yapıyor. Yaptığı deneyler sayesinde kauçuğun kömür ile işlendiğinde, elastikliğini kaybetmeden çok daha dayanıklı bir madde haline geldiğini buluyor.

1876'da İngilizler, 70 bin kauçuk tohumunu bölgeden kaçırmayı başarıyorlar. İngilizler bu tohumları, toprakları Amazonların asitli topraklarından çok daha verimli olan İngiliz sömürgelerine (Malezya ve Endonezya'ya ve Sri Lanka) ekiyorlar.

Sonuç Manaus için bir felaket oluyor. 20. yüzyılın başlarında otomotiv endüstrisi ve buna bağlı olarak araba lastiği üretimi zirve yaparken, Manaus ekonomik bir krizle mücadele ediyor. Manaus'un kauçuk baronlarından bir kısmı yerli halk tarafından öldürülürken bir kısmı da kaçıyor. İçlerinde intihar edenler bile oluyor.

Bugün artık üretimde doğal kauçuğun yerini, sentetik kauçuk almış durumda. Dolayısıyla kauçuğun ekonomik değeri çok azaldı. Manaus'un zengin bir sömürge başkenti olduğu günler de çok geride kaldı. O dönemde yapılan katedral ve opera binaları, Amazon yağmurlarına yenik düşüp harabe haline geldiler. Son 20 yılda restore edilen birkaç bina olmasa buranın görkemli geçmişini bize hatırlatacak hiçbir şey yok.

Manaus'a bakınca, günümüzde doğal kaynakların aşırı sömürülmesi ile oluşan Dubai gibi modern şehirlerin geleceğini düşünmemek elde değil.

Türkiye'de de mermer başta olmak üzere birçok hammaddenin aşırı sömürüldüğünü ve işlenmeden yurtdışına ithal edildiğini biliyorum. Dolayısıyla akla ve katma değere dayanmayan her türlü üretimin, Manaus kauçuk üretimi ile aynı kaderi paylaşacağını hatırlatmakta fayda var.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Brezilya ekonomik mucize mi

Gökhan Karabulut 05.03.2012

Uzun yıllardır Türkiye ekonomisi ile Brezilya ekonomisi birbirine benzetilir. Gerçekten de 2000'li yıllardan önce, iki ekonominin birçok benzer noktası vardı.

Bu benzerlikler Türkiye ve dünya medyasında da sıklıkla tartışıldı. Ne var ki son yıllarda Brezilya'nın farklı bir yola girdiğini ve benzerliklerin azaldığını gördük.

Brezilya, 1964'de karşılaştığı askerî darbe sonrası 1985'e kadar askerler tarafından yönetildi. Dolayısıyla bu yılları ekonomik olarak silik ve problemlili yılları oldu.

1968'e kadar uzun bir süre sabit kur rejimi uygulayan ülke, dış ticaret şoklarına karşı savunmasız kalmış ve bu nedenle de ciddi problemler yaşamıştı.

Askerî cuntanın dört yıllık uzun bir ön çalışmasının ardından 1968'de kurların kademeli olarak arttırılmasına dayanan **sürünen askı sistemine** geçildi. Başlarda yeni sistem işe yaradı ve ekonomi, spekülative ataklara karşı direnç kazandı.

Nispeten daha esnek bir kur sistemi ile olumlu sonuçlar alınması, serbest **kur rejimine** geçilmesi için cesaret verici oldu. 1971'de **esnek kur sistemine** geçildi. Böylece para politikası bağımsızlaştı, faiz oranları düştü ve işsizlik azaldı.

Fakat bu sefer de kurun aşırı dalgalanmaya başlaması ile istikrar yeniden bozuldu. Yine de bu istikrarsız rejim yaklaşık 20 yıl devam etti. O yıllar, bütün dünyada olduğu gibi Brezilya'da da enflasyonun arttığı yıllar oldu.

Askerî rejimin gitmesinden bir süre sonra, 1994'te **"Real Planı"** adı verilen bir ekonomik program uygulanmaya başlandı. Programın temel hedefi enflasyonu makul düzeylere indirmektir.

Ekonomik programın temeli **bütçe açıklarının kısılmasına** ve **sabit kur rejimine** dayanıyordu. Sabit kur rejimi uygulandı ama bütçe açıklarının kısılmasında yeterince başarılı olunmadı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB olmadan, nasıl

Gökhan Karabulut 08.03.2012

Türk Lirası'nın değer yitirmesinin, enflasyon üzerindeki etkisi azalmaya başladı. Şubat ayında yaşanan tüketici enflasyonu 10,4 oldu. Bir miktar düşüş söz konusu.

Dalga sahile vurdu şimdi geri çekiliyor. Ama bu dalga, mutlaka bir miktar kalıntı bırakacak. Bir beklenti değişikliği kalıntısı...

Bu durum enflasyonun, eskiye oranla biraz daha yüksek bir noktada dengeye gelmesine neden olacaktır. Sonuçta kurun bugünkü düzeyine gelmesi de kaçınılmaz olduğundan bu yan etkiler nedeniyle karamsar olmaya gerek yok.

Özetle Türkiye ekonomisinin kendi dengesinde ilerlediği kesin bir hafta yaşıyoruz. Siyasete geldiğimizde, orada doğası gereği zaten bir denge olmaz. Ama yine de siyasi mücadelenin daha dingin ilerlediği ülkelerin aksine, bizde her şey daha bir ateşli. Daha bir dengesiz.

Avrupa Birliği süreci bu dengesizliği bir nebze olsun dizginliyordu. Yolumuzun hukuk devleti ve demokrasi olduğunu ve bu yolda AB normlarını hedeflediğimizi bilerek ilerliyorduk. 500 yıllık bitmek bilmez savaşlar, ayaklanmalar ve felsefi tartışmaların ışığı ile oluşturulmuş bir yoldu bu. **Ne var ki yolun tam ortasında durduk.**

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Georg Cantor'un hikâyesi

Gökhan Karabulut 12.03.2012

Yirminci yüzyıl, iktisat biliminin hem teoride hem de pratikte mekanikleştiği bir dönem oldu. Ekonomik problemlerin, mühendislik yaklaşımları ile ele alınması bu dönemin temel özelliği idi.

Bu dönemde, ekonomi politikasının en önemli hedefi milli geliri arttırmak haline geldi. Gelir dağılımını düzeltme, insanların mutluluğunu artırma gibi olası hedefler gündemden düştü.

Böylece iktisat bilimi, sosyal bilimlerin geniş ama bulanık yapısından uzaklaşırken insandan da kopmaya başladı.

Peki, bu süreçte teori mi pratiği peşinden sürükledi yoksa kapitalizmin ilerlediği doğal patika mı bu yolu kaçınılmaz kıldı?

Bu soruya ekonominin geleneksel araştırma yöntemleri ile cevap vermek zor. Ama kaotik bir yapıyı, mühendisliğin cebirsel yöntemleri ile analiz etmenin mümkün olmadığını artık anlamaya başladık.

Dolayısıyla günümüzde insanı ekonomik süreçlerin odağına yerleştirmeye başlayan çalışmalar gittikçe artmaya başladı. **Bu çalışmalara imkân veren gelişmelerden biri de belirsizlik süreçlerini analiz etmeyi olanaklı kılan kaos matematiğinin gelişmesiydi.**

Bu matematiğin başlangıç noktası olarak **Georg Cantor**'un çalışmaları ele alınabilir. Bugün Cantor'un matematiği, biyoloji ve kuantum fiziği, siyaset bilimi gibi birçok alanda kullanılıyor ve aynı zamanda iktisat biliminin de insanla buluşmasının önünü açıyor. Onun açtığı yol sayesinde sosyal bilimler farklı bir yöne doğru ilerliyor.

Dolayısıyla ekonominin son geldiği yol ayrımını anlamaya çalışan herkesin yolu mutlaka Cantor'un hikâyesine çıkıyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: [taraf.com.tr](#), [web.archive.org](#) (arşiv bağlantısı)

Cari açıktan ilk sinyaller

Gökhan Karabulut 15.03.2012

Cari açıktan azalmaya yönelik ilk sinyaller gelmeye başladı ve 2012 yılının ocak ayında cari açık altı milyar dolar oldu. Bir önceki yılın ocak ayıyla mukayese edildiğinde cari açık yüzde 0,41 azaldı. Beklenenden daha yavaş bir düşüş söz konusu. Bu şekilde yoluna devam ederse cari açığın, 2012 sonunda 75 milyar dolarlık bir toplama ulaşması mümkün. Ama henüz endişelenecek bir durum yok.

Cari açığın, yoluna böyle devam etmeyeceği ve azalmanın bir süre daha hızlanacağını söyleyebilirim. Yani Türk Lirası'nın değer kaybetmesinin gecikmeli etkilerini, önümüzdeki üç dört ay görmeye devam edeceğiz.

Yine de cari açığın azalmasına, piyasanın ilk tepkisi pek de umut verici olmadı. Dolar uzun bir aradan sonra 1,80 sınırını zorladı. Ne var ki bu hareketin arkasında, ABD Merkez Bankası Fed toplantısından gelecek haberler öncesinde yabancı yatırımcının pozisyon alma isteği de olabilir.

Düşüş devam etmesine edecek ama cari açık problem olmaktan çıkacak mı dersiniz, o kadar iyimser olmak için de erken. Petrol fiyatları, tüketim eğilimleri ve üretimde yoğun ithal ara malı kullanımına yönlendirilmiş bir imalat sanayii, önümüzdeki en önemli engeller. Üstelik yerel paranın değer yitirmesi ile rekabet dengesinde güç kazanmaya çalışan tek ülke de biz değiliz.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: [taraf.com.tr](#), [web.archive.org](#) (arşiv bağlantısı)

Uluslararası şirketlerimiz nerede

Gökhan Karabulut 19.03.2012

Yerel üreticilerin gözardı edemeyeceği yüksek iç talep, Türkiye'nin cari açık probleminin önemli bileşenlerinden biri olmaya devam ediyor. Tüketim isteğinin bu kadar yüksek olduğu bir ekonomide, doğal olarak tasarruflar yerlerde sürünüyor.

Bu durum, içeride hazır taleple karşılaşan üreticilerin dış piyasalara yönelmesini anlamsız ve riskli hale getiriyor. **Çünkü dış piyasalara açılmanın kendine özgü riskleri var. Bu risklerin başında da kur riski ve yoğun rekabet geliyor.**

Oysa Türkiye'de üreticiler ölçek ekonomileri ve verimlilik açısından daha yoğun bir dış rekabete kısmen de olsa hazırlar. Yine de iç piyasaya mal satmak, dışarı ile rekabet etmekten daha risksiz.

Üstelik başka ülkelerin üreticileri ile rekabet etmek eskiye oranla çok daha zor. Bu nedenle Türkiye'den yola çıkıp, çokuluslu bir şirket haline gelmiş bir üreticimiz henüz yok.

Kapitalizmin ilk aşamalarında işler çok daha kolaydı. Bu kolaylık beraberinde vahşi ve sınır tanımaz bir büyüme getiriyordu. Örneğin **John D. Rockefeller**'ı ve kurduğu **Standart Oil** şirketini ele alalım.

Rockefeller **Amerikan tipi kapitalizmin** önünü açan bir girişimcilik örneği göstermiş ve bu sayede çok kısa sürede **dünyanın ilk dolar milyarderlerinden biri** olmuştu. Bunu yaparken ortalığı yakıp yıkmış ve hiçbir kural tanımamıştı. Aslında o zamanlar kural falan da yoktu.

J.D. Rockefeller, 1863'de ABD'nin Cleveland eyaletinde bulunan ve lamba yağı olarak kullanılan **petrolü çıkarıp satan bir girişimci** olarak yola koyulmuştu. O dönemde dünyada aydınlatma için mum kullanılıyordu.

Zenginlerin balina yağı kullanarak yaktıkları lambalar, organik yağların pahalı olması sorununu aşamıyor ve bu nedenle yaygın bir şekilde kullanılmıyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

AB'de kış Almanya'da bahar

Gökhan Karabulut 22.03.2012

Ne zaman Almanya dışındaki AB ülkelerinden birinde yaşayan bir arkadaşım ile konuşsam aynı yakınmayı işitiyorum: **AB ve özellikle de parasal birlik en çok Almanya'ya yaradı.**

Gerçekten de Almanya, AB'deki en rekabetçi endüstriye sahip ülke. Almanya, otomotiv ve kimya endüstrisi başta olmak üzere birçok alanda hem Avrupa'nın hem de dünyanın en iyileri arasında.

Aslında Almanya ekonomisi, 1990'ların başlarından parasal birliğe kadar geçen sürede dünya ile rekabet etmekte zorlanmaya başlamıştı. Özellikle yükselen Asya ekonomilerinin yarattığı rekabetçi ortam Almanya'yı sistemin dışına itiyordu. O yıllarda Almanya, düzenli olarak artan bir cari açık problemi ile karşı karşıya kaldı.

1991'de 21 milyar dolar ile başlayan cari açık, 2000 yılında 32 milyar dolara ulaştı. Şüphesiz Almanya gibi dev bir ekonomide bu rakamlar önemsiz kalıyor. Ne var ki bu küçük açık, Almanya'nın dünya ile rekabette zorlanmaya başladığının ilk işaretleriydi.

2002'de parasal birlik gerçekleşikten sonra işler değişti. Almanya hızla cari fazla vermeye başladı. Hatta bu fazla o kadar hızlı arttı ki bugün yaklaşık 200 milyar dolara ulaştı. Şu anda Almanya, Çin ve Suudi Arabistan'dan sonra dünyanın en fazla cari fazla veren ülkesi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Saatler 100 yıl ileri

Gökhan Karabulut 26.03.2012

Havaalanında beklerken yanımda oturan hanımın telefon konuşmasına şahit oluyorum. Şöyle diyor: Önce Adana'daki arkadaşlarımla görüşeceğim sonra İzmir'deki eski eve bakacağım. En doğrusu İzmir'e taşınmak gibi görünüyor."

Karşısındaki kişi ne diyorsa "başka çare mi var" diye cevap veriyor. Telefon konuşması bitince konuşmaya başlıyoruz adı Eleni **Yunanistan'dan Türkiye'ye göç etmenin bir yolunu arıyor. Türkiye'ye yerleşme konusunda kesin kararını vermiş. Zaten herkes kaçıyor diyor. Yunanistan'da Eleni gibi birçok insan kurtuluşu Türkiye'de arıyormuş.**

Başbakan yardımcısı Ali Babacan da perşembe günü yaptığı bir konuşmada Yunanistan'ın kurtuluş yolunun Türkiye'den geçtiğini söylüyordu.

Babacan'ın bu konuşması "Türk işadamları Yunanistan'a gitmeli mi? Avrupa Birliği'ne üye fakat Avrupa Birliği'nin en fakir, aynı zamanda reform konusunda en geri ülkesi Yunanistan ne yapacak da kalkınmasını sağlayacak? Hangi ülkeyle ne ticaret yapacak? Yunanistan'ın aslında Türkiye'den başka çaresi yok. Nasıl tarihte hep Türkiye ile yakın olduğu dönemlerde refah belli seviyelere ulaştıysa bu da er ya da geç o noktaya gelecek" şeklindeydi.

Türkiye ile ticareti geliştirmek Yunanistan için gerçekten de doğru bir strateji olur.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Suriye'nin ekonomik geleceği

Gökhan Karabulut 28.03.2012

 Suriye'nin ekonomik geleceği Son günlerde tırmanan gerginlik ile birlikte Suriye ekonomisi, dünya ekonomisinden gittikçe daha fazla izole oluyor. Zaten dünya ekonomisine çok da entegre olmayı başaramayan Suriye ekonomisinin ana hatlarını incelediğinde çok da parlak bir performanstan söz etmek mümkün değil.

Suriye'de 2011 yılı itibariyle kişi başına düşen milli gelir 5100 dolar. Ülke, Fransa'dan bağımsızlığını 1946'da elde ettikten sonra yaklaşık 15 yıl ekonomik anlamda yerinde saymış. Yani Suriye'nin, 1960'larda Sovyetler Birliği ile yakınlaşana kadar da ekonomik anlamda pek bir ilerleme kaydedemediğini söyleyebiliriz.. Bu dönemle birlikte Sovyetler Birliği'nin bölgede yaptığı yatırımlar etkisini gösterdi ve **Suriye ekonomisi 1960-1970 arasında yüzde 336 büyüdü.** Temel endüstrilerin kamulaştırıldığı bu dönemde petrol üretimi de başladı. **Petrol üretimi Suriye ekonomisi açısından son derece önemli.** Dolayısı ile Suriye ekonomisinin dinamiklerini anlamaya petrol endüstrisini inceleyerek başlamak doğru olacaktır.

Bugün dünya **petrol üretiminin yüzde 0,5'ini gerçekleştiren Suriye, petrol bolluğu yaşayan bir ülke değil.** Fakat Ürdün, Lübnan, İsrail gibi diğer bölge ülkelerinin net petrol ithalatçısı olduğu düşünülürse, **bölgenin petrol ihraç eden tek ülkesi Suriye** önem kazanıyor.

Suriye topraklarında petrol arama çalışmaları 1933'te Fransız yönetimi döneminde başladı. Ticari değeri olan bir rezervin bulunması da 1959'da gerçekleşti.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Dünya kötüye mi gidiyor

Gökhan Karabulut 02.04.2012

İnsanoğlunun ilginç özelliklerinden biri de genç kuşakların geriye doğru gittiğini iddia etmekten ısrarla vazgeçmemesidir. **Ben bu duyguyu benden sonrası kıyamet duygusu** olarak adlandırıyorum Hepimizin geçtiği bir yol bu. Herkes hayatının en az bir döneminde bu iddiaya sarılıyor. Peki, neden?

Bu iddianın temellerinde sadece basit nostalji duygusu olduğunu söylemek kolay kaçmak olur. Nostaljiden daha öte, daha varoluşsal bir iddia bu. Severek okuduğum Murat Belge de geçtiğimiz haftalarda benzer iddialara yer verdiği bir dizi yazı yayımladı. Öncelikle bu yazılardaki bazı iddialara katıldığımı belirtmeliyim.

Örneğin Belge'nin Türkiye'de yeterli sayıda kaliteli öğretim üyesi olmadan çok fazla üniversite açıldığını ve bu durumun genel kaliteyi düşürdüğünü tesbit etmesi önemliydi. Üniversitelerin endüstrileşmeye başladığını söylemesi de öyle. Fakat bu yazı dizisinde Belge, başka önemli fikirler de öne sürdü. Belge'ye **göre dünya genelinde de bilimsel bir nitelik düşüşü söz konusuydu** ve bu düşüşün performans kriterleri ile bir bağlantısı vardı. Belge, bilim adamlarının eskiden bilgiyi başkaları ile paylaşmak amacıyla yayın yaptığını fakat profesyonel dergilerde yayın yapmanın bir zorunluluk haline gelmesinden sonra halktan koptuklarını da üstü kapalı bir şekilde öne sürüyordu. Yazıya göre profesyonel dergilerde yayın yapmanın bir sakıncası daha vardı. Bilim adamları yoğun bir şekilde **Citation Index'e** giren dergilerde yaptıkları yayın sayısını artırmaya çalışırken bilimsel çalışmanın niteliğinde bir düşüş yaşıyordu.

Belge, **nitemetre** diye bir şey icat olmadığından yayınların veya verilen derslerin niteliğini ölçemediğimizi, ve bu nedenle yayın sayısı, ders saati sayısı gibi kriterler ile yolumuza devam ettiğimiz söylüyordu. Çünkü saymak kolaydı ve "nesnel", "olgusal" ve "istatistiği yapılır" bir şeydi. Şu an uygulanan kriterlere göre Ahmet Hamdi Tanpınar'ın akademide kendine yer bulamayacağını iddia edilmesi de yazıyı ayrıca ilginç hale getiriyordu.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyüme ve enflasyon

Gökhan Karabulut 05.04.2012

2011 yılı büyümemiz yüzde 8,5 oldu. Türkiye 2010'da ise yüzde 9,2 büyümüştü. Sevindirici bir büyüme performansı.

2011 yılının son çeyreğine baktığımızda dünya ekonomisindeki gelişmeler ve Merkez Bankası'nın cari açığa yönelik politikaları Türkiye ekonomisini, potansiyel büyüme oranına çekti. Son çeyrekte büyüme yüzde 5,2.

Şimdi tartışma GSYİH'nın yavaşlamasını ne kadar sürdüreceği üzerine. Bir yumuşak iniş mi söz konusu olacak? Yoksa ekonomi yavaşlamaya devam mı edecek? Bu konudaki tahminime girmeden önce bir de enflasyon verilerine göz atalım.

2012 mart ayında ÜFE yüzde 0,36 arttı. Böylece 12 aylık ortalamalarda ÜFE artışı 10,79 oldu. Mart ayının tüketici fiyatları artışı ise yüzde 0,41. Yani enflasyon beklenenin altında gerçekleşti. Bu durumun en önemli nedeni ise tarımsal ürün fiyatlarındaki düşüş oldu. Fakat yine de şu anda, Merkez Bankası'nın 2012 öngörüsü olan yüzde 5 düzeyinin çok uzağındayız.

Potansiyel büyüme sınırimiz olan yüzde 5'in altına inmeden enflasyondaki yüzde 5'lik bu öngörü gerçekleştirilebilir mi? **Bu noktada büyüme-enflasyon çelişkisi karşımıza çıkıyor. Eğer 2012 büyümesini yüzde 5 düzeyinde tutabilirsek enflasyonun yüzde 10 civarında olacağını bekleyebiliriz.**

Ne var ki şu anda herhangi bir politika değişikliğine gidilmezse 2012'de yüzde 5 büyüme gerçekleştirmemiz zor görünüyor.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İran'la gemileri yakmak

Gökhan Karabulut 09.04.2012

Temmuz 2010'da ABD Başkanı Obama, Temsilciler Meclisi'nden geçen İran'a yönelik bir dizi yeni yaptırımını onaylamıştı. Aynı dönemde Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde de İran'a karşı uygulanan silah ambargosu, bankacılık sistemi ve petrol ürünlerini kapsayacak şekilde genişletildi. Bu karar şimdiye kadar İran'a karşı uygulanan en sert ambargo kararıydı.

Peki, gittikçe sıkılaştırılan ambargonun İran ekonomisine gerçekten etkisi oldu mu?

Bu sorunun cevabına geçmeden önce 2010'da başlayan yeni sürecin ayrıntılarını ele almakta fayda var. Hatırlayacaksınız 2010'da BM Güvenlik Konseyi'nin aldığı karara iki ülke "hayır" oyu kullanmıştı. Türkiye ve Brezilya. Çünkü aynı yıl Türkiye ve Brezilya, Tahran Deklarasyonu'na İran'la birlikte imza atmıştı. Bu deklarasyonda İran, elinde bulunan 1200 kilo zenginleştirilmiş uranyumu Türkiye'de muhafaza etmeyi kabul etmişti. Doğal olarak Türkiye Tahran Deklarasyonu ile tutarlı bir politikayla BM'nin 2010 kararlarında hayır oyu kullandı. Ne var ki BM ve ABD, Tahran Deklarasyonu'nu kabul etmedi. **Bu süreçte Türkiye'nin yüzünü Batı'dan Doğu'ya çevirdiği tartışılmıştı.**

Süreç ilerlerken işler değişti. Türkiye, İran'a karşı oluşturulan NATO füze kalkanının Malatya'ya yerleştirilmesine onay verdi. Ardından Türkiye, Suriye dış politikasında İran'ın karşısında bir tutum sergilemeye başladı ve ABD'nin, Arap diktatörlerinin yerine daha demokratik rejimleri getirmeye çalıştığı "Arap Baharı" politikasına destek verdi.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Sony ve rekabet

Gökhan Karabulut 12.04.2012

Dünyanın en büyük elektronik üreticilerinden Sony'nin 31 martta sona eren mali yılda yaklaşık üç milyar dolar zarar açıklaması bekleniyordu. Ne var ki Sony, zararının 6,4 milyar doları bulabileceğini açıkladı. **Bu tarihi bir zarar.**

Sony'nin iki kurucusundan biri olan Masaru Ibuka 1945'te, İkinci Dünya Savaşı bittikten birkaç ay sonra bir radyo tamircisi olarak iş hayatına başlamıştı. Ardından Sony kısa bir sürede büyük bir başarı elde etti.

Firma Japonya'nın ilk kaset kayıt cihazını ve transistör radyosunu üretti. Sony, transistör radyonun ilk üreticisi olmasa da bu ürünün dünyada yaygınlaşmasını sağladı.

Kendi teknolojisini dünyaya yaymayı başaran şirket, 1980'lerde girdiği videokaset savaşından da galip çıkmayı başarmıştı. JVC'nin ürettiği VHS videokasetlerine karşı Betamax teknolojisini çıkaran Sony, rakibini ezip geçmişti. O dönemde Sony'nin bir diğer başarısı da "Walkmen" oldu.

Bugüne baktığımızda ise Sony son dört yıldır zarar ediyor. Bu dört yılda toplam zararı 11 milyar doları aşmış durumda. Peki, geçmişte böylesi büyük başarılarla imza atan şirkette bugün neler yaşanıyor?

Öncelikle şunu söylemeliyim ki ticari işletmelerin de bir ömrü var ve geçmiş tecrübeler bize gösteriyor ki bu ömür öyle çok da uzun değil.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Orta yaş bunalımı ve ekonomi

Gökhan Karabulut 16.04.2012

Orta yaş bunalımı Batı'ya özgü bir olgu mu, yoksa tüm insanlığı kapsayan bir gerçek mi? Eğer tüm dünyada insanların mutluluğu orta yaşlarda azalıyorsa bu durumun iktisadi temelleri var mı?

Son yıllarda İktisatçılar bu soruları cevaplamak için son derece yoğun bir çaba içine girdiler. Bu çabaların sonucunda insana dair birçok yeni şey öğrenmeye başladık. İlk çalışmalar, **orta yaş bunalımı diye bir olgunun gerçekten var olup olmadığı** konusuna yoğunlaştı.

D.G. Blachflower ve A.J. Oswald, bu soruyu cevaplamak üzere, 2008'de toplam 72 ülkeden 500 bin kişinin verileriyle bir çalışma gerçekleştirdiler. Sonuçlara göre orta yaş bunalımı evrensel bir olguydu. **İnsanların mutlulukları, 25-40 yaş arasında düzenli olarak azalmakta ve ortalama 40 yaşında dip yapmaktaydı.** Daha sonraki yaşlarda ise mutluluk yeniden artıp yaklaşık 60 yaşında, 25 yaş düzeyine yeniden ulaşmaktaydı.

Çalışmanın sonuçlarına göre ülkeden ülkeye bazı farklılıklar var. Örneğin İsviçre'de insanların mutluluğu ortalama 35 yaşında, Ukrayna'da ise 62 yaşında minimum oluyor. Ama bu uç örnekleri bir kenara bırakırsak **orta yaş bunalımının yaşı 40.**

Şüphesiz orta yaşta yaşanan mutsuzluğun varoluşsal temelleri var. Ne var ki bazı yeni çalışmalar bu olgunun ekonomik temellerinin de olduğunu gösterdi. Nitekim Almanya'da bulunan bir araştırma enstitüsünde, IZA'da çalışan sevgili dostum **Dr. Alpaslan Akay**'ın Goteburg Üniversitesi'nden **Peter Martinsson** ile birlikte yaptığı bir araştırmada, **orta yaş bunalımının ekonomik temellerine dair bazı yeni bulgular** ortaya çıktı.

[Yazının devamını okumak için tıklayın.](#)

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Anıtkabir ve istatistik

Gökhan Karabulut 26.04.2012

Gelişmiş ülkelerin çok önemli bir özelliği de ayrıntılı olarak istatistik veri tabanları oluşturmalarıdır. Günümüzde bu işi çok iyi yapan ülkeler var. Geçmişte de bazı medeniyetler, sınırları içinde yaşayanlar ile ilgili istatistik veriler toplarlardı. Roma İmparatorluğu bunun iyi bir örneği.

Tarihte istatistik toplama işini en iyi yapan kurumlardan biri de Katolik Kilisesi oldu. Bu istatistikler sayesinde kiliseye kaç kişi geliyor; İbadetlerini yerine getiren insanların sayısında bir azalma var mı; kim aforoz edilecek gibi sorular cevaplanmaya çalışıldı.

Peki, Türkiye’de istatistik toplama işi ne durumda? **Yılmaz Özdil**, 24 nisanda yayımlanan yazısında Türkiye’de her türlü istatistiğin toplandığını iddia etti. Özdil’e göre Türkiye ahıra kaç eşek girdiğinin istatistiğini bile tutuyordu. Ancak istatistik açısından ortada bir sorun vardı. Anıtkabir’e günde kaç kişinin gittiğini bilmememiz...

Gerçektende böyle mi? **Türkiye iyi istatistik toplayabilen bir ülke mi?** Geçtiğimiz hafta bir konferans için Almanya’daydım. Almanya’da yaşayan vatandaşlarımıza bakarken tam da bu konuyu düşünüyordum.

Avrupa’ya göçen milyonlarca insanımız ile ilgili herhangi bir istatistik tuttuk mu? Hayır. Bu insanlardan kaç Avrupa kültürüne adapte olmakta başarılı oldu? Başarılı olanların özellikleri neydi?

Evlenenler, boşananlar, intihar edenler, zengin olanlar, geri dönenler... Avrupa’nın ortasına giden bu insanların orada neler yaşadığı ile ilgili hiçbir bilgilimiz yok. Almanya da bu istatistikleri tutmamış çünkü bu insanları geri dönecek geçici bir işgücü olarak görmüş. Herhangi bir göçmen politikası olmamış Almanya’nın... Bu nedenle de göçmenlerle ilgili ayrıntılı bir istatistik de oluşturmamış.

Şimdi elimizde İsveç gibi geniş çaplı göçmen istatistiği tutan birkaç ülkenin verileri var. Dolayısıyla bilim insanlarının bu konuda herhangi bir araştırma yapması mümkün değil.

Bırakın Avrupa’da yaşayan insanlarımızı **Türkiye’de yaşayanlar için** bile **elimizde doğru dürüst veri yok.** Türkiye’de bir bölgeden diğerine göçenlerin akıbeti meçhul. Ne yapanlar kendilerine mutlu bir yaşam kurdu? Hangileri başarısız oldu? Bilmiyoruz...

Araştırmacılarımız Çin’de veya Hollanda’da kırdan kente göç edenler hakkında her şeyi biliyorlar. Ama Türkiye karanlıkta... Gelişmiş ülkeler ise panel veri şeklinde milyonlarca insanın istatistiğini tutuyorlar. Bu sayede birçok ayrıntıyı araştırabiliyorlar. Örneğin İngiltere’de İkinci Dünya Savaşı’nı görenlerin ve görmeyenlerin mutluluk düzeylerinin birbirinden nasıl farklılaştığını araştırmak veya üç çocuğu olanların, işlerinde terfi alma ihtimallerinin iki çocuğu olanlara göre nasıl değiştiğini hesaplamak mümkün.

Ne var ki **Türkiye’de enflasyon, bütçe açığı gibi birkaç genel geçer istatistikten başka elimizde hiçbir şey yok.**

Yılmaz Özdil ise hâlâ Anıtkabir'e kaç kişinin geldiğinin derdinde... Kilise mantığının istatistiği peşinde... İnanmayanları aforoz etmek için.

Zaten yakın geçmişimizin önemli sorumlularından biri de bu oldu. Bilimi, modernizmi destekliyormuş gibi göründük. Yüzümüzde Einstein maskeleri ile gezerken, aman ha dinciler gelir, Ermeniler topraklarınızı alır, Kürtler ülkeyi böler dedik durduk. Oysa ortada ne bilim vardı ne bilimin temel dayanağı olan istatistik ne de aydınlık.

Bugün bazı gelişmeler var. Umarım bu gelişmeler en kısa sürede istatistik veri toplama süreçlerine de yansır ve bu sayede bilim insanlarımız Türkiye'de yaşanan süreçler hakkında daha ayrıntılı analizler yapabilirler.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Risk ve enflasyon

Gökhan Karabulut 30.04.2012

Avrupa'nın en önemli ekonomik araştırma merkezi IZA'nın her yıl düzenlediği **Risk ve Ekonomi** konulu konferans, bu yıl Bahçeşehir Üniversitesi Ekonomik ve Toplumsal Araştırmalar Merkezi (BETAM) işbirliği ile gerçekleşti. Bu konferansın da gösterdiği üzere BETAM her geçen gün birbirinden farklı güzel projelere imza atmaya devam ediyor.

Risk ve ekonomi dendiğinde akla ilk olarak finansal riskler geliyor. Oysa risk yaşamın her alanında her an karşımıza çıkan bir olgu. Sanki metafizik bir tarafı varmış gibi görünse de riskin kendi içinde bir matematiği var. Olasılık şans gibi birçok konuyla iç içe olduğu için felsefi bir derinliği de olan bir olgu.

Kapitalizmin en önemli dinamlarından biri. Onu canlı tutan. İnsanlara gelecekle ilgili tercihler yaparken küçük umutlar veren bir yapı. Sosyalizmde ise durum biraz daha farklı. Dünyanın yaşadığı sosyalist deneyimler, bu sistemin ekonomik riski minimize etmeye çalışırken geleceğe yönelik bu küçük umutları da azalttığını göstermişti.

Tabii ki riskin varlığı her zaman kapitalist sistemlerin lehine işlemiyor. Risk bazen de kapitalist ekonomilerin büyümesini frenleyen bir olguya dönüşebiliyor. Merkez Bankası Başkanı Erdem Taşçı geçtiğimiz hafta Forum İstanbul 2012'de yaptığı konuşmada bu konuya da değindi ve enflasyonist ortamların yarattığı belirsizlik ortamının sonuçlarını vurguladı

Gerçekten de Türkiye'nin yakın geçmişinde, yatırımların önündeki en önemli engel enflasyon oldu. Enflasyonun yarattığı belirsizlik, faiz oranlarındaki risk primini arttırdı. Böylece reel faizler yüksek düzeylerde kaldı. Sonuç olarak böyleli riskli bir ortamda uzun vadeli yatırımlar yapmak anlamsız hale geldi.

Bu çerçevede Erdem Başçı, Türkiye'de daha çok yatırım yapılabilseydi, ücretler üzerinde bir baskı kurulmasa ve daha çok istihdam olsaydı en az bir trilyon doları bugün görmüş olabileceğimizin altını çizdi.

Zaten para politikasının büyümeyi arttırmak için düzenli olarak kullanılamamasının arka planında da bu problem yatıyor. Para arzını arttırmak başlangıçta ekonomik büyümeyi tetikliyor. Ne var ki bir süre sonra enflasyonist etkiler ortaya çıkıyor. Bu etkiler ise uzun vadede yatırımları baskılıyor. Sonuçta stagflasyon, yani

durgunluk ve enflasyon probleminin birarada olduğu durum kaçınılmaz hâle geliyor. 1990'lı yıllarda Türkiye'de görülen stagflasyon olgusu da aynı süreçten kaynaklanmıştı.

Düzenli bir parasal genişlemenin enflasyon yarattığını David Hume'dan itibaren biliyoruz ama yukarıda bahsettiğim surecilerin ayrıntılı analizini Milton Friedman'a borçluyuz. Neyse ki Türkiye artık o günlerden çok uzaklarda.

Ekonomi ile ilgili olmasa da bu hafta gerçekleşecek olan bir diğer ilginç konferansın da buradan duyurusunu yapmak istiyorum. **İstanbul Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü hocası, sevgili dostum Doç. Dr. Namık Sinan Turan'ın gerçekleştireceği Ümmü Gülsüm ile ilgili konferansın** son derece ilginç olacağını tahmin edebiliyorum. Ümmü Gülsüm'ün müzikleri ışığında Mısır'ın yakın tarihinde bir tura çıkmak isteyenler 3 mayıs perşembe günü üniversitenin doktora salondaki bu konferansa katılabilirler.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kalkınma yolunun Araf'ında

Gökhan Karabulut 03.05.2012

Ülkelerin zenginleşmeleri ile kalkınmaları arasında genellikle gecikmeli bir ilişki bulunur. Ama her zaman değil. Bazen bu ikili birbirini sürüklemeyebilir. Dolayısıyla kişi başına düşen milli gelirimiz Avrupa'yı geçince, kalkınma meselesini halletmiş olmayacağız. Sadece halletmek için bir olanak kazanmış olacağız. Eğer bu olanağı kullanacak bilinç de zenginleşme ile birlikte geldiyse, ileriye yönelik adımlar atmak daha kolay hale gelmiş olacak. Ama dediğim gibi böyle bir nedensellik her zaman oluşamayabiliyor.

Örneğin kişi başına düşen milli gelirimiz on bin dolar seviyesine ulaşırken ölümlü iş kazalarında Avrupa birinciliğini elden bırakamadık. **Sanayi devriminin başlarında İngiltere veya Rusya'nın geçtiği yollardan geçiyoruz desek içinde yaşadığımız yüzyıla haksızlık olur.**

Hızlı ekonomik büyüme de bu sorunun bir bahanesi olamaz. Her şeyden önce ortada Çin var. 1.5 milyara yaklaşan nüfusuna ve dünyanın en hızlı büyüyen ülkesi olmasına rağmen, iş kazalarında Çin'i bile geçiyoruz. Bu konuda Türkiye'yi sadece El Salvador ve Cezayir geride bırakıyor.

Peki, kalkınma, ekonomik zenginleşmeyi mutlaka takip eder mi? Yani zenginleşen Türkiye, geç de olsa iş güvenliği gibi konularda gelişmiş ülkelerin düzeyine çıkar mı? Her şeyden önce giden canlar ve onların aileleri açısından bakıldığında çıkmış çıkmamış ne fark eder?

Yine de şunu hatırlatmalıyım ki zenginleşme her ülkede kalkınmaya yol açmayabilir. Çünkü kalkınma toplumda yaşayan insanların bilinci ile ilgili bir olgu. Dolayısıyla petrol zengini bazı ülkelerde olduğu gibi zenginlikle kalkınma arasındaki ilişki kopuk da olabilir.

Bu bağlamda, sürecin arkaplanında zenginleşmekten ziyade Max Weber'in öngördüğü kurumsal dinamikler yatıyor olabilir.

Örneğin Weber'in sıkça vurguladığı üzere kapitalizmin altyapısını sağlayan "hırs" Türkiye'ye de egemen olmuş ve bizi ölümlü iş kazalarında dünya rekorlarına taşıyor olabilir. Ama bu tek başına yetmez.

Weber Avrupa'yı kapitalizme taşıyan hırsın arkaplanında Protestanlık ve rasyonalite gibi iki olgu olduğunu iddia etmişti. Yani Weber'e göre önce idealar dünyası şekilleniyor sonra materyal dünyası bu duruma uyum sağlıyordu. İdealar ve materyal dünya birbiri ile örtüştüğünde ise değişim gerçekleşiyordu.

Peki, Türkiye'yi ölümlü iş kazalarına aldırmaksızın kapitalistleştiren idea ne olabilir? Türkiye'deki değişimin idealar dünyasındaki karşılığı nasıl bir şey ki ölen işçiler insanların umurunda bile olmuyor?

İslam ile çok çalışmak arasında bir bağlantı var mı? En azından Türkiye'deki geleneksel İslam açısından var. O zaman eksik olan rasyonalite olsa gerek. Yazılarımda sıkça vurguladığım gibi bu eksiklik konusunda bilimsel bulgular da mevcut. Yokluktan daha çok eksiklik. Yolun yarısında kalmışlık.

Ama yola çıkılmışsa geri dönüş yok. Dolayısıyla ya rasyonel zengin ve kalkınmış bir ülke olacağız. Ve bu ülkede işçilerimizi güvenle çalıştıracacağız. Ya da başa geri döneceğiz. **Araf'ta duramayacağımız kesin.**

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Felsefeci krallar ve Avrupa demokrasisi

Gökhan Karabulut 10.05.2012

Avrupa'nın borç krizinden tek çıkışı olan Mali İttifak artık çatırdıyor. Krizde ayakta kalan tek ülke olan Almanya meseleye soğukkanlı bir çözümle yaklaşıyordu. Merkel'e göre çözüm, tasarruf politikaları ve bütçe disiplininin geçiyordu.

Ne var ki işin içine politika girdiğinde matematik işlemiyor. Merkel'in tasarruf politikasını destekleyen liderler ardı ardına siyaset sahnesinden çekiliyor.

Sarkozy tasarruf politikalarını destekliyordu. Merkel de başkanlık seçimlerinde Sarkozy'yi desteklediğini açıklamıştı. Fakat Fransa başkanlık seçiminin galibi François Hollande oldu. Üstelik Hollande seçim sürecinde tasarruf tedbirlerine son vereceğini açıkladı.

Avrupa Merkez Bankası'nın, tasarruf dayatmaktan ziyade büyümeyi teşvik etmesi gerektiğini vurgulayan Hollande'ın bu açıklamaları Avrupa borç krizinde yeniden başa döndüğünün bir göstergesi.

Mesele sadece Hollande da değil. Merkel'in bütçe politikalarının bir diğer destekçisi olan Hollanda Başbakanı Mark Rutte de istifa etti. Rutte ağır bir tasarruf paketi hazırlığındayken başında bulunduğu azınlık hükümetini destekleyen parti bu desteğini çekince Rutte'nin de sonu gelmiş oldu. Böylece Hollanda da tasarruf tedbirlerini desteklemeyen bir partinin iktidar olma ihtimali ağırlık kazandı.

Avrupa için en kötü haber ise Yunanistan'dan geldi. Yunanistan seçimlerinde en çok oyu alan Yeni Demokrasi Partisi kurtarma paketinde değişiklikler istediğini zaten açıklamıştı. Ama seçimlerden ikinci sırada çıkan sol blokun tasarruflar ve kurtarma paketi konusunda daha radikal bir önerisi var. Anlaşmayı yırtıp atmak gibi...

Yunanistan'da çok büyük olasılıkla iktidarı oluşturacak olan koalisyonun iki ortağı tasarruflar konusunda böyle düşünürken Almanya Maliye Bakanı da seçimin galiplerini uyardı: Sonuçlarına katlanırsınız...

Özetlersek Avrupa borç krizi bir AB krizine doğru hızla ilerliyor.

Böyle bir borç krizi ile karşılaşan ülke veya ülkelerin önünde genellikle iki seçenek bulunur. Sorunu ertelemek veya çözmek için gereken zorlu adımları atmak. Sorunu bazen ertelersiniz çünkü gelecekte çözme umudunuz vardır. Bu nedenle büyümenin yavaşlaması ve köklü şirketlerinizin batması gibi bir problemle yola devam etmek yerine şimdilik ülkeyi beklemeye alırsınız.

Fakat AB'nin sorunu erteleme gibi bir seçeneği olmadığı çok açık. Ama diğer taraftan ardı ardına gelen seçim sonuçları seçmenlerin tasarruf seçeneğini kabul etmeye pek de yanaşmadığını gösteriyor.

Yani yine gelip Socrates'in savunmasına dayanıyoruz. Ya toplumun çoğunluğu kendisi için iyi olmayan bir şeyi istiyorsa... Örneğin savaş gibi veya borç içinde harcamaya devam edip iflas etmek gibi bir seçeneği istiyorsa ne olacak.

Platon demokrasilerin kaçınılmaz olarak bazı zamanlarda böyle problemlerle karşılaşacağını iddia ediyordu. **Platon'un bu soruna karşı çözüm önerisi oldukça garip... Ülkelerin felsefeci krallar tarafından yönetilmesi gerektiğini öne süren Platon'un öngördüğü yönetim biçimi, bugün birçok siyaset bilimci için faşizmin kökeni olarak ele alınmaktadır.**

Hatta ünlü felsefeci Karl Popper, Hitler ve Stalin'i yaratan kişinin Platon olduğunu öne sürer.

Dolayısıyla bazı aksaklıklarına rağmen demokrasi hâlâ toplumların mutluluğu için en iyi yol olmaya devam ediyor.

Bana sorarsanız seçim vaatlerinden farklı olarak Avrupa siyasetçileri doğru olanı yapacaklar. Çünkü 20. yüzyılda yaşadıkları acı tecrübelerin anıları hâlâ taze...

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Raporu gönderdik düzeltme gelmedi!

Gökhan Karabulut 14.05.2012

S&P'nin Türkiye'nin yatırım yapılabilirlik notunu düşürmesine dünyanın dört bir yanından tepki gelmeye devam ediyor. Uluslararası finans kuruluşlarının yöneticileri bile matematiksel gerçeklikten uzak olan bu karara karşı açıklamalar yaptılar.

Öncelikle bu açıklamalardan bir kısmına göz atalım. **IMF Başkanı Lagarde**, S&P'nin özür dileyerek Türkiye'nin yatırım yapılabilirlik notunun revize edilmesinin doğru olacağını vurguladı.

Dünya Bankası Türkiye Direktörü Martin Raiser ise "Hiç şüphe yok ki Doğu Avrupa, Orta Asya ve Türkiye'yi de içine alan bir bölge, devam eden Avrupa'daki krizin yarattığı istikrarsızlık ve finansal sorunlardan etkilenecek. Türkiye şu âna kadar krizden iyi bir şekilde ayrışmayı başardı" şeklinde bir açıklama yaptı.

AB Komisyonu, bahar raporunda Türkiye için büyüme tahminini revize ederek yüzde 3'ten 3,3'e çekti. Komisyon, raporunda Türkiye'nin cari açığının azalacağını da belirtti. Bu açıklamaların yanı sıra birçok finansal kuruluşun CEO'su da S&P'nin not indiriminin haksız olduğunu öne sürdü.

S&P'nin konuyla ilgili açıklaması ise şöyle: Biz size 12 saat önceden rakamları ve raporu gönderdik. Herhangi bir düzeltme gelmedi.

Şüphesiz bu S&P'nin ilk keyfi değerlendirmesi değil. Anlaşılan son da olmayacak. S&P, 2007 mortgage krizi öncesinde batmış olan kurumlara en yüksek notları vermesiyle ünlü. Hatta ABD'nin Sermaye Piyasası Kurulu olan SEC geçtiğimiz yıl eylül ayında S&P'nin mortgage krizindeki değerlendirmelerini mercek altına almıştı.

Ne var ki SEC'in S&P'ye herhangi bir ceza vermesi zor görünüyor. Çünkü böyle bir ceza verilirse, ceza verilmesi gereken kurumların ardı arkası gelmez. Sistem öyle bir dizayn edilmiş ki her şey birbirine entegre. Sistemin içindeki her birimin oluşan faciada sorumluluğu var. Dolayısıyla bugüne kadar mortgage krizinin sorumlularından hiçbiri yaptıkları hatanın bedelini ödemedi.

Peki, bu büyük hatalara rağmen derecelendirme kuruluşları yollarına nasıl devam edebiliyorlar? Güven üzerine inşa edilen bir iş güvensizlik ile özdeşleşmişse ne olur? Normalde bu kurumlar sistemin dışına itilir. İhmal varsa sorumlular cezalandırılır.

Ama bu adımı atmak kolay değil. Finansal sistemin bugünkü yapısında derecelendirme kuruluşlarının önemli bir yeri var. **Bu sistemi birden değiştirmek kolay değil. Üstelik değiştirilince de yerine ne konabileceği bilinmiyor. O nedenle sistem devam ediyor.**

Şimdi gelelim S&P'nin kararı Türkiye'yi etkiler mi sorusuna. Uluslararası yatırım fonları, yatırım kararlarında derecelendirme kurumlarının verdiği notları gözönünde bulundurmak zorunda. Çünkü bu fonların yöneticileri, yatırımcıların paralarını Türkiye'ye yönlendirdiğinde bir sorun çıkarsa Türkiye'nin yatırım yapılamaz notunu gözardı ettikleri için sorumlu sayılabilirler. Bu nedenle S&P'nin son raporu Türkiye'yi etkileyecektir.

Not indirimin gerekçesine baktığımızda "yüksek dış borcu ve bütçenin dolaylı vergilere bağımlılığı nedeniyle riskler arttı" ifadesi göze çarpıyor. Komik bir yorum... Türkiye Cumhuriyeti kurulduğu günden beri bütçesi dolaylı vergilere bağımlı. Bu durumun sakıncalarını birçok yazımda vurgulamıştım.

Ne var ki dolaylı vergiler sorununun, neden şu anda riskleri arttırdığını açıklamak mümkün değil. Türkiye, bütçe dengesi açısından en iyi günlerini yaşarken risklerin arttığından bahsetmek imkânsız.

Yüksek dış borç ifadesi ise S&P'nin kararının yanlının da ötesinde olduğunu gösteriyor. Son 10 yılda kamu borcunun Gayri Safi Milli Hâsıla'ya oranı yüzde 75'ten yüzde 40'a indi. Bu oran Türkiye'nin dünyanın en azlı borçlu ülkesi olduğunu gösteriyor.

Tüm bu tablo derecelendirme kuruluşlarını ekonomi tarihinin karanlık sayfalarına yollamanın zamanı geldiğini bir kez daha gösteriyor.

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Kriz derinleşiyor

Gökhan Karabulut 17.05.2012

Yunanistan krizinde sona yaklaşıldı. Kurtarma planı kabul edildiğinde, problem bir dengeye oturmuş gibi görünüyordu ama ekonominin gerçekleri ile siyasetin karmaşık yolları kesişmedi.

Seçimin galiplerinden olan Syriza'nın lideri Alexis Tsipras 6 mayısta yaptığı açıklamada *"Halkın beklentilerine ihanet etmeme kararı aldık"* demişti. Seçmeni etkilemek için akıllıca bir açıklama. Yine de Yunanistan siyasetinin unuttuğu bir gerçek var. O da ortada büyük bir miktar borcun var olduğu gerçeğidir. **Şüphesiz bu borcun ödenmesi gerekiyor. Ne var ki borcun ödenmesi için gereken tasarruf tedbirleri halkın tahammül sınırlarının ötesine geçmiş durumda.**

Halk hastalığı tedavi etmek için tavsiye edilen ilacın hastayı öldüreceğini düşünüyor. Tedaviyi reddediyor. Yunanistan'da işsizlik oranı daha şimdiden yüzde 24'e ulaştı. Eğer kurtarma planı tam anlamıyla devreye girerse bu oranın yüzde 40'lara çıkacağı tahmin ediliyor. Yani bu kurtarma paketinin açtığı yaraların iyileşmesi, ve ekonominin normal denebilecek bir dengeye dönmesi için en az 10 yıl gerekiyor.

Böyle bir durumda insanlar şöyle düşünüyor. Kurtarma planından bağımsız olarak her seçenekte ömrümün önemli bir kısmı ekonomik krizin gölgesinde geçecek. O zaman plan olmasın. Benim ödediğim gibi herkes bedel ödesin.

Peki, şimdi ne olacak? AB, gerekli tasarruflar yapılmazsa yardım paketlerinin iptal edilip Yunanistan'ın Avro Bölgesi'nden çıkarılacağını açıkça beyan ediyor. Böyle bir durumda, yani Yunanistan drahmaya geri dönünce süreç yüksek bir devalüasyonla başlayacak. Enflasyon ve faiz oranları inanılmaz düzeylere yükselecek.

Yaşanan belirsizlik sürecinde işsizlik daha da artacak. Yüksek bütçe açığı ve borçlanamama nedeniyle yeni parasal sistemde, para arzını genişletmek kaçınılmaz olacağından enflasyon artmaya devam edecek. Yani avro sistemini terk etmek Yunan halkının acılarını dindirecek bir sonuca yol açmayacak.

Kurtarma paketinin kabul edildiği seçenekte ise işten çıkarmalar, maaş düşüşleri gibi seçenekler bekliyor halkı. Bu tablo nedeniyle son günlerde Yunan halkının bankalara hücum ettiğini gördük. Elde avuçta kalan son tasarruflar da bankalardan çekiliyor. Son iki günde bankalardan 700 milyon avro çekildi. Bankaların iflas edeceği düşünülüyor. Mevduat sigortası da işe yaramıyor çünkü devletin batan mevduatları kurtarmasının imkânsız olduğu açıkça görünüyor.

Almanya, Yunanistan'a karşı tehditler savurmaya devam etse de IMF Başkanı Lagarde durumu kabullendi. Lagarde yaptığı son açıklamada Yunanistan Avro Bölgesi'nin dışına çıkacaksa bu çıkışın kademeli olması gerektiğini vurguladı. Şimdi yeni seçimler için öngörülen 17 haziran tarihini bekleyeceğiz.

Yaşanan durumun Türkiye ve dünya ekonomisi için de bir faturası var. Her şeyden önce avro-dolar paritesi 1.2'nin altına indi. Tüm dünya borsaları Avrupa krizinin geldiği son noktayı fiyatlandırmaya başladı. Dolayısıyla tüm borsalar inişte. Krizin İtalya ve İspanya'yı da sistemin dışına itme ihtimali ise artarak devam ediyor.

Şimdi kriz Türkiye'nin yumuşak karnı olan cari açığı etkileyecek. Bu etkiyi zaten hissetmeye başlamıştık. En büyük ticaret ortağımız AB'ye ihracat yapmak gittikçe zorlaşıyordu. Geline bu son noktada Avrupa ekonomisi yavaşladıkça Türkiye'nin cari açığı üzerindeki baskı daha da artacak.

Bir de iyi haber var. Dünya durgunluğa girdikçe petrol fiyatları düşüyor. Petrol giderlerinin cari açık içinde önemli bir payı olduğu düşünülürse bu durum cari açığımızı olumlu yönde etkileyecek. Hangi etkinin daha fazla olduğu sorusunun cevabı ise açık. Dünya ekonomisi durmaya başlarken ihracat gelirlerimizin azalması, cari açık üzerindeki baskın etkiyi oluşturacaktır.

Yine de tüm bu tablo içerisinde Türkiye'nin önemli bir şansı var. O da krizden önce ekonomisini sağlam temellere oturtmuş olması. Yoksa sonuçlar bizim için de çok farklı olabilirdi.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

G-8'den ilginç bir karar

Gökhan Karabulut 21.05.2012

Avrupa'nın borç krizini aşmak için izlemesi gereken yol açıkça ortada. İster bireyler olsun isterse ülkeler, borçtan kurtulmanın tek yolu tasarrufları arttırmak. Ne var ki G-8 zirvesinden tam aksi yönde bir karar çıktı.

G-8 zirvesinin sonuç bildirgesine göre AB'nin öncelikli hedefi büyüme. Büyümeyi sağlayacak politikalar ise belli. Genişletici para ve maliye politikaları. Yani daha çok harcamak. Peki, gırtlığına kadar borçlu olan ülkeler nasıl daha çok harcayacak?

Öncelikle ABD'nin zirvede aldığı pozisyonu ele alalım. ABD Başkanı Obama büyümenin teşvik edilmesi gerektiğini söyleyen liderlerin başında yer aldı. Yani Fransa'nın yeni başkanı Hollande'ın bu yöndeki tezini desteklemiş oldu. Böylece Merkel'in tasarrufları arttırma yönündeki tavsiyeleri destek bulamadı.

Avrupa kadar derin olmasa da ABD'de de yüksek borç probleminin mevcut olduğunu biliyoruz. Fakat krizin en başından itibaren ABD, Avrupa'dan farklı bir yol izliyor. Borç problemini erteleyip genişletici politikalar izliyor.

Bu politikalar sayesinde ABD'nin işsizlik ve büyüme verileri, son aylarda düzelmeye başlamıştı. Başta Hollande olmak üzere tasarruf tedbirlerini istemeyen AB liderleri de benzer bir politika uygulanabileceğini iddia ediyorlar. Çünkü aksi bir durumda AB sürecinin ciddi problemlerle karşılaşacağını görüyorlar.

Gerçekten de yazılarımda sıkça bahsettiğim gibi Yunanistan'ın Avro Bölgesi'nden çıktığı ve İtalya ile İspanya'nın durumunun daha da kötüleştiği bir senaryo AB'nin sonunu getirebilir.

Bir de İran meselesi var. ABD'nin İran'a uygulanacak petrol ambargosunda desteğe ihtiyacı var. Avrupa bu desteği vereceğini taahhüt etmişti. Ama ortalığın karıştığı ve birliğin çözüldüğü bir Avrupa'dan böyle bir

destek çıkmayabilir.

Müttefik AB'nin dağıldığı ve İran politikasının darbe aldığı bir durumun ABD'ye maliyeti çok yüksek olacaktır. Dolayısıyla bu durum ABD'nin kabul edemeyeceği bir seçenek. Oysa tasarruf tedbirleri olmaksızın Yunanistan'ın kurtarıldığı ve AB'de büyümenin teşvik edildiği durum daha az maliyetli. En azından İran ambargosunun dünya ekonomisi üzerinde ki etkileri atlatılana kadar.

İran ambargosu zaten yüksek seyreden petrol fiyatlarını arttıracak ve bu durum da hâlihazırda yavaşlayan dünya ekonomisini biraz daha yavaşlatacak. ABD, bu etkinin yanına bir de tasarruf tedbirlerinin yaratacağı frenin eklenmesini istemiyor.

Fakat ortada bir sorun var. AB, arttıracığı harcamalarda kaynağı nereden bulacak? Ortada iki ihtimal var. Ya daha fazla borçlanacak ya da parasal genişlemeye gidecek. **Daha fazla borçlanması için tek seçenek Çin.**

Çin ise yakın zamana kadar AB'ye borç vermek için tasarrufların arttırılmasından, emek piyasasının tam rekabet koşullarına daha uyumlu hale getirilmesine kadar bir dizi politika öneriyordu. Belki Çin, son G-8 zirvesinde ABD'nin ağırlığını koyması ile bu isteklerinden geri adım atmış olabilir.

AB'nin elinde olan ikinci seçenek ise parasal genişleme. Bazen kriz anlarında ülkeler enflasyon yaratmaktan çekinmeyerek bu yolu tercih edebilirler. Şüphesiz parasal disipline çok önem veren Almanya ve Merkel için bu seçenek çok itici gelecektir. Ama bildiğim bir şey var ki her iki seçenek de problemi çözmeyecek. Sadece erteleyecek.

Peki, AB'nin tasarruf tedbirlerini bir kenara bırakması Türkiye'nin desteklemesi gereken bir politika mı? Yavaşlayan bir Avrupa'nın cari açık problemimizi kötüleştirdiğini biliyoruz. Petrol fiyatlarının artacağı bir döneme giriliyor olmasının da bu problemi daha da kötüleştirmesi beklenebilir.

Dolayısıyla AB'nin büyümeyi hedeflemesi, Türkiye'ye cari açığını kapatması için zaman tanıyacaktır. Burnumuzun dibinde yıkılan komşumuz Yunanistan ve yavaşlayan bir Avrupa ile cari açık sorunun çözmemiz daha zor.

Özetle AB'nin borç problemini, dış dengemizi sağladıktan sonraki bir zamana ertelemesi, Türkiye açısından da en iyi seçenek olacaktır.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nüfusumuz ne olacak

Gökhan Karabulut 28.05.2012

Başbakan Erdoğan'ın kürtajla ilgili açıklaması, genç nüfusun ekonomik etkileri ile ilgili tartışmayı bir kez daha gündeme getirdi. Şüphesiz bir politikacının kürtajla ilgili görüşünü açıklamasında garip bir şey yok.

Dünyanın birçok ülkesinde muhafazakâr politikacıların kürtaja karşı açıklamalar yapmasına alışmışız. Peki, bu açıklama Türkiye'nin yavaşlayan nüfus artışını etkiler mi? Ekonomi ve genetik gibi birçok unsurun etkili olduğu bu olguda, açıklamalar etkili olmaz da, Türkiye gibi kraldan çok kralcılar bulunduğu bir ülkede münferit, garip, sinir bozucu olaylara yol açabilir.

Öncelikle genç nüfus ile ekonomi arasındaki bağlantıya bir göz atalım. Gerçekten de fakirlik zincirini kırıp, büyümeye başlamış ekonomilerde genç nüfus son derece önem kazanıyor. Çünkü genç nüfus daha çok işgücü ve dinamizm demek.

Milli geliri ve büyüme hızı düşük ülkelerde genç nüfus, ekonomiyi büyütecek bir sistemle birarada ilerlemediği için herhangi bir dinamizm yaratmaz. Gençler, ülkenin kalkışa geçtiği ânı bekleyen yedek bir ordu gibidir. Eğer büyümeyi sağlayacak diğer koşullar yerine getirilemezse bu ordu büyür. Ta ki insanlar Malthus'un dediği sınıra yaklaşıncaya kadar. Bahsettiğim sınır zar zor yaşama sınırıdır. Bu dengede yaşanan kıtlık dönemlerinde ölümler artar, nüfus azalır sonra geçici bir bolluk dönemi gelir. Yeniden sınıra yaklaşıncaya kadar nüfus yeniden artar. Döngü böyle sürüp gider.

Ama bir ülke, kapitalizme ve büyümeye doğru yelken açtığı anda genç nüfusun yarattığı ekonomik dinamizm de ortaya çıkar. Bu baş döndürücü etki nüfusu yaşlanmış ekonomilerin hayallerini süsleyen bir etkidir.

Bu süreçte ülke büyürken, ekonominin kuralları coğrafi limitlerle birleşir. Yani bu yola giren bir ekonomide genç nüfus sonsuza kadar artamaz. Ülkeler zenginleştikçe doğurganlık oranı düşer.

Bu durumun nedenleri üzerine bugüne kadar birçok araştırma yayınlandı. **Bu araştırmaların sonuçlarına göre zengin ülkelerde nüfusun durağanlaşmasının arkasında iki farklı neden yatıyor.** Bunlardan birincisi kapitalizmin ileri aşamasında orta ve düşük gelirli bireylerin çok çalışıp, ucu ucuna geçinebilmesi.

Bahsedilen ucu ucuna olma durumu sizi yanıltmasın. Özellikle orta düzey gelire sahip olanlar için bu durum ev ve araba taksitleri, medyanın ve pazarlama tekniklerinin dayattığı satın almalar, tatiller gibi harcamaları da içeriyor. Böyle bir ailede çocuğun yaratacağı ekstra masraflar çoğunlukla göze alınamaz.

Nüfusun yavaşlamasının ikinci nedeni ise gelir dağılımının üst kısmındakiler ile ilgili. Bolluk, 21. yüzyılın teknolojik olanakları ile birleşince ortaya öylesine güzel bir sonuç çıkar ki, zengin ailelerin aklına çocuk gelmez olur. Hayaller gerçekleşmiştir. Gerçekleştirilemeyen hayalleri için gelecek kuşaklara umut bağlamanın bir anlamı kalmamıştır artık.

Bugüne kadar hiçbir politikacı ve hiçbir açıklama bu gidişatı değiştirebilmiş değil. Açıklamalar coğrafi, biyolojik ve genetik unsurların önüne geçemiyor.

Gelişmiş ülkeler, yaşlanan nüfus sorununu geçici politikalarla ancak 20-30 yıl erteleyebildiler. Çocuk yapana ekonomik teşvikler vererek, orta gelirli ailelerin çocuk yapmasını kolaylaştırmak bu politikalarından ilkiydi. Ne var ki bu politika kısa bir süre işe yaradı. Yaşlanan nüfusa karşı uygulanan bir diğer politika ise göçmen kabulü oldu. Yani genç işgücünü ithal etmek. Fakat bu politika da toplumun beraber yaşamaya tahammül edebileceği göçmen sayısına ulaşana kadar sürebildi.

Şu anda Türkiye'de doğurganlık oranı 2,13. Yani her çift dünyaya 2,13 çocuk getiriyor. Bu oran ABD'de 2,06, İtalya'da 1,38, Yunanistan'da 1,33 ve Güney Kore'de 1,21. Türkiye'de doğurganlık oranının her geçen gün azaldığı bir gerçek. Yukarıda bahsettiğim gelişmiş ülkelerin uyguladığı pansuman stratejilerini uyguladığımız durumda bile, genç nüfusun yarattığı ekonomik dinamizmden 2060 yılına kadar yararlanabileceğiz. Aslında bu

bizim için yeterli bir süre. Her şey umulduğu gibi giderse 2060'ta Türkiye, nüfusu 100 milyon olan, dünyanın en güçlü ekonomilerinden biri olacak.

O noktadan sonra nüfusu arttırmanın tek yolu toprakları genişletmek. Kızılderililer de dâhil olmak üzere aslında tüm dünya Türk'tür fantezisini gerçekleştirmek için böyle bir yolu tercih etmekte sakınca görmeyenlere "Dimyat'a pirince giderken evdeki bulgurdan olmak" atasözünü hatırlatmakta fayda var.

Yani ne yaparsak yapalım ekonominin kuralları işler, gelişmiş ülkelerin geçtiği yollardan geçeriz ve iş olacağına varır.

Not: Bu hafta nüfusu hızla azalan ve son derece ilginç bir ekonomiye sahip olan Güney Kore'de olacağım. Bir hafta aradan sonra döndüğümde izlenimlerimi paylaşmak için sabırsızlanıyorum.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Medya özgürlüğü ve Güney Kore

Gökhan Karabulut 07.06.2012

Güney Kore seyahatim sona erdi. Öncelikle başkent Seul sokaklarının politik anlamda çok canlı olduğu bir dönemde orada bulunduğumu söylemeliyim. **Kente girdiğim andan itibaren protestolar, toplantılar ve yürüyüşler ile karşılaştım.** Ayrıca bu protestoların olduğu her yerde otobüsler dolusu polis ile...

Kore dili ve alfabesi ile ilgili en ufak bir fikrim olmadığından bu eylemlerin nedeninin ne olduğu anlayamadım. Fakat gitmeden önce gazetelerde gördüğüm Başkan Lee Myung-bak'ın resimleri, protesto faaliyetlerinin bulunduğu her yerde asılı olduğundan temel hedefin başkan olduğunu görebiliyordum.

Bir süre sonra protestoların olduğu yerlerde insanlara yaklaşip neler olduğunu anlamaya karar verdim. Ama bir türlü İngilizce bilen birini bulamıyordum. Polislerin fotoğraf çektiklerini de görebiliyordum. Eylemlerde çekilen fotoğrafların hepsinde köşeden kafayı uzatmış bir şekilde yer aldığının da farkındaydım.

Neyse ki en sonunda bir çadırda çok iyi İngilizce bilen iki protestocu tarafından misafir edildim. Konuşmaya başlamadan önce beni konuk eden **Lee Kang-taek** ve **Kim Hyun-seok**'a Türkiye'nin en önemli gazetelerinden birinde yazdığımı söyleyip konuştuklarımızı yazmak konusunda kendilerinden izin istedim. **"Sorun değil konuştuklarımızı da isimlerimizi de yazabilirsin. Zaten verdiğimiz mücadele sonucunda işten de atıldık. Kimseden korkumuz yok"** dediler.

Böylece **protestoların temel nedeninin medya özgürlüğü** olduğunu öğrenmiş oldum. Güney Kore'de medya çalışanları, büyük bir grev eşliğinde hükümetin medya özgürlüğüne zarar verecek yaptırımlarda bulunmasına ve yaygın bir şekilde sansür uygulamasına muhalefet ediyorlardı.

Genel problemi anlamak açısından **Güney Kore medyasının yapısını** özetlemekte fayda var. Güney Kore medyasında beş büyük grubun hakimiyeti var. Bu grupların iki tanesi devlete ait. Hükümet bu grupların yöneticilerini istediği gibi belirleyebiliyor. Zaten sorun da burada başlıyor. Bu grupların CEO'ları başta olmak üzere üst düzey yöneticileri sıklıkla değiştiriliyor. Hükümetin hoşuna gitmeyecek şekilde yayın yapan yöneticilerin yerine hemen yenileri atanıyor. Muhafız yazılar yazan yazarların işlerine son veriliyor.

Ne var ki sorun bununla da sınırlı değil. Aynı uygulamalar, üstü kapalı bir şekilde özel sektörün kontrol ettiği gruplarda da gerçekleşiyor. Protestolara ve grevlere katılan çalışanlar da işten atılıyor. Mağdur olanlar yaklaşık bir yıllık bir mahkeme sürecinden sonra işlerine dönseler bile çekilen acılar baki kalıyor.

Bu protestolar karşısında Başkan Lee Myung-bak'ın savunması ise şöyle: Halk benim yaptıklarımı doğru buluyor. Eğer öyle olmasa çoğunluğun oylarını alıp iktidara gelmezdim. Lee ve Kim ise başkana demokrasi ile cumhuriyet arasındaki farkı öğretmekte kararlı olduklarını vurguluyorlar. Onlar anlattıkça ben Türkiye'yi düşünüyorum. Medya özgürlüğü konusundaki sorunlarımızın benzerliği beni şaşırtıyor.

Fakat bu mücadelede Güney Kore'nin Türkiye'ye göre önemli bir avantajı var. Aktif ve güçlü sendikalar. 1980 darbesinde Türkiye'de sendikal örgütlenme ezilip yok edildiğinden maalesef bizde böyle bir mücadele şansı kalmamış.

Dolayısıyla da medya özgürlüğü konusunda verilecek mücadelenin medya kanalları üzerinden gerçekleşmesi gerekiyor. Bu da doğal olarak bir paradoks oluşturuyor. Neyse ki **Taraf** gazetesi var. **Güney Kore'de gördüklerim, Türkiye'de medya özgürlüğü ve diğer tüm özgürlüklerin savunulmasında, Taraf'ın ne kadar önemli bir fonksiyonu olduğunu bana bir kez daha hatırlattı.** Güney Kore'nin ekonomik yapısı ise bir sonraki yazımın konusu olacak.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Han Nehri'nde mucize

Gökhan Karabulut 11.06.2012

Bugün kısaca Güney Kore ekonomisinin genel görünümünden bahsedeceğim. Seul'u gördüğümde aklıma ilk gelen New York oldu. Pekin ve Tokyo'nun da benzer bir görünümü vardı. Ama o şehirlerde hiç değilse ara sokaklarda yerel mimariye dair izler bulmak mümkündü.

Ne var ki, 1950-1953 yılları arasında yaşanan savaş Seul mimarisindeki yerel izlerin neredeyse tamamını silmişti. Yeni baştan inşa edilen şehirde ise Dubai'de olduğu gibi, New York model alınmıştı.

Bugün Güney Kore'nin satın alma gücü paritesine göre kişi başına düşen milli geliri 31 bin dolar. Bu gelir, 55 milyon nüfusunu da gözönünde bulundurduğumuzda, Güney Kore'yi dünyanın 13. büyük ekonomisi yapıyor.

Güney Kore'nin ekonomik başarısının kökleri 1960'lara kadar uzanıyor. 1960-1990 arası ülke, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinin başında yer almayı başardı. Güney Koreliler bu başarıya bir de isim verdiler. **"Han Nehri'nde Mucize."** Bu tabir ile Batı Almanya'nın Marshall yardımını baz alarak 1950'lerden sonra

gerçekleştirdiği başarıya atıf yapılıyor. Almanya'nın bu başarısı ise "Ren Nehri'nde Mucize" olarak adlandırılıyordu.

Neredeyse hiçbir doğal kaynağı olmayan, küçük bir toprağa sıkışmış, kalabalık bir nüfusun bu başarıyı nasıl yakaladığına bir göz atalım.

1960'larda Güney Kore, savaştan yeni çıkmış, sermaye yetersizliği problemi ile boğuşan küçük bir ülkeydi. İç pazarı yok denecek kadar küçüktü. Dolayısıyla doğal kaynakları ve iç pazarı olmayan bir ekonominin büyümek için tercih edebileceği yegâne yolu izledi. Dış pazarlara yönelik üretim yapmak.

Sonraları ihracata dayalı büyüme modeli olarak adlandırılan bu model başarılı oldu. Şüphesiz bu başarıda en büyük pay ucuz işgücünün etkin kullanımındaydı. Ucuz işgücü sayesinde gelişmiş ülkelerde gittikçe pahalılaşan üretime rakipler yaratıldı.

Gelişmekte olan ülkeler, kalkış aşamasında genellikle tekstil ve hazır giyim gibi ileri teknoloji gerektirmeyen ürünler üretmekle işe başlarlar.

Güney Kore'nin modelini özgün kılan unsur ise bu yolu benimsememesidir. **Güney Kore doğrudan o günün koşullarında ileri teknoloji gerektiren bir üretime yöneldi ve bu üretimde başarılı oldu.** Gemi yapımı, otomotiv ve elektronik endüstrileri kalkınmanın temel unsurları oldu ve **Samsung, Kia, Daewoo, Hyundai** bu süreçte doğdu.

Bugün Kuzey Kore ile savaş hâlâ devam ediyor. Herhangi bir barış anlaşması imzalanmış değil. Sadece ateşkes durumundalar. **Güney Kore** bu nedenle **dünyadaki en yoğun silahlanmış bölgelerden biri.** Ülke bu durumu da bir avantaja dönüştürmüş ve **silah teknolojisi üretmeye başlamış.** Bu teknolojinin müşterileri arasında Türkiye'de var.

Yukarıda bahsettiğim mutlu tablo 1997'de kesintiye uğradı. Güney Kore, 1997'de yaşanan Asya krizinden en çok etkilenen ülkelerin başında yer aldı. Kriz sürecinde bankaların üçte biri battı. Büyük şirketler içinde krizden en çok etkilenen **Daewoo** motor şirketi oldu. Daewoo diğer faaliyetlerine devam etmeyi başarsa da araba üretim fabrikaları **General Motors** ve **Tata** tarafından satın alındı.

Bugün Güney Kore eskisi kadar hızlı büyümüyor. Ama yine de gelişmiş ülkeler içinde hâlâ en hızlı büyüyen ülke.

Türkiye'nin Güney Kore macerasından çıkarılacak dersleri de olduğunu söyleyebilirim. Ekonomik süreçlerde başarılı olan ülkelerin hızlı büyüme deneyimleri genellikle 25-30 yıl kadar sürüyor. Türkiye bu süre için 10 yılını tamamladı.

Bu süreci sekteye uğratabilecek birçok tuzaklar var. Bunların başında savaş ve çatışmalar geliyor. İç çatışmaların en büyük tetikleyicisi, artan zenginliğin adil gelir dağılımı kaynakları ile toplumun geneline yayılmaması. Başlangıçta büyük firmaların yaratılması için işe yarıyormuş gibi görünen bozuk gelir dağılımı, kişi başına düşen milli gelir 15 bin doları aşınca, ekonomiyi frenleyen önemli bir unsur haline geliyor. **Tabii kürtaj gibi birtakım ikincil tartışmaların bir kaşık suyunda boğulma tehlikesi de var.**

Tüm bu sorunları aşarken kendimize özgü çözümleri şüphesiz bulacağız. Ama bu çözümleri ararken evrensel kurallardan sapmamamız gerekiyor. İnsan hakları, demokrasi, kadın hakları ve gelir dağılımı gibi genel meselelerde dünyayı yeniden keşfetmek gerekmiyor. Bazıları kızsalar da milliyetçi duygular coşsa da, bu konularda bakmamız gereken yer, bir parçası olduğunu iddia ettiğimiz Avrupa...

Ekonomik kalkınma yolunda, ilk 10 yılda birçok engeli aşmayı başardık. Umudum bundan sonraki 10 yılda da sağlıklı bir şekilde yoluna devam eden bir Türkiye...

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Yunanistan, rekabet ve kapitalizm

Gökhan Karabulut 18.06.2012

Yunanistan seçimleri Avro'nun kaderini biraz daha netleştirdi. Ama aslında Avro'nun geleceği bu seçime değil AB'nin alacağı nihai karara bağlı. Sonuçta halkın tasarruf tedbirlerini istememesi beklenen bir sonuçtu.

Çalışanların işten atılmaları ve maaş azaltmalarını içeren bir yasayı desteklemesi beklenemez. Yunan halkı zaten ilk seçimde bu konuyla ilgili görüşünü beyan etmişti. Dolayısıyla şimdi, AB tasarruf tedbirlerini onaylamayan bir Yunanistan ile yola devam edip etmeyeceğine karar verecek.

Gerçekten zor bir karar. Sürecin sonunda krizin İtalya ve İspanya'ya yansması ve Avro parasal sisteminin sona erme ihtimali var.

Yunanistan'da halkın kararı bu yöndeyken ABD'de tam tersi bir durum gerçekleşiyor.

ABD'de bir süredir "Anayasal İyileştirme Yasası" adında bir yasa farklı eyaletlerde oylanıyor. Yasanın kampanyalarda kullanılan popüler adı "Çalışma Hakkı Yasası". Bu yasanın amacı işçi sendikalarının haklarını kısıtlamak.

Yasa, sendikaların grev yapma veya greve katılmayan çalışanlara yaptırım uygulama haklarını elinden almak için düzenlenmiş. Bu arada yasa, işçilerin altı hafta ücretli izin yapma gibi haklarını da değiştiriyor. Ücretli izin süresini kısıtlıyor.

Kapitalist sistemin doğası gereği çalışanların sayısı işverenden fazla. Dolayısıyla bu yasanın reddedileceğini düşünebilirsiniz. Ne var ki farklı eyaletlerde yapılan referandumlarda tam tersi bir sonuç ortaya çıkıyor. Halk yasayı destekliyor.

Referandum en son Minnesota'da oylandı. Sonuçta halk yasayı destekledi. **Bu dünya tarihinde bir ilk.** Çalışanların aleyhine bir yasa referandum ile destekleniyor.

Peki, Yunan halkı ile ABD halkını birbirinden farklı kılan ne? Böylesi bir referandumdan bu sonucun çıkması ilk etapta akla bir soru getiriyor. **Bu eyaletlerde işverenler işçilerden daha mı fazla?**

Kapitalist sistemde bu mümkün değil. Dolayısıyla akla farklı ihtimaller geliyor. Belki bu eyaletlerde oy hakkı olmayan göçmen işçilerin sayısı çok fazladır. Belki bir miktarda ileri üretim teknolojileri nedeniyle işçi sayısındaki azalma süreci hızlanmıştır.

Ama bence esas neden ABD halkını kapitalizme karşı olan inancı. Bu inanç nedeniyle herkesi kapsayan sağlık sigortası, devlet işletmeleri ve sendikalar gibi kurumsal yapılara ABD halkı tarafından sıcak bakılmıyor. Bu yapılar rekabetin ve ilerlemenin düşmanı olarak görülüyor.

Avrupa'nın sosyal devlet anlayışını vurgulayan modeli, bugüne kadar ABD entelektüelleri arasında sert bir kapitalizm konusunda şüphe yaratıyordu. Fakat bugün Avrupa'nın durumu ortada ve bu durum ABD'nin sert kapitalist modele daha da sıkı sıkıya bağlanmasına yol açıyor.

Bu referandumun bir diğer önemi ise ileri düzey bir kapitalizmde sendikal örgütlenmenin anlamını yitirmeye başladığını bize bir kez daha göstermesidir.

Yunanistan'ın içinde olduğu Avrupa'nın tarihe karışmasının eşiğinde, ABD'deki referandum sonuçlarına bakarak şu kuralı yeniden hatırlamamak mümkün değil. Kapitalist sistemdeysen oyunu kurallarına göre oynayacaksın. Aksi takdirde oyunun dışına itilirsin.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Neye güveniyoruz

Gökhan Karabulut 25.06.2012

Doğu ve batıdaki güç savaşının tam sınırında bulunan Türkiye'nin başına üzücü bir olayın gelmesi sürpriz olmadı. Bugün uçağımız düşürüldü yarın daha da kışkırtıcı bir olguyla karşılaşacağımız açık.

Meselenin Suriye ve Türkiye arasında bir mesele olmadığı artık sır değil. Bir tarafta Arap dünyasını biraz daha demokratik ve kontrol edilebilir bir yapıya kavuşturmak için düğmeye basan bir ABD ve müttefikleri var. Batı'nın Arap dünyasını bilerek ve isteyerek geri bıraktığı konusundaki yaygın algıyı kırmak yönünde bir girişim bu. **ABD bu bölgenin, yakında petrol bittiğinde diktatörlerle yönetilen ve terörist güçlerin odak noktası olmuş bir bölge olmasını istemiyor.**

Diğer taraftan Rusya, Çin ve İran'ın Suriye'ye açık bir desteği var. **Rusya yarım asırdır sıkı ilişkiler kurduğu Suriye'yi, Orta Doğu'da istediği gibi asker konuşlandırabileceği son ülke olarak görüyor.** Askerî ve siyasi destek veriyor. Bu politikayı İran ve Çin de açıkça destekliyor.

Görüntüleri yorumlayan askerî uzmanlar Türk uçağını vuran uçaksavarın Rus yapımı olduğunu belirtiyor. Suriye'nin bu silahları kullanacak personeli olmadığı ve dolayısıyla ateş edenin Rus uzmanlar olabileceği de söyleniyor.

Rusya geçtiğimiz bir yıl içerisinde bir konuyu defalarca gündeme getirdi. **"Eğer Türkiye Suriye'ye müdahale ederse bölgesel bir savaş çıkabilir. Bu savaşın sonunda Türkiye parçalanabilir."** Rus komutanlar bu açıklamayı yaparken, Rusya Ermenistan'a asker kaydırıyordu. Burada bahsedilen bölgesel savaşa Türkiye, Suriye, İran, Azerbaycan, Ermenistan, Rusya ve İsrail'in katılacağı belirtiyordu. Gerçeklik payı vardır veya yoktur ama tehdit bu.

Bu tehdide karşı NATO suskun. ABD ve AB hiçbir şey söylemiyor. Rusya'nın askerî gemileri, gerginlik her arttığında soluğu Suriye açıklarında alıyor.

Dolayısıyla şunu bir kez daha vurgulayalım. Sorun Türkiye ve Suriye arasında bir sorun değil. ABD ve Rusya başta olmak üzere Doğu ve Batı güçleri arasındaki bir sorun. **Eğitim yapan Türk uçağının uluslararası sularda düşürülmesi de Rusya'nın Batı'ya bir meydan okuması.**

Mesele bu yönden ele alındığında Türkiye'nin dış politikasında bazı soru işaretleri bulunuyor. Batı tarafında yer aldığımız bu soğuk savaşta güvencemiz ne? **Müttefiklerimiz ne kadar yanımızda. Eğer yeterince yanımızda değilse neye güveniyoruz? İleri askeri teknolojimize mi? Nükleer gücümüze mi? Önümüzdeki yüz yılı hesaba katan stratejilerimize mi?**

Dünkü yazısında **Ahmet Altan**, Türkiye'nin akılcı bir yöntemle böbürlenmeler ve palavralar ile yönetildiğini vurgulamıştı. Bu doğru. Ama neyse ki son dakikada olsa da sağduyu hâkim oluyor. Yoksa savaş çıgıkları çoktan gök kubbeyi sarmıştı. Bir yazımda Türkiye'nin kalkınırken refah devleti olma gibi bir yola değil güç devleti olma yönünde bir tercihte bulunduğunu söylemişim.

Peki, ortada güç var mı? Henüz yok. Olabilir mi? Neden olmasın? Her birimiz bugün tükettiğimizin yarısı kadar tüketip, üretim gücümüzü silah üretmeye yönlendirirsek, kan ve gözyaşına hazır olursak bu mümkün.

Ama bunu istemiyorsak müttefiklerimizle paralel politikalar yürütürken biraz daha az saldırgan olmakta fayda var.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Eğitimden iyi haber

Gökhan Karabulut 02.07.2012

İstanbul Üniversitesi'nin üstün zekâlı ve yetenekli çocuklara da hizmet eden bir birimi olan Çocuk Üniversitesi Merkezi'nde görev aldığım süre içinde üstün zekâlı çocukların eğitimi konusundaki sorunları yakından takip etme fırsatım oldu. **Bu merkezde, Türkiye'de üstün zekâlı çocukların eğitimi için bugüne kadar pek bir şey yapılmadığını görmüş ve farklı yazılarımda bunu vurgulamıştım. Fakat son aylarda bu konuyla ilgili bazı olumlu adımlar atıldı.**

Öncelikle üstün zekâlı çocukların nasıl bir eğitime ihtiyaç duyduğunu özetlemekte fayda var. Üstün zekâlı çocuklar normal eğitim sistemi içinde genellikle kayboluyorlar. Çok kısa sürede öğrendikleri konuları haftalarca tekrar etmekten sıkılıp eğitimden uzaklaşıyorlar. Bu öğrencilere merak ettikleri konularda ayrıntılı ve zorlayıcı müfredatlar uygulamak gerekiyor.

Üstün zekâlı çocukların eğitiminde özel bir politikası olan ülkeler şunlar: ABD, Rusya, Çin, İngiltere ve İsrail. Yani dünya siyasetinde söz sahibi olmayı amaçlayan ülkelerin tamamının üstün zekâlı çocuklara yönelik özel eğitim programları var. Bu eğitim programlarında yetişen öğrencilerin kamu hizmetinde üst düzey görevler alması da sıkça rastlanan bir durum.

Bugün dünyada üstün zekâlı öğrencilerin eğitiminde iki farklı yaklaşım var. Bunlardan ilki, bu öğrencilerin

tamamıyla ayrı bir eğitime tâbi tutulması şeklinde oluyor. Diğer yöntemde ise normal eğitim sistemi içinde bu öğrencilere özel zenginleştirici ek bir müfredat uygulanıyor. Ek müfredat uygulama yönteminin daha olumlu sonuçlar verdiği yönünde bilimsel bulgular var. Dolayısıyla son yıllarda yukarıda saydığım ülkeler ek müfredat uygulama yöntemini uyguluyorlar.

Üstün zekâlıların özel olarak eğitildiği kurumlara tarihten verebileceğimiz en iyi örnek ise Osmanlı İmparatorluğu’nun Enderun sistemidir. Enderun, devşirme sisteminden gelen çocuklardan en zeki olanlarının özel eğitime tâbi tutulduğu bir kurumdu. Bu kurumda yetişen öğrenciler devlet yönetiminde önemli görevler üstlenirlerdi. Fakat ne yazık ki Cumhuriyet döneminde eğitim sistemi modernize edilirken bu çocukların varlığı unutuldu.

Şimdi gelelim yüz yıllık bir ihmalden sonra Türkiye’deki gelişmelere. Geçtiğimiz yıl AK Parti İstanbul milletvekili Halide İnecara üstün zekâlı çocukların eğitimi için Meclis’ten bir araştırma talep etti. İnecara, geçtiğimiz yıllarda çocuk hakları gibi gençleri ilgilendiren birçok konuda önemli adımlar atılmasını da sağlamıştı. Kurulan komisyon yaklaşık bir yıl boyunca uzmanlar, öğrenciler, veliler yani konunun tüm tarafları ile toplantılar yaptı. Bu gelişme üzerine İstanbul Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nin Üstün Zekâlılar Anabilim Dalı öğretim üyeleri de yoğun bir çalışmayla özel bir müfredat hazırladı. Yaratıcı düşünce, liderlik, yaratıcı yazarlık gibi birçok zenginleştirici dersi içeren bu müfredat, komisyon tarafından Talim Terbiye Kurulu’na sevk edildi. İki hafta önce de onaylandı.

Yani artık üstün zekâlı çocukların eğitimlerinde zenginleştirici bir müfredat uygulanabilecek. Ne var ki hâlâ alınması gereken bir yol var. Çünkü bu eğitimi, uzman olmayan öğretmenlerin veremeyeceği açık.

Aslında uzman öğretmenler de var. Başta İstanbul Üniversitesi olmak üzere, üstün zekâlılar öğretmeni yetiştiren kurumlar var. Fakat Milli Eğitim Bakanlığı atama yönetmeliğinde “Üstün Zekâlılar Öğretmeni” diye bir kadro yok. Dolayısıyla bu okullardan mezun olanlar sınıf öğretmeni olarak atanıyor. Sonuç olarak böyle bir kadronun tanımlanıp her okula en az bir üstün zekâlılar öğretmeni atanabilirse yukarıda bahsettiğim müfredat işlenebilir hale gelecek.

Eğitim alanında bir kaosun hâkim olduğu bir ortamda böylesi olumlu bir gelişmeyi duymak güzel. Umarım bu atılan adımlardan sonra kadro meselesi de kısa sürede çözülür.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

İthal malı merakı

Gökhan Karabulut 09.07.2012

Mayıs ayında Almanya’da televizyon izlerken ilginç bir olaydan haberdar olmuşum. **Haberde polisler giyim mağazalarını basıyor ve ürünleri topluyorlardı. Bu mağazalar, Çin malı ürünlere Türk malı etiketleri basarak satış yapmakla suçlanıyordu.**

Buna benzer birçok örnek gösteriyor ki Türk ürünleri artık dünyanın birçok ülkesinde kaliteli ürünler olarak görülüyor. Üstelik burada sadece hazır giyim ürünlerinden söz etmiyorum. Başta elektronik sektörü olmak üzere birçok ürün için aynı durum geçerli.

Fakat Türkiye'ye gelince durumun farklılaştığını görüyoruz. İnsanımız için Batı ürünleri her koşulda Türk ürünlerinden daha kaliteli! Türkiye'nin bitmek bilmez cari açık sorunda bu alının da önemli bir payı var. Oysa sadece satış sonrası hizmet kalitesi bile Türk ürünlerinin tercih edilmesi için yeterli.

Bu konuda ilginç bir örnek olarak Apple ürünlerini ele alalım. Diyelim ki iPhone ile ilgili bir sorun yaşadınız. İnternete girip Apple'ın Türkiye'deki sitesine girdiniz. Teknik destek bölümünde Guam'dan Vietnam'a kadar her ülkenin destek numarasını bulacaksınız. Fakat Türkiye'ye bu hizmet sunulmuyor. **Önemli değil, arayın Apple'ın Türkiye ofisini onlar size yardımcı olur. Ama maalesef Apple'ın Türkiye'de bir ofisi de bulunmuyor. Dünyanın 17. büyük ekonomisine ofis açma zahmetine girmemiş, bunun yerine marketlere ürün boca etme ve sorunları çözmeyi distribütörlere bırakma yöntemini tercih etmişler.**

Dünyanın inovasyondaki öncü firması olmak önemli bir şey ama dünya artık sadece inovasyon ile yürümüyor. Müşteriyi memnun etmenin pazarlama, kurumsal iletişim ve satış destek gibi önemli başka ayakları var. Çünkü artık Doğu Hindistan Çay Şirketi mantığı ile ilerleyen bir dünyada değiliz. Neyse ki Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün Mayıs 2012'de gerçekleştirdiği Silikon Vadisi ziyaretinde Apple CEO'su Tim Cook, Eylül 2012'de Türkiye'ye bir ofis açılacağı müjdesini verdi!

Şimdi kendi yaşadığım bir örnekle tam tersi bir durumu size anlatayım. 4-5 ay önce Fiat servisinde, servis çalışanlarının çözemediği bir sorunla karşılaşmıştım. Basit bir tüketici sorunu ile ilgileneceğinden emin olamasam da Ali Koç'a bir mail attım. Yaklaşık 20 dakika sonra geri döndü ve konuyla ilgileneceğini söyledi. Ertesi gün sorun çözülmüştü.

Tüm yatırımlarını bu ülkeye yoğunlaştırmış, prestijini bu ülkeden alan bir yatırımcı ile bu ülkeyi yok varsayan yatırımcılar arasındaki işte böyle büyük bir fark var. Sıklıkla yazdığım kurumsal iletişim, bilimi ve sanatı destekleme konularına ise hiç girmiyorum. Çünkü yabancı şirketlerle yerli şirketleri bu konuda kıyaslamak bile yerli şirketlere büyük bir haksızlık olur.

Hem kaliteli ürün tüketip hem de iyi hizmet almak istiyorsak artık yerli üretime hak ettiği ilgiyi göstermenin zamanı geldi de geçiyor bile. Aksi takdirde hep bir cari açık sorununuz olacak. Ve bazı şirketler bu ülkeyi hep yok saymaya devam edecekler.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

IMF ve değişen dünya

Gökhan Karabulut 16.07.2012

Avrupa ve ABD'nin dünya ekonomisindeki ağırlığı azaldıkça gelişmekte olan ülkeler bu boşluğu doldurmaya başladı. Bu çerçevede Türkiye'nin Uluslararası Para Fonu'nun (IMF) icra kuruluna girmesi söz konusu.

Son yıllarda yükselen ekonomilerin IMF'ye bu yönde bir baskısı vardı. Bu baskı sonucunda Çin, Hindistan Rusya ve Brezilya IMF'nin icra kurulunda koltuk elde etti. Şimdi Türkiye ve Polonya da icra kurulunda yer alacak.

Kuruluşundan itibaren ABD ve Avrupa tarafından yönetilen IMF, 2010'da gerçekleştirdiği yönetim forumunda yükselen ekonomilere daha fazla söz hakkı vereceğinin sinyallerini vermişti. Yükselen ekonomilerin IMF fonlarına yaptığı katkı arttığı için böyle bir gelişme zaten kaçınılmazdı.

Bugün IMF'nin 188 üyesi var. Bu üyelerden sadece 24 tanesi icra kurulu üyesi olabiliyor. Türkiye gibi yeni üyeler ise koltuğu dönüşümlü olarak başka ülkeler ile paylaşacak. Yeni sistemde Polonya'nın üyeliği İsviçre ile dönüşümlü olacak. Türkiye ise üyeliği Macaristan, Çek Cumhuriyeti ve Avusturya ile paylaşacak. Dolayısıyla IMF icra kurulunda söz sahibi olan ülke sayısı 60'a yaklaşacak.

IMF, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra uluslararası ödemeler sisteminde oluşabilecek tıkanmalara müdahale etmek amacıyla kurulmuştu. Fakat 1980'lerde fonksiyonu bir miktar değişti. Bu yıllardan itibaren IMF, gelişmekte olan ülkelerde liberal ekonomik sistemlerin kurulmasına öncülük etmeye başladı. Liberal ekonomiye geçişin özellikle başlangıç aşamaları acı verici olduğundan bu yıllarda IMF, birçok gelişmekte olan ülkenin korkulu rüyası haline geldi. Birçok ülke IMF'ye tepki göstermeye başladı.

Özellikle 2000 yılından sonra Latin Amerika ülkeleri, IMF politikalarından uzaklaştı. Bu yıllarda Venezüella'da H. Chavez tarafından canlandırılan Bolivarcı bağımsızlık ruhu neredeyse Latin Amerika'nın tamamında IMF politikalarının reddine yol açtı.

Aynı yıllarda Türkiye'de ise IMF'nin önerdiği liberal ekonomik politikaların başarılı olduğunu gördük. Dolayısıyla hem artan ekonomik gücü hem de IMF politikalarının başarılı bir örneği olması nedeniyle icra kuruluna kabul edilmesi beklenen olumlu bir gelişme ve şaşırtıcı değil.

Çünkü IMF-Dünya Bankası sisteminin İkinci Dünya Savaşı sonrasındaki sistemle yola devam edemeyeceği açıktı. Bugün artık ABD ve Avrupa'nın ekonomik sorunları o kadar ciddi hale geldi ki dünya ekonomisindeki iyileşme umutları Çin, Brezilya ve Türkiye gibi hızlı büyüyen ekonomilere bağlanmış durumda.

Ne var ki geçtiğimiz hafta Çin'den gelen büyüme verileri iyileşmenin öyle kolay olmayacağını bir kez daha gösterdi. Çin'in büyümesi son yılların en düşük rakamı olan 7.6'ya geriledi. Gelişmiş ülkelerin ekonomik sorunları, Türkiye ve Çin gibi ekonomik dinamizmi çok yüksek ülkeleri bile yavaşlatmaya başladı.

Dolayısıyla IMF-Dünya Bankası sisteminin çok ciddi bir revizyona tabi tutulması veya yepyeni bir uluslararası sistemin oluşturulması kaçınılmaz görünüyor. Fakat her değişim gibi bu sistem değişikliği de hızlı ve kolay olmayacak.

Tüm bu değişim sürecinde dünya ekonomisinde durgunluk, yüksek petrol fiyatları, ekonomik iktidar savaşları gerçekleşecek. Yani dünya ekonomisinde söz sahibi olmak isteyen her ülkeyi önümüzdeki yıllarda daha fazla rekabet bekliyor olacak.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir deniz iki ülke

Geçtiğimiz yıl tüm dünyada olduğu gibi Türkiye’de de Yunanistan’ın içinde bulunduğu durum sıkça tartışıldı. AB sürecinde Yunanistan, dünyanın en borçlu ülkelerinden biri haline gelmişti. Hâlâ da öyle. Bu borcu makul bir düzeye indirmesi için de en az on yıla ihtiyaç var.

Ekonomik krizler her koşulda demokrasiyi zedeler. Yunanistan da bu kurala uygun olarak tekrarlayan seçimler ve koalisyonlarla boğuşuyor. Antik Yunan’da da, Peleponnes Savaşı öncesi Atina bir bolluk ve refah dönemi yaşamıştı. Bu dönemde Atina demokrasisi zirveye çıkmış ve o zamana kadar dünyada eşi benzeri görülmeyen bir politik sistemin tadını çıkarmıştı. Ne var ki Peleponnes Savaşı ile birlikte demokrasi konusunda şüpheler arttı. Bazı filozoflar demokrasinin Atina’yı, Sparta karşısında güçsüz hâle getirdiğini iddia etmeye başladı. Bu filozoflar arasında **Sokrates** ve **Platon** da vardı.

O dönemin demokrasisinin en temel problemi çoğunluğun azınlığa tahakküm etmesiydi. Bu sorunun çözümünün iktidarın sınırlanması olduğunu öneren filozoflar oldu. Peki, ama iktidar neye göre sınırlanacaktı? Bu noktada insan olmanın bazı temel hakları beraberinde getirdiği ve çoğunluk ne kadar isterse istesin bu hakların ihlal edilemeyeceği tartışılmaya başlandı. Hâlâ da tartışılıyor.

Bir ülkede yaşayan insanların mutluluğunun sağlam bir ekonomi ile doğrudan bağlantılı olduğunu biliyoruz ama bu koşulun tek başına bir şey ifade etmediği de açık. Gelişmişliğin ve mutlu bir toplum yaratmanın birçok başka unsuru var. Ortalama eğitim yaşından, insan haklarına, kişi başına düşen doktor sayısından, estetiğe kadar birçok unsur birleşerek toplumsal refahın ne kadar olduğunu belirliyor.

Örneğin Türkiye turizm konusunda Yunanistan’la kıyaslanmayacak kadar zengin bir ülke. Tabii bu durum lüks tesisler ve yatak sayısı gibi konular gözönünde bulundurulduğunda böyle. Geçtiğimiz yıl tatilimi Assos’a yakın bir koyda geçirdim. Dünyanın en güzel denizi, harika bir kumsal, plastik sandalyeler, fiyatları her gün değişen restoranlar, plajda çöpler, Her tarafta kafasına göre bir mimari ile inşaat yapanlar, kafalarda kırılan bira şişeleri ve deve güreşleri ile alışıldık bir tatil bölgesiydi. Bu bölgede tatil yaparken denizin karşı tarafındaki Midilli Adası’na bakıp merak etmekten kendimi alamamış ve bir sonraki yıl oraya gitmeye karar vermiştim. Şimdi Midilli’nin Molyvos köyündeyim.

Midilli’yi size şöyle özetleyeyim: Harika bir mimari, güler yüzlü insanlar, standardize olmuş fiyatlar, ahşap ve hasır ağırlıklı çok şık mobilyalar, Yeşil, mavi ve taş ev mimarisinin keyifli uyumu, heykeller, rembetikolu restoranlar, uzo eşliğinde Sappho şiir geceleri...

Bu iki tabloyu kıyasladığımda bir ülkenin zenginleşmesinin tek başına ne kadar yetersiz olduğunu bir kere daha anlıyorum. Kültür üretmek ve bu kültürü yaşamın pratiği içine taşımak ayrı bir mücadele gerektiriyor. **Ürettiğin kültürü tarih kitaplarında bir gurur vesilesi olarak istiflemek yerine hayatın içine taşımak, zenginleşmekten çok daha zor ve uzun bir yol.** Bu yolda eğitime ve azınlığın çoğunluğa tahakküm etmediği bir demokrasiye ihtiyacımız var. Ve sanırım biz henüz bu yola girmiş bile değiliz.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Orta gelir tuzağında Türkiye

Türkiye’de son aylarda “**Orta Gelir Tuzağı**” kavramı sıkça gündeme geliyor. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül’ün de vurguladığı orta gelir tuzağı kavramı iktisat literatürüne ilk olarak 2007 yılında girdi.

Homi Kharas ve Indermit Gill, 2007’de yayımladıkları Asya ülkelerinin büyüme problemleri ile ilgili “Bir Doğu Asya Rönesansı- An East Asian Renaissance” adlı kitapta bu sorunu tanımladılar. Bu çalışma sonrasında da orta gelir tuzağı kavramı gerek akademisyenler gerekse gazeteciler tarafından sıkça kullanıldı.

Aslında iktisatçılar çok uzun süredir benzer bir kavram olan “**Fakirlik Tuzağı**” kavramını kullanıyorlardı. Dolayısıyla önce fakirlik tuzağını tanımlamakta fayda var. Fakirlik tuzağı, sınırlı doğal kaynağa sahip, sermaye kısıtları yaşayan, kötü bir eğitim sistemine sahip ve yozlaşmış hükümetler tarafından yönetilen ülkelerin içinde bulunduğu durumu tanımlamak için kullanılıyor. Bu ülkelerin dışarıdan bir destek gelmedikçe fakirlikte sıkışıp kalan kaderlerini kıramayacağı düşünülüyor.

Bugüne kadar bu tuzağa yakalanmayıp kişi başına düşen milli gelirini on bin doların üzerine çıkaran ülkelerin büyümeye devam edeceği varsayılıyordu. Bu yaklaşıma göre bir ülke bir kez orta gelir düzeyini yakalamışsa er veya geç zengin ülkeler ile arasındaki farkın kapanacağı düşünülüyordu.

Fakat artık elimizde durumun böyle olmadığını görecektik kadar örnek var. Günümüzde orta gelir düzeyinde sıkışıp kalan ülkelerin sayısı, büyümeye devam edip zengin ülke statüsüne geçenlerden daha fazla. **Economist** dergisinin yayımladığı bir araştırmaya göre 1960’dan bugüne sadece 13 ülke orta gelir tuzağına yakalanmadan yoluna devam edebildi. 1960’da yüksek gelir grubunda 19 ülke vardı. Bugün ise 32.

Sınıf atlayan ülkelerin başını Güney Kore, İsrail, Yunanistan ve Tayvan çekiyor. Türkiye ve Brezilya gibi orta gelir tuzağına yakalanması muhtemel ülkeler için ise en iyi model ülke Güney Kore.

Güney Kore’nin yüksek gelir grubuna tırmanırken teknoloji alanına ciddi yatırım yaptığını biliyoruz. Fakat teknoloji ve inovasyon meselenin sadece bir yönünü oluşturuyor. **Orta gelir tuzağı kavramını ortaya atan Kharas ve Gill, bu tuzaktan kurtulmak isteyen ülkelerin inovasyondan başka adımlar da atması gerektiğini öne sürüyor. Özelleştirme, merkezî ekonomik yapıdan kurtulmak ve gelir dağılımını düzeltmek gibi adımlar.**

Merkezî ekonomik yapıdan kurtulmak önemli, çünkü modern ekonomilerde karar alma mekanizmalarının hızlı olması gerekiyor. Inovasyon için eğitim sistemini etkin işler hâle getirmek gerekiyor. Herkese belli bir kalitenin üstünde eğitim hakkı ve üniversitelere yatırım yapılması bu aşamada önem kazanıyor. Gelir dağılımını düzeltmek ise herkese eşit şans tanıyarak çok sayıda insanın potansiyelini ortaya koyacak altyapıyı yaratmak anlamına geliyor.

Gördüğünüz gibi Türkiye, özelleştirme dışındaki diğer koşulları yerine getirmekten uzak bir politika izliyor. AK Parti eğitim sistemini defalarca yenilemek için adımlar attı. Fakat tüm bu girişimler sistemi kötüleştirmekten başka bir işe yaramadı. Üniversiteler, hem mevcut iktidar döneminde hem de ondan önceki iktidarlarda kontrol edilmesi gereken bir öcü olarak ele alındı. Üniversiteleri maddi olarak destekleyip özerkleştirmek yerine YÖK ile başlayan merkezîleştirme süreci gittikçe katılaştı. Üniversite hocalarına, sağı solu belli olmayan kontrol edilmesi gereken bireyler olarak yaklaşıldı.

Gelir dağılımını düzeltmek için bugüne kadar hiçbir adım atılmadı. Toplumun önemli bir kesimi her gün karnını nasıl doyuracağını derdinde olduğundan potansiyelinden çok uzak yaşamlara mahkûm oldu ve hâlâ da

olmaya devam ediyor.

İktidarlar, halka hiçbir zaman güvenmediğinden merkezî yönetim yapısından hiçbir zaman vazgeçilmedi. Demokrasi tehlikeli bir unsur olarak ele alındı. Özel sözleşmeler sistemi bile işler hâle getirilemedi. İnsanlar noterlere, her şeye olmaz diyen bürokratik yapıya mahkûm edildi.

Dolayısıyla yazılarımda sıkça vurguladığım noktaya geri dönüyorum. **Milli geliri on bin dolarlar düzeyinden kırk bin dolara çekmek çok zor ve uzun bir yol. Ve ne yazık ki bu yolda ilerlemek üzere henüz bir adım atmış değiliz.**

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bürokrasi bataklığı

Gökhan Karabulut 13.08.2012

Orta gelir tuzağından kurtulmak için Türkiye'nin, bürokrasiden olabildiğince arınmış ve hızlı hareket edebilen bir ekonomik sistem oluşturması gerekiyor. **Bürokrasiden kurtulmanın ön şartı ise devletin vatandaşla güvenmesi...**

Ne var ki bir ülkede bu bakışın oturması öyle kolay gerçekleşmiyor. Öncelikle insanlarımızın çıkarılan her yasayı atlatmak için bir yol bulması sorunu, önemli bir engel olarak karşımızda duruyor.

Bu sorun, sürekli ek yasalar ve yönetmelikler çıkarılmasına neden olurken, bir süre sonra dürüstçe iş yapmaya çalışan girişimciler bürokrasinin çıkmaz sokaklarında kaybolmaya başlıyorlar. Onlar da sistemin bir parçası olmak zorunda kalıyorlar.

Örneğin **neredeyse her hafta, Tarım Bakanlığı onaylı zayıflama ilaçları nedeniyle birkaç vatandaşımız hayatını kaybediyor.** Sadece zayıflama ilaçları değil her türlü derde deva birçok ürün tarım bakanlığı onayı ile raflarda yerini alıyor.

Yeni yasalar çıkartılıyor. Ama bu ilaçların üreticileri her zaman bu yasaların etrafından dolaşacak bir yöntem buluyorlar. **Sağlık Bakanlığı'nın kontrolünden kaçmak için bu ilaçları, besin takviyesi veya doğal ürün adı altında piyasaya sürmek bugünlerde kullanılan en yaygın yöntem.**

Son günlerde hangi radyo kanalını açsanız Tarım Bakanlığı onaylı bin bir derde deva bir ürüne rastlıyorsunuz. Bu ürünleri üreten ve satanlar, genellikle küçük firmalar olduğundan herhangi bir ceza uygulamasında hemen yeni bir şirket kurularak yola devam etmek mümkün. Şirketin sahibi yasaklı hâle gelmişse sıra amcaoğluna geliyor.

Hükümet, Sağlık Bakanlığı kanalıyla düzenli olarak vatandaşları uyarıyor. Ama görüldüğü kadarıyla bu uyarılar yetersiz kalıyor. Sıradaki çözümün çok daha ayrıntılı yasalar ve yönetmelikler olduğunu biliyoruz.

Fakat iş bu noktaya geldiğinde gerçekten dürüstçe gıda takviyesi üreten girişimciler piyasaya herhangi bir ürün çıkarmak istediklerinde bürokratik bir dağ ile karşılaşacaklar. Kısaca piyasanın bir ayağı

bürokrasi nedeniyle sakatlanacak.

Üstelik de var olan yasaların çevresinden dolaşma tekniğini bir tek küçük şirketler uygulamıyor. Bugün birçok büyük şirket de istediği zaman tüketiciyi koruyan yasaları atlatabiliyor.

Son günlerde dostlarımdan sıkça duyduğum bir örnek de Turkcell Superonline'dan... Bu örnekte fiber optik internet aboneleri iki yıllık sözleşmelerinin dolmasına bir hafta kala aranıyor ve yüzde 20 daha ucuza iki kat hıza geçmek ister misiniz diye soruluyor. "İstediğim zaman eski paketime geri dönebilir miyim" sorusuna ise "tabii ki" cevabı veriliyor.

Ne var ki iki önemli konuda tüketiciye bilgi vermeyi unutuyorlar. Bunlardan ilki yeni geçtikleri paketi kotalı olduğu. İkincisi ise eski paketlerine geri dönmek için 150 TL vermeleri gerektiği... Bu noktadan sonra tüketici isterse yasal yollara başvurabilir. Ama çok az insanın böyle bir sorun için en az iki yıl sürecek bir yasal mücadele başlatmayı göze aldığını tahmin edebilirsiniz.

Şimdi bu yöntemin dünya standartlarında önemli başarıları imza atan Turkcell'in CEO'su Süreyya Ciliv tarafından icat edilmediği kesin. Belli ki daha alt seviyede bir yönetici, kendine verilen satış hedefini gerçekleştirmek için bin bir derde deva gıda takviyesi yöntemini uyguluyor. Yasanın pratik olanaksızlıklarından yararlanıyor.

Ama işte dönüp dolaşıp aynı yere geliyoruz. Bu tarz sorunlar yeni yasalar ve yeni yönetmelikleri beraberinde getiriyor. Bu durum ise bürokrasi bataklıkları büyütüyor ve basit bir işi gerçekleştirmek için bile inanılmaz angaryalar yüklenmek gerekiyor ve Sonuç olarak Aziz Nesin'in gerçek üstü görünen ama gerçek olan hikâyelerindeki gibi bir Türkiye'de yaşamaktan bir türlü kurtulamıyoruz.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Bir Anadolu Masalı daha

Gökhan Karabulut 27.08.2012

Güneydoğu'da yeni barajlar su tutmaya başlamış. Şırnak, Silopi ve Aslandağı barajları biterken sırada yedi baraj daha var. Gazetelerdeki haberlere göre bu barajlar, ekonomik etkilerinin yanı sıra güvenlik etkileri de hesap edilerek inşa edilmiş.

Çünkü baraj göllerinin su biriktirdiği alanlar PKK'nın geçiş alanları. Barajlarla birlikte hem bu geçiş alanları hem de PKK'nın kullandığı bazı mağaralar su altında kalacak. Kürtlere ısrarla demokratik haklarını vermeyelim. 331 km. sınırı da korumayalım. Bunun yerine bölgeyi sular altında bırakalım olsun bitsin. Ne var ki çözümün bu şekilde geleceğine inanmak en hafif tabirle saflık olarak tanımlanabilir.

Ama benim burada üzerinde durmak istediğim konu barajların terör ve güvenlik üzerindeki etkileri değil. Uzun vadeli çevresel ve ekonomik etkileri.

Her yaptığımız barajda kısa süreli bir ekonomik fayda nedeniyle birçok tarihî veya doğal alanın geri dönülemez bir şekilde kaybedildiği artık sır değil.

Bu nedenle gazetelerdeki baraj haberlerini okuduğumda **Nuri Bilge Ceylan'ın *Bir zamanlar Anadolu'da*** filminin o muhteşem sahnesi aklıma geldi.

O sahnede yaşadığı duruma yabancılaşan doktor şöyle diyordu:

“Uzaklarda yağmur yağıyor. Yağsın... Yüzyıllardır yağıyor. Ne fark eder? Yani şairin dediği gibi gene yıllar geçecek ve geride benden bir iz kalmayacak. Yorgun ruhumu karanlık ve soğuk kuşatacak.”

Doktorun bu sözlerine Arap şöyle cevap veriyordu:

“Şimdi sıkılır edersin de, bir gün gelir burada yaşadığın şeyler hoşuna bile gidebilir. Çoluk çocuk sahibi olunca anlatacak bir hikâyen olur fena mı? Bir zamanlar Anadolu'da dersin, işte böyle ücra bir yerde görev yaparken, işte böyle böyle bir gece yaşamıştık dersin. Anlatırsın yani ne bileyim. Masal gibi...”

Yüzyıllar sonra bu barajlardan arda kalan bataklıklara bakan biri de belki benzer bir masal anlatır çocuklarına. Bir zamanlar Anadolu'da terör varmış. Sınır varmış diye başlayarak...

Tabii burada standart argüman devreye girer. İyi hoş diyorsun ama işin ekonomik boyutu ne olacak? Geçtiğimiz hafta bizim gazetelerde bu baraj haberleri yayımlanırken **Washington Post**'ta yayımlanan başka ilginç bir haber gözüme ilişti.

Habere göre ABD'nin sörf yapmaya uygun bölgelerinden Porto Riko sahillerine yapılan ev inşaatları resifleri yok ettiğinden dalgaların da azalması sözkonusuymuş. Bu nedenle Duke Üniversitesi'nden iktisatçı **Chad Nelson** bu tarz ekonomik argümanlara karşı bir sörf dalgasının ekonomik değerini araştırmış.

Chad Nelson'ın çalışması sörf dalgalarının bedava olmadığını gösteriyor. Çalışmada bu dalgalara ulaşmak için sörfçülerin yılda iki milyar dolar harcadığını hesaplıyor. Yani sörfçüler için bu dalgaların değeri yıllık iki milyar dolar. Dolayısıyla iş ekonomik hesaplara gelince, doğanın değerini sıfır hesaplamanın yanlış ekonomik kararlara yol açtığı açık.

Belki yukarıda anlattıklarımın sonra size biraz çelişkili gelecek ama objektif bir analiz yapmak için bir durumu daha gözönünde bulundurmakta fayda var. **S. Zizek**'in yıllardır vurguladığı gibi bazı çevreciler, günümüz dünyasının en muhafazakâr topluluklarını oluşturuyorlar. Genetik, tıp bilgisayar teknolojileri de dâhil olmak üzere her türlü gelişmenin karşısındalar. Her gelişmeye, aman doğaya müdahale etmeyelim yaklaşımı ile muhalefet ediyorlar.

Benim bahsettiğim bu derece katı bir muhafazakârlık değil. Doğayı tabii ki şekillendireceğiz. Bu durum, doğanın bir parçası olan insanın bir gerçeği. Ama en azından **üç günlük elektrik için veya sınırları korumak için doğada binlerce yıl sürecektir bir tahribata yol açmanın ekonomik bir anlamı olmadığını kabul edelim.**

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Ne gerekiyor, ne yapıyoruz

Gökhan Karabulut 03.09.2012

Türkiye’de orta gelir tuzağı ile ilgili yapılan ayrıntılı birkaç çalışmadan biri de Marmara Üniversitesi İngilizce İktisat Bölümü Öğretim Üyesi **Prof. Dr. İbrahim Öztürk** tarafından gerçekleştirildi.

Öztürk, MÜSİAD için gerçekleştirdiği **“Türkiye’nin kalkınmasında yeni bir dönüm noktası: Orta gelir tuzağı”** adlı bu çalışmada Türkiye’nin orta gelir tuzağına yakalanma riskini ve yapılması gerekenleri inceliyor. Bugün Haziran 2012’de yayımlanan bu çalışmanın sonuçlarını özetleyeceğim.

Öztürk’e göre Türkiye ekonomisi 1970-2000 yılları arasında fakirlik tuzağında yatay bir seyir izledi. Özellikle 70’li ve 90’lı yıllarda iç konjonktürün yanı sıra dış konjonktürün de kötüleşmesi (Petrol krizi ve ERM krizi) Türkiye ekonomisine kaotik dönemler yaşattı.

70’li yıllarda ekonomi dışa kapalı olduğundan sorun, kendini karaborsa ve kıtlık şeklinde gösterirken, 90’lı yıllara 1994 krizi ve sonrasında yaşanan kötü kriz yönetimi damgasını vurdu.

Ardından Türkiye’nin 2000’li yıllarda ise fakirlik tuzağından kurtulmasına şahit olduk. Öztürk, bu gelişmenin öne çıkan sebeplerini şöyle özetliyor: tek parti yönetimi ve güçlü bir liderlikle gelen istikrar, dış ortamın uygun olması, AB üyelik müzakere süreci, kriz sonrası reform paketleri, kriz sonrası reform paketleri.

Bu olumlu gelişme sürecine rağmen daha alınacak çok yol olduğunu biliyoruz. Çünkü çalışmada da işaret edildiği gibi bugün Türkiye, kişi başına düşen milli gelirden on bin dolarlar düzeyine gelmesine rağmen 53 OECD ülkesi içinde kişi başına düşen milli gelir sıralamasında hâlâ en alt sıralarda yer almaktadır. Dünya Rekabet Ligi’nde 132 ülke arasında 62. sırada ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Endeksi sıralamasında 83. sıradadır. Yani yapılacak çok şey var.

Ne var ki 2008 yılından itibaren Türkiye’nin orta gelir tuzağında olduğunu gösteren unsurlar belirgin hâle gelmeye başladı. **Çalışmaya göre orta gelir tuzağındaki yatay seyrimizin öne çıkan nedenler uzun vadeli reformların yavaşlaması, yeniden hortlayan antidemokratik dayatmacı ve millete karşı saygısız yönetim anlayışı oldu.**

Bu süreçte potansiyel büyüme oranı yerinde sayarken hâlâ hızla büyümeye çalışan Türkiye ekonomisi aşırı ısındı ve cari açık problemi gittikçe kötüleşti. Büyüme cari açığa endeksli hâle geldi.

Yani Türkiye’yi fakirlik tuzağından kurtarıp orta gelire çeken düşük varlık fiyatları, rekabetçi ücretler, bugün bu noktadan daha da ileri gitmek için yeterli olmuyor.

Çünkü orta gelir düzeyine çıkarken kullandığımız düşük katma değerli, düşük ve orta teknoloji ürünlerle elde edilebilecek rekabet avantajı üst sınırlarına kadar kullanıldı.

Türkiye artık bu noktadan ileri büyümek için üretilmediği yüksek katma değerli ve teknoloji ara malların ithalatını hızla artırıyor. Dolayısıyla biz büyümeye çalıştıkça artan cari açık nedeniyle ekonominin kırılganlığını artırıyor.

Çalışmanın sonuç ve öneriler kısmında yeni reformların önemi vurgulanıyor. Bu önerileri şöyle özetleyebiliriz:

1. Rekor düzeyde düşük seyreden tasarruf düzeyinin makul düzeylere çekilerek dış finansman ihtiyacının azaltılması;
2. Demokratik bir anayasal çerçevenin hazırlanarak ülke insanının özgürce yaratıcılığının ortaya çıkmasının sağlanması;

3. Yatırım destek sisteminde kısa vadeli pansuman niteliğindeki önlemlerden çok uzun vadeli bir stratejiye önem verilmesi;
4. Siyasi istikrar, toplumsal mutabakat, katılımcılık, işleyen bir ehliyet-liyakat sistemi, şeffaflık ve denetim gibi kaliteli yönetim unsurlarının sağlanması;
5. Şu anda dünya genelinde 57. sırada bulunduğumuz uzmanlaşma endeksinde, 52. sırada bulunduğumuz iş ikliminde gelişmişlik endeksinde ve 67. sırada bulunduğumuz inovasyon sıralamasında daha üst sıralara çıkmak için gerekli reformların yapılması;
6. İnnovasyon için temel eğitim alanında ilerlemeler sağlanması, özgür ve desteklenen bir üniversite ortamının yaratılması;
7. Beyin göçünün engellenmesi;
8. Lokomotif sektörlerin belirlenip bu sektörler açısından Türkiye'nin bir cazibe merkezi hâline getirilmesi.

Çalışmada bahsedilen birçok öneri içinde ön plana çıkanlar bunlar. Oysa hükümetin gündeminde ön plana çıkan unsurlar farklı:

1. Basın patronlarına açık duyurularla kimlerin atılacağına işaret edilmesi;
2. Bir türlü tam kontrol edilemeyen üniversiteleri kontrol altına alacak yeni yöntemler belirlenmesi;
3. Türkiye'nin çıkarına olup olmadığı belli olmayan Suriye yönetiminin değiştirilmesi;
4. Terör sorunun, işe yaramadığı uzun süredir bilinen güvenlik önlemleri ile halletmeye çalışılması;
5. Artık siyaset kulislerinde bile gerçekleştirilmesine şüpheyile bakılan Anayasa reformunun gerçekleştirileceğine halkın inandırılması;
6. Zaten geçmişte kalmış politik stratejisi ile ezildiği kadar ezilen CHP'ye ve onun tabanıyla 21. yüzyılın gerçekleri arasında sıkışıp kalan lideri Kemal Kılıçdaroğlu'na sık sık yüklenilmesi.

İşte hızla değişen dünyada yapmamız gerekenler ve yaptıklarımız...

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

SBS değişiyor ama niye

Gökhan Karabulut 10.09.2012

Bugüne kadar birçok iktidar, lise ve üniversite sınavlarını değiştirerek eğitim sistemini daha etkin hâle getireceğine inandı. Bu nedenle sınav sistemi defalarca değişti.

Fakat her defasında da sınav sistemini değiştirmek ile daha iyi işleyen bir eğitim sistemine

ulaşamayacağımız görüldü. Buna rağmen geğtiğimiz hafta Milli Eğitim Bakanlığı, SBS sınav sitemini bir kez daha değiştireceğini açıkladı.

Yeni sistemin ne olacağı bilinmiyor. Bildiğimiz şu anda yeni sistem konusunda şalışmalara başlanmış olduğu.

Bu aşamada lise giriş sınavının amacının ne olduğunu sormakta fayda var. Bir genç, neden lise giriş sınavında başarılı olmak ister? Cevabı çok basit. Daha iyi bir liseye girmek için.

Daha iyi lise dediğimiz zaman aklımıza gelen kriterler neredeyse bütün dünyada aynı. Öğrencinin yeteneklerini iyi tesbit edip, onu bu alanda en iyi eğitim veren üniversiteye hazır hâle getirebilen lisenin iyi bir lise olduğunu söyleyebiliriz.

Diyelim ki bir lise, öğrencilerinden bir grubun tıp fakültesine girerek orada başarılı olmasını hedefliyor. Bu amaçla da güncel makaleleri okumasını sağlayabilecek kadar Latince ve İngilizce öğretiyor. Birçok biyoloji ve kimya projesine yönlendiriyor. Ayrıca anatomi gibi seçmeli dersler vererek bu öğrencileri tıp fakültesine hazırlıyor. Bugünkü sitemle, bu yetenekteki öğrenciler tıp fakültesine girebilir mi? Cevap maalesef hayır...

Çünkü biyoloji ve kimya dallarında yetenekli olan bu öğrencilerin tıp fakültesine girmesi için gece gündüz test çözmesi ve dershaneye giderek matematikten Türkçe'ye kadar birçok alanda test kurdu olarak yetiştirilmesi gerekiyor. Dolayısıyla iyi lisenin tanımı değişiyor. Üniversitelere gelen öğrenciler ise yeterli donanıma sahip olmaktan uzak hâle geliyor. Gençler kaderlerinde neresi varsa o üniversiteye yerleşiyorlar. **Sistem adil ama etkin değil.**

Böyle bir sistem dünyanın hiçbir yerinde işlemiyor. Buna verilebilecek en iyi örnek Japonya. Japonya'daki sistem Türkiye'ye çok benziyor. Japonya'da da üniversitelere giriş merkezi sınavla. Dolayısıyla Japon eğitim sistemi de dersanelere mahkûm olmuş durumda. Dolayısıyla Japonya üniversitelerine ne kadar para aktarırsa aktarsın bilimsel bir başarı yakalayamıyor. Japon şirketlerinin ürettiği teknoloji sizi aldatmasın. Japon üniversitelerinden Nobel ödülü alacak kadar önemli buluşlar asla çıkmıyor.

Özetle hem etkin hem de adil bir eğitim sisteminin temelleri ise üniversiteye giriş yöntemiyle doğrudan bağlantılı. Bu konuda da dünyayı yeniden keşfetmeye gerek yok. **Üniversiteye giriş kararını merkezi yapılardan uzaklaştırıp üniversitelerin ilgili bölümlerine bırakan sistemler başarılı oluyor.**

Fakat Türkiye'de böyle bir sisteminin bugünkü yapıyla örtüşmeyeceğini söyleyebilirim. Çünkü bu sistemde adaleti sağlamak için birtakım önlemler alınmazsa torpil mekanizmalarının işleyeceğine hiç şüphesiz yok.

İşte bu noktada performans kriterleri ve bu kriterlere bağlı bir ücret sistemi önem kazanıyor. YÖK veya benzeri bir üst kurulun her yıl objektif kriterlere dayanarak üretecekleri bir derecelendirme sistemi ve bu sisteme dayanan bir ücretlendirme her şeyi değiştirir.

Mezun olan öğrencilerin ne kadarının iyi üniversitelerin yüksek lisans ve doktora programlarına burslu olarak girebildiği, ne kadar mezunun iş bulabildiği, uluslararası ödüller, yayınlar ve girişimcilik alanındaki başarıları o üniversitenin sıralamasını ve öğretim üyelerinin performansını etkilediği sürece sistem etkin işleyecek ve de adil olacaktır.

Buna bir de öğretim üyelerinin yayın performansları gibi kriterler de eklenirse sitemin doğru yöne doğru ilerleyeceğini söyleyebiliriz.

Bu şekilde işleyen bir üniversite sisteminin olumlu etkileri, lise ve ilköğretim eğitime de mutlaka yansımacaktır. Çünkü bu sisteme kendi öğrencisini seçen ve o öğrencilere seçmeli dersler ile üniversiteye hazırlayan bir yapı daha uygun olacaktır.

Böylesine köklü bir değişim yapmanın kolay olmadığını biliyorum. Ama bu değişimi yapmadan SBS sistemini değiştirerek en ufak bir ilerleme kaydedemediğimiz ortada.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Büyüme yavaşlarken

Gökhan Karabulut 17.09.2012

Türkiye son çeyrekte de benzer bir büyüme performansı sergilerse yüzde dört olan 2012 büyüme hedefinin gerçekleşmesi imkânsız. **Gerçekleşecek olan büyüme yüzde 2,5 ile üç arası bir yerlerde olacak. Bu nedenle yakınmalar daha yüksek sesle dile getirilmeye başlandı.**

Geçen yılların endişe kaynağı olan cari açık sorunu ise daha iyi bir yola girmiş görünüyor. 2012'nin ilk yedi ayında ihracat 11 milyar dolar artarken ithalat iki milyar dolar azaldı.

Cari açığı azalma ise 16 milyar dolar. Sermaye girişi ise devam ediyor. Yani cari açık, hızla sorun olmaktan çıkıyor.

Ekonomide frene basıldıkça büyüme yavaşlıyor ve cari açık da bu durum ile bağlantılı olarak azalıyor. Hem de en önemli ihracat pazarlarımızdan AB kriz yaşıyor.

Büyümenin yavaşlaması ise vergi gelirlerini azaltıyor. Bütçe dengesi bozuluyor. Hâl böyle olunca geçtiğimiz hafta bazı ürün gruplarında vergi artışına gidileceği yönünde söylentiler çıktı. **Maliye Bakanı Mehmet Şimşek** bu söylentileri yalanlasa da **büyümenin böyle devam etmesi durumunda er veya geç beklenen vergi artışları da gelecektir.**

Sanayicilerin bir kesiminden de yavaşlamanın çok hızlı olduğu yönünde yakınmalar gelmeye başladı. **Ekonomi Bakanı Zafer Çağlayan** üzerinde bu baskıyı hissetmiş olmalı ki geçtiğimiz hafta büyümedeki yavaşlamanın gereğinden fazla olduğu yönünde açıklamalar yaptı.

Eleştirilerin odak noktası ekonomik konularda koordinasyondan sorumlu Başbakan Yardımcısı Ali Babacan ve Merkez Bankası Başkanı Erdem Taşçı...

Oysa ekonomi kendine özgü kurallarını işletiyor. Dünya genelinde rekabet gücünüz yüksek değilse ithal aramalına dayalı bir üretim yapınız varsa kaçınılmaz sonuç bu...

Her zaman olduğu gibi cari açık ile büyüme arasına sıkışıp kalıyoruz. Hele bir de dünya konjonktürü daralma eğilimindeyse işler daha da zorlaşıyor.

Rekabet gücünü arttırmak ise öyle kolay değil. Bütün yapının ve kafaların içinin değişmesi gerekiyor. **İleri teknoloji ve katma değer gerekiyor.** Ne var ki şu anda birçok üreticinin meseleye bakışı bu yönde değil.

Üniversiteler ise bilim ve teknoloji üretmekten ziyade YÖK'ün gittikçe daha sert inmeye başlayan çekici ile uğraşıyorlar.

Türkiye'de rekabetçi bir sanayinin neden oluşmadığını çok iyi gösteren örneklerden biri, *Milliyet* gazetesinde birkaç gün önce yayımlanan bir röportajda gözüme çarptı.

Röportaj doğal taş sektöründe ihracat yapan bir firmanın ortağı olan **Tevfik Türker**'le yapılmıştı.

Türker, blok taş ihracatına getirilen sınırlandırmalardan yakınıyordu. Bu sınırlandırmalar kaldırılırsa ve bir de Hindistan'ın uyguladığı kotaları kaldırtmayı başarısak Türkiye'nin mermer ihracatının uçacağını iddia ediyordu.

Mermeri veya diğer doğal taş ürünlerini, blok olarak ihraç etmek doğal taş ihracatçısının sıkça dile getirdiği bir istek. Böyle olunca biz taşı ham blok olarak işlemeden ihraç ediyoruz. Çin ve İtalya alıyor. Kesip işliyor ve yüksek bir katma değer yaratarak satıyor.

Bu katma değeri yaratmak emek ve yatırım istiyor. Kesme makineleri alacaksınız, tasarım yapacaksınız, pazarlama ve lojistik ağı kuracaksınız. Zor iş. Kim uğraşacak...

Onun yerine alırım kamyonları, iş makinelerini Almanya ve İsveç'ten. Kesip kesip satarım dağı taşı. Daha az yatırım. Daha az risk. Daha hızlı para.

Bir taraftan ileri teknoloji üretecek yapıları desteklerken diğer taraftan bazı üreticilerin ticarete yukarıda anlattığım tarzdaki bakış açısını değiştirmemiz gerekiyor.

Aksi takdirde büyüme ile cari açık arasında daha çok gider geliriz.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

GDO'lu ürünler ve gıda problemi

Gökhan Karabulut 24.09.2012

Artan insan nüfusunu beslemek her ülke için bir sorun. Bu sorunu çözmek için atılan her adım beraberinde başka sorunları da getiriyor. Son olarak GDO'lu ürünler ile ilgili Fransa'da yapılan bir araştırma dünya gündemine oturdu.

Caen Üniversitesinden biyolog Gilles Eric Serallini ve ekibinin yayımladığı araştırmanın sonuçlarına göre bazı ilaçları dayanıklı hâle gelmesi için genetiği değiştirilen bir mısır türü ile bazı kanser türleri arasında bağlantı bulundu. Çalışma henüz fareler üzerinde denenmiş. Bu tarz araştırmaların net bir sonuç vermesi için çok fazla insanın uzun bir süre gözlenmesi gerekiyor. Dolayısıyla bu konuda nihai bir sonuç elde etmek için 20-30 yıl daha beklememiz gerekiyor. Ayrıca bu araştırmanın GDO'lu ürünlerin sadece bir türü için yapılmış olduğunu hatırlatmakta fayda var.

Ama diğer türler için de benzer sonuçlar ortaya çıkması beni pek şaşırtmaz. **Çünkü insanlar, ne zaman gıda tüketim formatında bir değişiklik yapsa sağlığının bu yeni duruma adapte olması zaman alıyor.**

Hominidlerde ilk et tüketimi 3,5 milyon yıl önce başlamış. Uzmanların iddiasına göre insanlar, bu tüketim biçimine bugün bile tam olarak alışmış değil. Atalarımızın yaklaşık 1,5 milyon yıl önce ateşi kontrol altına alıp bu etleri pişirerek yemeye başlamasının ise insan üzerinde etkileri hâlâ son derece yıkıcı olmaya devam ediyor. Doğrudan ateşe maruz kalan etlerin kanserojen olduğu artık net bir şekilde ispatlandı. Yani insan genetiği ateşte pişirilmiş etlere henüz adapte olmuş değil.

Bitkisel gıdalarla çok daha uzun bir geçmişimiz var. Ne var ki tarım devriminin gerçekleşmesi ile bitkisel gıdalar da sorun olmaya başlıyor. Çünkü tarım devrimi ile birlikte insan, doğadan aldığı bitkilerin daha verimli olanlarını seçerek bu bitkilerin genetiğini fiilen değiştiriyor. Dolayısıyla bu gıdaların da kanserojen olduğu biliniyor. Örneğin pirinç tüketimi ile mide kanseri arasında bir bağlantı olduğu ispatlandı. Tarımını yaptığımız her ürün için az veya çok benzer bir etkinin varlığından söz edebiliriz.

Tabii bir de 1940 ile 1970 arasında gerçekleştirilen yeşil devrim var. Bu süreçte tarımsal ürünlere zarar veren canlıları öldüren ilaçlama teknikleri ve yüksek verim veren tohumların seçilime tabi tutulması sonucunda dünya gıda üretiminde inanılmaz artışlar gerçekleştirilmişti. Tabii bu devrimde gerçekleştirilen ilerlemenin de insan sağlığı üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu zamanla anladık. Bitkilerde kullanılan ilaçların ve hayvanlarda kullanılan antibiyotiklerin bizim için pek de hoş olmayan sonuçları olduğu ortaya çıktı.

Tabii GDO meselesi daha karmaşık bir teknik içeriyor. Ama geçmişteki örneklerle bakarak GDO'lu ürünlerin de insan sağlığına olumsuz etkilerinin olması olasılığının son derece yüksek olduğunu tahmin edebiliriz.

Bu noktada tercihler önem kazanıyor. ABD gibi GDO'lu ürünleri sınırsızca tüketebiliriz veya AB gibi meseleye daha temkinli yaklaşabiliriz. Türkiye'nin bu karmaşık konuyla ilgili politikaları da biraz karmaşık oldu. Önce hem üretimini hem de ithalatını yasakladık. Sonra üretimi üzerindeki yasağa devam edip ithalatına bazı sınırlarla izin verdik. Şu anda son durum bu.

Bu konudan sorumlu biyogüvenlik kurulunun işi hiç de kolay değil. Fransa'daki yeni araştırmaya kadar ortada GDO'lu ürünlerin insan sağlığına zarar verebileceğine dair net bir ipucu yoktu. **Ama 3,5 milyon yıllık tarih gösteriyor ki yemeğin genetiği değişirse onu yiyenin de genetiği değişir. Biyologlar buna doğal seçim diyorlar.**

Diğer taraftan yazının başında belirttiğim gibi insan nüfusu arttıkça yeni çözümlere gitmemiz kaçınılmaz. Türkiye'nin bu konuda atacağı en akıllıca adım tarım da verimliliği arttıracak politikalar oluşturup bir süre daha GDO'lu ürünlerden uzak durması olacaktır. Yani teşvikleri arttırmak ve bunları akıllıca bir strateji ile verimliliği arttıracak şekilde yapmak en doğru yol.

Türkiye'nin tarım politikasının şu anda bu yönde olmadığını görüyoruz. OECD'nin son tarım raporuna göre Türkiye'nin tarıma verdiği destek son bir yılda yüzde 25'ten yüzde 20'ye düştü. Dolayısıyla gittikçe daha değerli hâle gelen tarımsal üretim için uyguladığımız politikalar hâlâ 1950'lerin ruhunu taşıdığından GDO konusunu daha çok tartışacağımızı söyleyebilirim.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Başarısız reformlar

Son yıllarda kamu hizmetlerinin daha etkin hâle getirilmesi için sürekli bir çaba var. Ama bir türlü bir ilerleme kaydedilemiyor. Yeni adalet sarayları ve okular birbiri ardına devreye giriyor. Altyapı yatırımları yoğunlaşıyor. Ne var ki davalar hâlâ yıllarca sürüyor. Eğitime ise bir kaos hâkim.

Tüm bu çabanın kamu hizmetlerini daha iyileştirmesi bir yana, kamu personelinin geçmişte daha kaliteli hizmet verdiğini düşünenlerin sayısı azımsanmayacak kadar fazla.

Peki, ama bir taraftan Türkiye büyürken ve özel sektörün verimliliği artarken kamu hizmetlerinin verimliliği neden yerinde sayıyor? Hem de bu kadar altyapı yatırımına rağmen.

Bu sorunun temelinde İktisatçıların “**Baumol Hastalığı**” dediği olgu yatıyor olabilir. Birkaç gün önce **Washington Times** gazetesinden **Steven Pearlstein**, bu sendromun ABD’deki eğitim ve sağlık hizmetlerinin pahalı olmasının sebebi olarak gösteriyordu. Türkiye’de ise tam tersi bir durum sözkonusu.

Bu sendrom mal üretiminde verimliliğin artması ile ortaya çıkıyor. Bildiğiniz gibi Türkiye’de de rekabetçi yönetim modelleri uygulanmaya başladıkça, yeni makine ve teknolojileri üretime adapte ettikçe imalatla verimlilik arttı.

Hizmetler sektöründe ise aynı düzeyde bir verimlilik artışı mümkün değil. Anlatılacak bir dersin, çocuk bakımının, saç kesiminin belli bir standardı var ve bu alanlarda teknolojik yeniliklerle falan verimlilik artışı yaratmanız mümkün değil.

Bu sürecin normal işleyişinde önce verimliliğin arttığı alanlarda gelirler artar. Böylece imalat sektöründe çalışmak daha cazip hâle gelir. Hizmet sektöründe çalışmanın cazibesi azaldıkça da bu sektörlerde çalışmak isteyen insan sayısı önce azalır. Ardından hizmet sektöründe ücretler artar. En sonunda da hizmet sektöründe fiyat artışları gerçekleşir.

Böylece televizyon ve araba gibi ürünler verimli üretim süreçleri sayesinde ucuzlarken saç kesimi gibi hizmetler pahalılaşır.

Peki, bizde en temel kamu hizmetlerini veren öğretmen, hâkim, savcı ve doktorların gelirleri ne yönde seyrediyor? Maalesef normal sürecin işlediğini söyleyemeyeceğim. Bu hizmetlerde çalışanların gelirlerinin reel olarak azaldığını gösteren birçok çalışma var. Burada saymadığım diğer tüm kamu çalışanlarının da aynı kaderi paylaştığını söyleyebiliriz.

Kamu hizmetinde idealist bir ruhla çalışan az sayıda insanı bir kenara bırakırsak tüm bu süreçte iktisadın temel kanunları işliyor. Yani verimliliği ve başarısı yüksek çalışanlar artık kamu hizmetine girmek istemiyorlar. **Böylece Türkiye, nereden eski öğretmenler tarzında hayıflanmalar ve ardı arkası kesilmeyen reformlar ile yerinde sayıyor.**

Bir ikinci sorun da çalışan sayısı ile ilgili. Nüfusu bize çok yakın olan Almanya’da seksen binden daha fazla hâkim ve savcı çalışırken Türkiye’de bu rakam on bin civarında. Öğretmen açığı ve boş geçen dersler ise malum.

Yani kamu çalışanlarının iş yükü artarken gelirleri düşüyor. Yapılması gerekenin verimliliği ve rekabeti arttıracak iş yasalarını çıkarmak ve personel sayısı ile ücretleri artırmak olduğu açık.

Dolayısıyla bunları yapmadıkça kamuda gerçekleştirilmeye çalışılan her türlü reform girişimi başarısız

olmaya mahkûm olacağını söyleyebilirim.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

TÜSİAD ve gelir dağılımı

Gökhan Karabulut 15.10.2012

Türkiye'nin gelir dağılımı açısından kötü karnesi malum. Kapitalizmin zirvesi ABD bile gelir dağılımı açısından Türkiye'nin yanında cennet kalır.

ABD'de rekabeti ve serbest piyasa koşullarını engelleyecek her türlü politikanın ciddi eleştirilere maruz kaldığını biliyoruz. Yine de herkesi kapsayan evrensel sağlık sigortası isteyenlerin bile komünist olmakla suçlandığı ABD'de bile gelir dağılımını iyileştirecek politikalar her zaman gündemdedir. Son seçimde başkan adaylarının seçim kampanyaları da bu duruma bir istisna oluşturmadı.

Hatta ABD'de son başkanlık seçiminde gördüğümüz tartışmaların en az yarısı gelir dağılımı ve vergi politikaları üzerine. B. Obama, seçim konuşmalarında ABD'de gelir dağılımının kötüleştiğini düzenli olarak vurguluyor. Buna çözüm olarak da yüksek gelir gruplarının daha fazla vergilendirilmesini savunuyor. Obama'ya göre yıllık geliri iki yüz elli bin doları aşanlar, daha fazla vergi öderlerse orta sınıfın gelir erozyonu durdurulabilir. Obama yönetimi bu politikayla ekonomik büyümenin yeniden sağlam temeller üzerine oturtulacağını savunuyor.

Gerçektende bir ülkenin düzenli bir büyüme patikasında ilerleyebilmesi ile gelir dağılımı arasında ciddi bir ilişki var. Ekonomisini büyütmek isteyen her ülkenin insanlarına en azından potansiyellerini ortaya koyacağı kadar bir gelir dağılımı adaleti sunması gerekiyor.

Türkiye ise 33 OECD ülkesi içinde gelir dağılımı en kötü durumda olan üçüncü ülke. Bu problemin çözümünde hükümetin söylem ve planlarında bir sorun olmadığını görüyoruz. Ama iş eyleme gelince köklü çözümlerden kaçınıyor... Hep söyleniyor hep planlanıyor ama bir gelişme yok. Oysa problem de belli bu problemin nasıl çözüleceği de...

Gelişmekte olan ülkelerde gelir dağılımının düzelmesi yönündeki tartışmaları genellikle işçi sendikaları gündeme getirir. Ne var ki 1980 darbesi sendikaları çalışamaz hâle getirdiğinden böyle bir şansımız yok. **Son derece ilginç ama hâl böyle olunca bu sorunu hiç beklemediğimiz bir kurum gündeme getirmeye başladı. TÜSİAD...**

Bir işveren kurumu olan TÜSİAD'ın ağır vergi yüklerinden yakınması ve gelir dağılımı problemine değinmemesi doğasına daha uygun olurdu. Ama öyle olmadı. Ümit Boyner'in başkanlık döneminin Türkiye'nin demokrasi ve ekonomi alanındaki kökleşmiş problemlerine objektif ve bilimsel çözüm önerilerinin getirildiği bir dönem olduğunu belirtmeliyim.

Boyner geçtiğimiz hafta da iki önemli problemi gündeme taşıdı. Bunlardan biri vergi reformu diğeri ise gelir dağılımı problemiydi. Yaptığı konuşmada dolaylı vergilerin toplam vergiler içindeki yüksek payının

sürdürülemez olduğunu vurgulayan Boyner bu problemin devam etmesi hâlinde fiyat yapısının bozulacağını ve kaynak dağılımı ve ekonomik refahın azalacağını vurguladı.

Boyner'in gündeme taşıdığı bir diğer önemli husus da gelir dağılımı problemi oldu. Boyner İstanbul Küresel Forumu'nda gerçekleşen "Adalet ve Ekonomi" başlıklı oturumda adil gelir dağılımı ile büyüme arasındaki ilişkiye dikkat çekti. Bu konuda yapılan bilimsel çalışmalara da değinen Boyner, gelirin eşitlikçi dağılımının büyümenin motorlarından biri olduğunu hatırlattı.

Özellikle orta gelir tuzağı ile ilgili yazılarımda bu ilişkinin önemine değinmiştim. Gerçekten de kapsamlı bir vergi reformunu hayata geçirip gelir dağılımını düzeltmezsek milli gelirimizi bu noktadan daha ileriye taşımamız zor. Nüfusumuzun önemli bir kısmı karnını doyurma derdiyle boğuşurken ne fırsat eşitliğinden söz edebiliriz ne de bu insanların dünya ile rekabet etmesini bekleyebiliriz.

Şimdi bu konuda iktisatçılar, köşe yazarları, TÜSİAD, işçi kurumları velhasıl herkes hemfikir. Hükümette söylem ve planlarında vergi ve gelir dağılımı problemlerinin farkında.

Peki, Meclis'in gündeminde hangi yasalar var. Yerel seçimlerin erkene alınması yasası... Seçmen bölgelerinin yeniden düzenlenmesi yasası...

Kim derdi ki iktidarına son derece reformist bir parti olarak başlayan AK Parti dönüp dolaşıp seçim uzmanlığında karar kılacak...

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Nobel ödölünde haksızlık

Gökhan Karabulut 22.10.2012

İktisat Nobel Ödülü- 2012 sahiplerini buldu. Ödülü **Lloyd Shapley** ve **Alvin Roth** paylaştılar. **Fakat şunu her iktisatçı biliyor ki L. Shapley'in yanında ödölü alan ikinci isim Alvin Roth değil Tayfun Sönmez olmalıydı.** Neden böyle olması gerektiğini açıklayacağım. Ama önce ödüle konu olan çalışmalardan kısaca bahsetmekte fayda var.

Nobel Ödöl Komitesi, 2012 İktisat Ödülü'nü karmaşık bir teorik model ve bu modelin pratikteki uygulamasına verdi.

Bir matematikçi ve iktisatçı olan **L. Shapley**'in **David Gale** ile birlikte yazdıkları ve *American Mathematical Monthly* dergisinde yayımlanan bir makalenin tartışmanın başlangıcı olduğu kabul edilebilir. 1962 tarihli makale, üniversiteye öğrenci kabulleri ve evlilik üzerineydi.

Yazarlar bu makalede geleneksel iktisadi piyasaların kaynak dağılımında iyi işlemediğini iddia ettiler. Bu durumun en önemli nedeni sözünü ettiğimiz iktisadi problemde fiyat mekanizmasının işletememesidir.

Organ nakil sıralamaları, üniversitelere öğrenci kabul mekanizmaları gibi meselelerde basitçe arz-talep kuralına dayanamıyoruz. Çünkü fiyat mekanizmasını işletmek en etkin sonucu vermiyor. Yani daha çok parayı veren organı alır veya üniversiteye girer dediğimizde sonuç, arz ve talep mekanizmalarının mükemmel işlediği diğer

piyasalarda olduğu gibi etkin olmuyor. Dolayısıyla bu piyasalara fiyat mekanizması dışında farklı bir dağılım mekanizması bulmak gerekiyor.

Fakat bu o kadar da kolay bir şey değil. Bildiğiniz gibi sosyalist sistemlerin işlememesinin en önemli nedeni bile bu fiyat mekanizmasının yerine farklı ve etkin işleyen bir sistemin oturtulamaması olmuştur. Bu rejimlerde fiyat mekanizmasının yerine denenen tüm planlama sistemlerinin sonucu kıtlık, karaborsa, sıra bekleme veya kaynak israfı oldu.

Shapley'in bu sorun için öne sürdüğü çözüm bugün **Gale-Shapley algoritması** olarak anılıyor. Evlilik eşleşmeleri üzerine geliştirilen bu algoritma çiftlere teorik olarak daha iyi bir eşleşme mekanizması öneriyor. Shapley'in literatüre birçok katkısı daha var. **Aumann-Shapley fiyatlama mekanizması, Harsanyi-Shapley çözümü** gibi birçok katkı.

Bu teorileri bir köşe yazısında ayrıntılandırmak mümkün değil ama zamanla bu teorilerin ayrıntılarına da değineceğim. Şimdi gelelim Nobel ödülünün ikinci ayağına.

Bu aşamada 40 yıl beklemenin ardından Shapley'in teorik çerçevesi daha da geliştirildi. Böbrek nakli bekleme sıraları ve ABD'deki devlet okullarına öğrenci yerleştirme mekanizmaları gibi pratik meselelere uygulandı.

Bu uygulamalar, Tayfun Sönmez ve ortak yazarlarının makalelerinde gerçekleşti. Sönmez'in makalelerinin daha iyi dergilerde yayımlanma şansını arttırmak için o dönemde oyun teorisi alanında zaten ünlü olan Alvin Roth'u çalışmalarına ortak yazar olarak eklediğini biliyoruz. Bu bilim dünyasında sıklıkla görülen bir uygulamadır. Ama sonradan eklenen yazar genellikle çalışmaya esas katkısı olan yazarı her zaman ön plana çıkarır. Roth örneğinde böyle olmadığını konferans kulislerinde sıklıkla duyuyordum. Ama sonucun Nobel ödülünün yanlış kişiye gitmesi olacağını tahmin etmezdim.

Roth'un o dönemde Shapley'in teorisinin pratik uygulamaları üzerine bazı çalışmaları var. Ama Nobel komitesinin açıklamasına baktığımızda ödülün Sönmez'in çalışmaları nedeniyle verildiği görülüyor.

Tarihin gösterdiği üzere bu tarz haksızlıklar er veya geç bütün açıklığı ile ortaya çıkıyor. Bu çerçevede 20-30 yıl sonra belgeseller ve tartışmalarda Roth'un komik duruma düşeceğini de biliyoruz. Ama şimdilik durum bu...

Bu makalenin bir benzerini *The Economist* gibi birkaç dergiye göndereceğim. Merak ediyorum yayımlayacaklar mı? Ayrıca durumun farkındalar mı bilmiyorum ama belki bu konuda Türkiye Bilimler Akademisi-TUBA da bir açıklama yapabilir...

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Tüketici değişiyor

Gökhan Karabulut 29.10.2012

İnternet kullanımının yaygınlaşması, beklenenden de önce dünya ticaretinin yapısını değiştiriyor. **Son olarak Newsweek dergisi 2012 sonunda basılı yayın yapmayı durduracağını açıkladı. 79 yıllık geleneğin son**

bulması yayıncılık açısından önemli bir gelişme.

Newsweek'in genel yayın yönetmeni **Tina Brown**, yayıncılık alanında çalışan her marka için benzer bir sürecin kaçınılmaz olduğunu söyledi. Gerçekten de satış istatistikleri haber dergileri ve gazeteler için dijital ortama geçişin kaçınılmaz olduğunu gösteriyor. Yani beklenen devrim yaklaşıyor.

Son 10 yılda **Newsweek**'in tirajını ele aldığımızda dört milyondan 1,5 milyona düştüğünü görüyoruz. Tüm haber dergileri ve gazeteler için benzer bir durum söz konusu. Ne var ki tüketim dergileri için durum farklı. Onlar satışlarını arttırmaya devam ediyor. Yani insanlar haberleri artık internetten okumak isterken görsel materyali ön plana çıkaran dergilerin baskılarını hâlâ satın alıyor.

E-ticarete de benzer bir devrim söz konusu. **Goldman Sachs**'a göre bu yıl dünya e-ticaret hacmi bir trilyon doları aşacak. Her yıl yüzde 10 -15 arası bir büyüme gerçekleştiren e-ticaretin önümüzdeki 10 yıl bu hızda büyümeye devam edeceği tahmin ediliyor. Daha bugünden ABD'de toplam perakende satışlarının yüzde 10'u e-ticaret yoluyla gerçekleşiyor.

E-ticarete lider ülke ise Güney Kore. Güney Kore'de internet kullanıcılarının yüzde 99'u internetten alışveriş yapıyor. Bu ülkede eğitim alanında bile dijital devrime uygun adımlar atılıyor. Geçtiğimiz aylarda Güney Kore'ye **Samsung** yöneticileri ile bir görüşme yapmaya gitmiştim. Yetkililer beni Seul'de tamamen defter kitapsız eğitim yapan bazı okullara götürdüler. Gördüklerim gerçekten etkileyiciydi. Bu konu ile ilgili ayrıntıları başka bir yazıda daha geniş vereceğim.

Türkiye baktığımızda ise 2012'de, Hindistan'ın (yüzde 118) ardından e-ticarete en hızlı büyüyen ülke olduğunu görüyoruz. Satış hacmi olarak da dünyada en fazla e-ticaret yapılan yedinci ülkeyiz. Eğitim alanında da Fatih Projesi'yle Güney Kore'yi bir adım arkadan takip ediyoruz.

Özetle internetin hayatımıza girdiği günden itibaren beklenen tüketici davranışların değişimi artık kapımızda... İşin sevindirici yanı ise Türkiye'nin tüm bu gelişmelerde ön sıralarda olması...

Yazımın sonunda kısaca başka bir konudan bahsetmek istiyorum. Geçen hafta 2012 Nobel İktisat Ödülü hakkındaki yazımdan sonra Tayfun Sönmez'in farklı gazetelerde açıklamaları yayımlandı. Ayrıca kendisi ile birkaç kez yazıştık. Tüm bu yazışmalar ve açıklamaların özetinden burada bahsetmemde fayda var.

Sönmez, gerçekten de İktisat Nobel Ödüllerinde kendi çalışmalarının önem arz ettiğini ama Nobel Komitesi'nin alt raporunda bu çalışmalara yeterince atıf yapıldığını vurguluyor. Nobel ödülünde üçüncü bir isim olabileceğini ama yaşının henüz genç olmasından dolayı böyle bir durumun gerçekleşmemesinin de normal olduğunu söylüyor.

Sönmez, **Alvin Roth**'un ise gerek ödül sonrasında gerekse ödülünden önceki yıllarda kendisinin ve **Utku Ünver**'in bu çalışmalardaki önemli payını ön plana çıkarmadığını kabul ederken bu konuda yapacak bir şey olmadığını da vurguluyor.

Daha önce medyada, bazı bilim insanları, bu iki yazarın Nobel alan biriyle ortak makale yazmasının Türkiye için ne kadar önemli bir olay olduğunu açıklıyordu. Dolayısıyla bu gelişmeler Türk bilim insanlarının da Nobel bilim ödüllerine çok yakın olduklarının anlaşılmasına sebep oldu diyebiliriz.

kgokhan@gmail.com

AB ve TL-zone

Gökhan Karabulut 05.11.2012

 AB ve TL-zone Birkaç gündür Polonya'nın başkenti Varşova'da EBES –**Eurasia Business and Economic Society** konferansındayım. Öncelikle biraz konferanstan bahsetmek istiyorum. Ardından geçen haftanın ekonomi gündeminin en ilginç konusu olan **TL-zone** meselesine değineceğim.

Bu sene sekizincisi düzenlenen konferansa 42 ülkeden 350 akademisyen katıldı. Konferansın açılışını Türkiye'nin Polonya büyükelçisi ve YÖK eski başkanı **Yusuf Ziya Özcan** yaptı. Özcan'ın Polonya'da ki çalışma stili, hükümetin dışişlerinde var olan geleneğin dışına çıkarak farklı yönlerde birikimi olan insanları büyükelçi olarak atamasının yarattığı iyi sonuçları gözlemleme fırsatım oldu. Ama şimdilik konumuza dönelim.

Konferansta yapılan sunumlar tahmin edebileceğiniz gibi Avrupa krizi ve bu krizin dünyaya etkileri üzerine yoğunlaşmıştı. Bu krizden az etkilenen ülkelerin başında da Polonya ve Türkiye geliyor.

Polonya'nın krizden neden az etkilendiğini, Polonya Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Olga Szczepanska, Eurozone meselesine bağladı.

Szczepanska'ya göre Polonya'nın AB üyesi olmasına rağmen Eurozone dışında kalması, krize karşı dayanıklı olmasının en önemli nedeni...

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası Başkan Yardımcısı Prof. Dr. **Turalay Kenç**'in konuşması da en ilgi gören konuşmaların başında yer aldı. TCMB'nin kendine özgü politikalarının başarısı yurtdışında da ilgiyle izleniyor.

AB parasal birliğinin birçok AB üyesi için yarattığı sorunlar ortada. Tam da bu meselenin yoğun bir şekilde tartışıldığı bir ortamda Başbakan'ın TL-zone önerisi yapması gerçekten ilginç oldu.

Böyle bir birliğin gerçekleştirilmesi durumunda bundan en kârlı çıkacak ülkenin Türkiye olacağı açık. Ne var ki bu birliğe üye olacak ülkelerin para politikaları konusundaki bağımsızlığını ve siyasal egemenliğin önemli bir parçası olan ekonomik bağımsızlığı bir kenara bırakmaları çok düşük bir ihtimal.

Fakat bölgede yapılan ticaretin TL ile yapılabilir olması daha gerçekçi bir hedef olarak ele alınabilir. Bu ülkeler arasında oluşturulacak bir gümrük birliğinin de bölge ekonomisine olumlu etkileri olabileceğini söyleyebilirim.

Bunun ötesine geçecek bir TL-zone sistemi yakın zamanda mümkün değil. İşin ekonomik yönü böyle ama Başbakan'ın bu açıklamasının siyasi yönü de önemli. TL-zone önerisinin AB'ye ekonomik anlamda bir güç gösterisi olma durumu var.

Bu etkiyi Polonya'dayken net bir şekilde gözlemleme fırsatım oldu. **Avrupalı uzmanların Türkiye'nin AB üyeliğine her geçen gün daha sıcak baktığını** söyleyebilirim.

Türkiye için AB'nin sadece ekonomik bir proje değil aynı zamanda bir medeniyet seviyesi hedefi olduğunu unutmadığımız sürece böyle TL-zone tarzı ilginç gövde gösterilerinin AB üzerinde olumlu bir etkisi olduğu açık.

Ama yakın zamanda gerçekleşmesi imkânsız böyle bir hedefi gerçekçi bir seçenek olarak ele alıp peşine düşeceksek AB üyeliği yolunda elde edeceğimiz ilerlemelerin de çöpe atılmış olacağını unutmamak gerekiyor.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Olumlu sinyaller

Gökhan Karabulut 12.11.2012

 Olumlu sinyaller Fitch Türkiye'nin kredi notunu gecikmeli olarak da olsa arttırdı. Yakın zamanda bu gelişmenin birçok olumlu etkisini göreceğiz. Fakat dikkat etmemiz gereken bazı unsurlar da var.

Öncelikle ekonomi yönetiminin not artışı sürecinde son derece dikkatli davrandığını ve bu konuda piyasalara hiçbir bilgi sızmadığını da belirtmek gerekiyor. Daha önce örneklerini gördüğümüz şekilde borsa dalgalanmaları ve haksız kazançlar bu sefer gerçekleşmedi.

Not artışının ardından Hazine'nin borçlanma faizlerinin daha da düşeceğini söyleyebiliriz. Şüphesiz bu durumun bütçe dengesi üzerinde de olumlu etkileri olacaktır. Şimdi elleri rahatlayan uluslararası yatırım fonları Türkiye'ye daha rahat yatırım yapabilecekler.

Not artışının bu olumlu etkilerinin yanı sıra olası olumsuz etkileri de gözardı etmemek gerekiyor.

Dolayısıyla şu andan itibaren not artışının TL'yi değerlendirme ihtimaline odaklanmakta fayda var.

Her şeyden önce önümüzdeki aylarda sıcak para girişi bir miktar artacaktır. Bu artışın çok yüksek olacağını iddia edenler olsa da durum bu kadar tehlikeli değil. Fakat sıcak para girişinin cari açığa alınan yolu tersine çevirmemesi için Merkez Bankası'nın özel bir çaba göstermesi gerekeceği de açık.

Türkiye ekonomisi açısından son olumlu gelişme ise sanayi üretiminin son çeyrekte çok ciddi bir artış gerçekleştirmesi oldu. Hiç kuşkusuz tüm bu olumlu gelişmeler büyüme rakamlarına da yansıtacaktır.

Öte yandan geçtiğimiz hafta dünya ekonomisinde de Türkiye ekonomisinin lehine olabilecek bazı gelişmeler oldu.

Öncelikle Çin'in imalat sanayi üretimi ve perakende satışları beklenenin ötesinde bir artış sergiledi. Bu da Çin yönetiminin faizleri düşürüp iç talebi canlandırma politikasının başarılı olduğunu gösteriyor. Yani dünya ekonomisinin en önemli aktörleri olan Çin toparlanmaya başlıyor.

Bir diğer gelişme ise Obama'nın yeniden başkan seçilmesi nedeniyle ABD'nin düşük faiz politikasına devam edeceğinin anlaşılması oldu.

Yine de dünya ekonomisinden gelen bu birkaç olumlu sinyale aldanmamak gerekiyor. Sonuçta gerek AB gerekse ABD ekonomisinin ağır borçluluk durumu devam ediyor. ABD ekonomisi büyüme ve işsizlik verileri açısından AB'ye göre çok daha hızlı toparlansa da henüz düzlüğe çıkmasına daha çok zaman var.

AB'de ise durum çok daha kötü. Yunanistan'da borcun gayri safi yurt içi hâsılaya oranı azalmak bir yana artıyor. 2010'da bu oran yüzde 150 civarındayken bugün yüzde 170'i aşmış durumda.

AB'nin en sağlam ekonomisi olan Almanya'nın bile son çeyrekte küçülmesi bekleniyor. Yani dünya ekonomisinin toparlanma sürecine girdiğini söylemek henüz mümkün değil.

Sonuç olarak Türkiye ekonomisinin iç dinamikler açısından gayet iyi durumda olmasına rağmen dış konjonktürün büyüme yönünde bir engel oluşturmaya devam ettiğini söyleyebilirim.

kgokhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)

Banka sayısı artıyor

Gökhan Karabulut 26.11.2012

Bankacılık Denetleme ve Düzenleme Kurulu (BDDK) Başkanı **Mukim Öztekin**, Türkiye'deki **banka sayısının 49'dan 60'a çıkarılması** için bir çalışma başlattıklarını açıklayınca eski sorunlar geri dönüyor diye endişelenenler oldu.

Türkiye ekonomisi geçmişe göre bugün çok farklı bir noktada ama endişeleri de anlamıyor değilim. Ne de olsa Türkiye'de yaşanan krizlerle bankacılık sistemi arasında önemli bağlar var.

2001 krizinde Türkiye'de 79 banka vardı. Ne var ki reel faizlerin ve geleceğe yönelik belirsizliklerin çok yüksek olduğu bir ortamda bu kadar bankaya ihtiyaç yoktu. O dönemde bankalar asli işlevlerinden çok farklı bir amaç için çalışıyordu. **Fon arzı ve talebi arasında aracılık yapmak yerine kamu finansman açığını kapatmak gibi bir göreve soyunmuşlardı.** O günlerde kamunun fon talebinin çok yüksek olması nedeniyle böyle bir çarpıklığın oluşması da kaçınılmazdı.

O yıllarda yaşanan bu çarpıklığın bir ayağı da 1994 krizine uzanıyordu. **1994 krizinde bu çarpık finans sistemi ile daha fazla yol alınamayacağı açıkça görünüyordu. Fakat o dönemin ekonomi yönetimi, sorunla yüzleşmek yerine ertelemeyi tercih etti.**

Sorunun çözümünü erteleme yöntemi ise mevduat sigortasını sınırsız hâle getirmek oldu. Mevduat sigortası sınırsız hâle gelince fon arz edenler açısından bankalar arasında bir fark kalmadı. Yani güvenilir banka ile güvenilmez olan arasındaki ayırım ortadan kalktı.

Bu politikanın sonucu faiz yarışı oldu. **Mevduat sahipleri sınırsız garanti altında yüksek faiz veren bankalara yöneldiler. 2001 krizinde batan bankaların çoğu da bu faiz yarışına girenler yüzünden battı.**

Dönemin bir diğer özelliği de farklı alanlarda çalışan birçok şirketin banka sahibi olmasıydı. Gelişmiş ülkeler bankacılık sisteminin reel sektörle iç içe girmesinin önemli sorunlar yarattığını çok uzun bir süre önce gördüklerinden bu iki yapıyı birbirinden ayırırlar.

Oysa o yıllarda Türkiye'de böyle bir ayırım yoktu. Böylece tüm bu sorunlar birleşerek 1999'da başlayan enflasyonla mücadele politikasını işlemez hâle getirdi. Çürük bankacılık sistemi kısa sürede çöktü.

Günümüzde Türk bankacılık sistemi çok sıkı bir şekilde denetleniyor. Reel faizlerin düşmesi ile bankalar, asli fonksiyonlarından biri olan kredi yaratma sürecine geri dönmüş durumda.

Tasarruf oranlarının düşük olması ve bankacılık sistemi ile reel sektörün hâlâ iç içe olması gibi bazı sorunlar devam etse de bugün **Türk bankacılık sektörünün riskli yapısından kurtulmuş olduğunu söyleyebiliriz.**

Dolayısıyla hızla büyüyen bir ekonomide banka sayısının artmasının geçmişte olan örneklerden farklı olarak kırılganlığı arttırmayacağını söyleyebilirim.

krgekhan@gmail.com

Kaynak: taraf.com.tr, web.archive.org (arşiv bağlantısı)